

Kungen på snabb- visit i Dalarna:

– Intressant att få vara med
om en hemvärnsövning
i modern tappning. ► 5

Nedskärningen går för fort

Erling Wälivaara (kd):
– Bättre med flera korta
steg än ett par stora”. ► 12

Gräsmark i våra hjärtan

Gräsmarksläget var en
plantskola för armén och
hemvärdet. ► 28

Sjukvård är kul och vettigt

Trivsamt och sammansvet-
sat när nya sjukvården lärs
ut i Källviken. ► 42

Hemvärnet 5/6 2004

Frieri i full mundering

Riksdagsbesked: Fullfölj med kraft

FOTO: ANDERS KÄMPE

"Framtiden ligger i att bryta gränser och säkerställa en bra utbildning som är professionell, efterfrågad samt se till att vi har roligt i hemvärnet."

När vi läser detta nummer av vår tidning dröjer det bara ett par dagar innan inriktningen för Försvarsmakten de kommande åren är klubbad i riksdagen, som ju är vår uppdragsgivare. Från min utgångspunkt som rikshemvärnschef är detta beslut ett starkt ställningstagande för ett hemvärn som behövs för territoriella uppgifter i Sverige under såväl fred, kris som krig.

Riksdagen beslutar att utredningen Hemvärnet efter 2004 skall ligga till grund för den fortsätta utvecklingen och bekräftar alltså att den förändring vi delvis har påbörjat skall fullföljas med kraft. Ni har hört mitt budskap om detta förut, jag skall bara trycka på några viktiga faktorer:

- Vi skall gå från ett hembygdsorienterat hemvärn till ett hemvärn som har lokal och regional insatsförmåga men även skall vara flyttbart över hela landet.
- Vi skall upprätthålla vår grundläggande förmåga att skydda och bevaka objekt.
- Vi skall också kunna genomföra ytövervakning samt kunna stödja samhället vid svåra olyckor eller andra kriser.
- Vi skall vidmakthålla och utveckla olika differentierade förmågor med våra insatsplutoner och andra särskilt utrustade och tränade förband.
- Hemvärnet skall organiseras med 60 bataljoner spridda över landet och utbildas av våra militärdistriktsgrupper.

Principerna för denna utveckling har jag själv föreslagit med hänsyn till att den måste harmoniera med en rimlig avvägning av Försvarsmaktens resurser inom den ekonomi som är given. Men ni i hemvärnsförbanden har också ett ansvar för att:

- Öva effektivare så vi blir hemvärnssoldater som kan lösa våra uppgifter.
- Förbättra våra metoder att rekrytera framförallt de som genomfört sin militärtjänst nyligen och de som kommit hem från utlandstjänst.
- Informera om hemvärnet så att medborgarna och beslutsfattarna på alla nivåer förstår vilka förmågor vi har och inte minst att vi kan utnyttjas över hela landet.

Den största utmaningen tror jag dock har att göra med vår attityd till att bilda nya enheter över kulturella eller geografiska gränser och att hantera konsekvenserna av fortsatta sammanslagningar samtidigt som antalet militärdistriktsgrupper reduceras. På flera orter försvinner också närheten till utbildningsförband som medför att nya rutiner måste införas. Jag inser att många av dessa förändringar är smärtsamma, men de går att övervinna om vi strävar mot samma mål: ett hemvärn med ökad insatsförmåga som är bättre tränat än tidigare.

Helgen den 21-22 november samlade jag huvuddelen av våra bataljonschefer till ett seminarium för att tydliggöra målen för hemvärnet. Jag kände ett starkt gensvar och vi har helt klart samma bild av hemvärnet och hemvärnets utveckling. Vad som diskuterades redovisas på annan plats i detta nummer, i nättidningen och kommande nummer. Ett av mina huvudbudskap är att det är dags att ta ansvar för att leda hemvärnet framåt och sluta titta bakåt. Framtiden ligger i att bryta gränser och säkerställa en bra utbildning som är professionell, efterfrågad samt se till att vi har roligt i hemvärnet.

Försvarsbeslutet och budgetuppgörelsen innebär tyvärr att resurserna de kommande åren är kraftigt beskurna jämfört med Försvarsmaktens underlag. Verksamheten 2005 kommer inte att påverkas men däremot känner jag osäkerhet för de kommande åren och vad detta kan innebära för Försvarsmakten och övningsområdet i hemvärnet. Ni kan dock vara säkra på att jag i min roll som rikshemvärnschef gör allt som står i min makt för att vi inte skall påverkas i någon större omfattning.

Vintern och julen ligger framför oss och min förhoppning är att vi laddar batterierna för att starta upp verksamheten 2005 med full fart. Jag är stolt över att vara rikshemvärnschef som har förtroendet och ansvaret att utveckla ett modernt hemvärn med en fantastisk kraft och kompetens i sin organisation och själ.

God Jul och Gott Nytt år!

ANDERS LINDSTRÖM
Rikshemvärnschef

Omslagsbilden. Kärleken spirar i hemvärnet. Hans och Malin Bäcklund fann varandra på en övning.

FOTO: BENGT PLOMGREN

5 Dalarnas spjutspets i larmande final

Dalainspektionen avslutades med uppvisning av insatskompaniet.

9 Hemvärnsnytt

Sju vågade livet. Vi har kollat vad som händer i nedlagda MD-grupper.

19 Strid i ort, det roligaste vi gjort!

Insatskompaniet i Dalarna övade engelsk stridsteknik i Fagersta.

20 Hemvärnet är det positiva i försvaret

Rikshemvärnschefen inspekterade Gävleborg. Reportaget om Gotlandsinspektionen i nästa nummer.

23 Rätt mylla för insatsförbanden

Hugg inte av nerven i hemvärnet, tycker många av dem som jobbar på fältet.

26 Bilden

28 Hemvärnspojkarernas fasta punkt

Lars-Eric Sundin minns tiden som hemvärnspojke och vistelser i Gräsmarksläget.

30 Militära insatschefer fortbildas

Stockholms FBU-förbund breddar utbildningen för MIC:arna.

31 Hemvärnet.se

Portalen har redan samlat ett 30-tal förband.

32 Frivilliga blir bra förband

I Sundsvalls kusthemvärnsbataljon finns all möjlig kunskap och ett brinnande intresse för uppgiften.

35 Tränar mot journalister

I Kalix la man in mediaträning i bataljonsövningen.

36 Porträtt

Tar livets lekar på allvar. Lennart Göthe och hans befäl bygger medvetet sitt förband underifrån.

38 Framtidstankarna har starkt stöd

Nya organisationen medför en vitalisering, anser befäl och soldater.

41 Kultur

42 Källviken

Sjukvårdsutbildning som motiverar.

45 Landet runt

48 Högvakt svetsar samman

Högvakten är enda chansen till skarp tjänst och ökar personkännedomen.

49 Debatt

Mop:arna tar över försvaret. Insatserna kan bli för obehagliga.

52 HvSS vårprogram

Annons

En morgondröm på redaktionen

FOTO: ANDERS KÄMPE

Pia, har du sett det här papperet om de nya skrivningarna i försvarspropositionen? Det är ju fullkomligt sensationellt. Bara några få dagar innan riksdagsbeslutet gör man om alltihop. Jag kan bara inte fatta det!

Hör, det blir ingen ominriktning, bara en liten gir, står det här. Grundstegen ska vara, och nu citerar jag ordföranden, militär alliansfrihet baserat på ett territoriellt försvarssystem med fullständig allmän värnplikt. Alltså, regeringen kör totalt över försvarsberedningen och vrider klockan tillbaka. Det står faktiskt här att huvuduppgiften i framtiden är även fortsättningsvis det nationella försvaret. Vi ska inte skicka fler soldater utomlands än i dag.

– Va, inte ens borgarna vill ju att alla killar ska göra lumpen.

– Nej, men så står det i alla fall och det blir inga förbandsnedläggningar heller. Krigsorganisationen ska bestå av 350 000 man, armén ska ha 15 brigader och se här, häftigt, hemvärnet växer till 250 000 man – fast det ska kallas "lokala styrkor". Otroligt.

– Vad händer med militärdistriktet då, ÖB vill ju lägga ned dom?

– Nej dom ska bara omorganiseras till sju. Hm, jag läser vidare, vad är detta? Kustartilleriet ska tydligen återuppträda, här talas det om en gradvis avveckling.

– Jaså, ja dom har väl inte hunnit med att skrota allt då.

– Nej och här kommer nåt ännu märkligare. Artilleriet ska förstärkas med både tungt raketartilleri och specialammunition.

– Verkar helt sjukt, det finns ju inget militärt hot mot Sverige, det nya är ju att vi ska vara med och dämpa konflikter tillsammans med andra EU-medlemmar.

– Det är så klokt sagt, men nu har regeringen alltså tänkt om och vill dimensionera försvarets utifrån det strategiska överfallet, läser jag här. Högst intressant, trodde att det var avskrivet för länge sedan.

– Men Ulf, dom fem miljarderna som ska tas bort och uppsägningarna av 5000 anställda och avvecklingspaketen vad händer med allt det?

– Lugn, det är bara 1200 som får sluta, men först 2010 och mest på grund av naturlig avgång. Försvaret behöver inte spara mer än 50 miljoner euro till 2008 – men vänta, varför står det euro?

– Ulf, kan du ge mig papperet, så får jag se själv innan jag tror på det. Nej men det här gäller ju Finland. Det är det finska försvarsbeslutet 2004 det handlar om.

ULF IVARSSON
chefredaktör

P.S. Papperet existerar i verkligheten. Det är författat av försvarsattaché Ossi Koukkula på svenska ambassaden i Helsingfors och daterat 24 september.

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet

Nummer 5/6. December 2004. Årgång 64

Tidskrift
för allmänna hemvärnet
och driftvärnet

Besöksadress
Lidingövägen 28
Stockholm

Postadress
Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson
Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se

Stf ansvarig utgivare: Lars Brink

Redaktionsassistent: Pia-Lena Jansson
Tel: 08-788 97 15.

E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se

Grafisk form: Barbro Forsberg

Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/6 nr: 150:-
Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER

Bengtsson & Sundström Media
Tel: 08-10 39 20

Fax: 10 39 15

E-post: marcus.svinhufvud@bs-media.se

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
1/05	14 januari	25 februari
2/05	21 mars	22 april

TS-kontrollerad upplaga 2003: 66 700 ex

Tryck: Color Print Dalarna, 2004

För icke beställt material ansvaras inte. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texter och bilder läggs ut på tidningens hemsida.

Insatsplutonen rycker fram växelvis med eldunderstöd. Soldaterna är så taggade att de inte märker åskådarna.

Dalarnas spjutspets i larmande final

***Dalainspektionen
avslutades med
uppvisning
av insatskompaniet.
Soldaterna var
så koncentrerade
att de inte la märke
till kungen och andra
höga gäster.***

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Vår rundresa i Dalarna startar i ett förråd för Dalarnas Mellersta hemvärnsbataljon. Förrådet rik-
tigt skiner av ordning och puts. Men så är
också bataljonskvartermästare Bo Berg-
kvist en äkta logistiker, transportchef som
sadlat om till färskvaruchef hos Dagab.

Problemen är små, allt som Bo pekade
på kan rättas till utan större åthävor på lo-
kal nivå, konstaterar major Tommy Häll
från FMLOG, som följde inspektionen.
Det visade sig vara en bra idé att ansvari-
ga från logistiken är med. Många miss-
förstånd kan redas ut på plats och kvar-
termästarna få svar på många frågor.

I Bosses förråd finns allt under ett tak,

övningspott och mobmateriel, garage och
torrluft. Bara en högtryckstvätt för fordo-
nen saknas. Förarna vill värda direkt.

Vill vara med och planera

– Vi har unga lottor i föreningen men de
blir 35–40 år innan vi får in dem i hem-
värnet. I år har vi i alla fall skrivit tre nya
avtal, berättar blivande kokgruppchefen
Elisabeth Persson. Tidningen träffar hen-
ne på Romme då hon och kollegorna Eva
Johansson och Anette Berg gör i ordning
dagens lunch för kompanierna från Stora
Tuna, Säter och Borlänge.

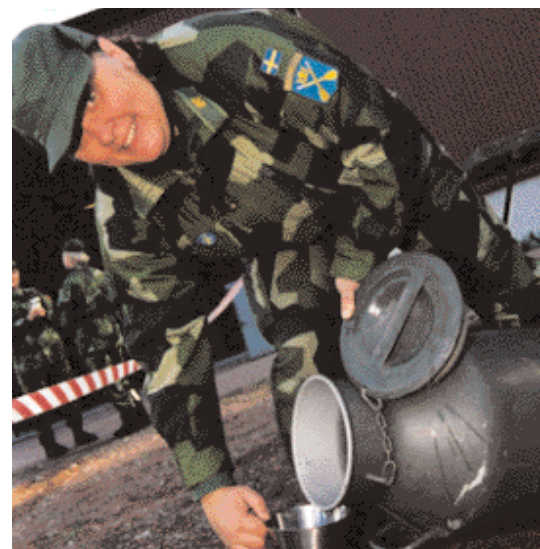
Då Elisabeth blev lottad 1985 var många
i hög ålder, nu förnygras kårerna och Sä- ▶

Bilkåristerna Lena Gustafsson och Anna Larsson i Västerdals hvkompani gör rent kpistarna före skjutning.

På rätt plats. Logistikern Bo Bergkvist basar över ett exemplariskt förråd.

– Jag är jätteglad. Tre nya avtal i år, berättar Elisabeth Persson, blivande kokgruppchef.

Kungen tveksam till namnbyte

Rikshemvärnschefen informerar kungen om insatskompaniets uppgifter. Intresserade lyssnare är i övrigt kungens stabschef Frank Rosenius och chefen för Dalregimentsgruppen Tage Johansson.

FOTO: ULF IVARSSON

Senast kungen inspekterade hemvärnet var på Myttinge 1988, så mycket har hänt sen dess:

– Intressant och bra att få vara med om en hemvärnsövning i modern tappning. Hemvärnet är en viktig del av försvaret.

Har kungen lärt sig något?

– Ja att hemvärnets insatsplutoner är en avancerad styrka som man fått fram och ett bra tillskott till övriga försvaret. Det här är definitivt ungdomar och modern materiell som är mer anpassad till dagens krav. Jag har ett väldigt positivt in-

tryck och det är skojigt att få vara här bland så många entusiastiska människor på frivillig basis och med en så kompetent topp. Insatsstyrkan är väldigt effektiv.

Ska hemvärnet byta namn?

– Nja, namnet hemvärnet är så djupt rotat att man kanske bör behålla det.

Har kungen något budskap till läsarna?

– Ja, att det är väldigt roligt att se den uppslutning som finns och känna att alla vill göra sin insats för Sveriges försvar. Det är bra att det finns en bas som vill värna om försvaret. ■

ter leder med sex nya unga tjejer i år. Lite kritiska passar de på att vara när tidningen är där.

– Vi skulle vilja delta mera i planeringen av bataljonsövningarna. Det har hänt att vi stått i koket utan både mat och vatten.

Men ni har väl ett eget ansvar? Kan ni inte kräva att få vara med?

– Jo, vi måste väl bråka lite mer innan det blir som vi vill ha det.

Litar på materielen

För andra gången konstaterar Kjell Abrahamsson, plutonchef i Borlänge hvkompani att hans skyddsmask är tät.

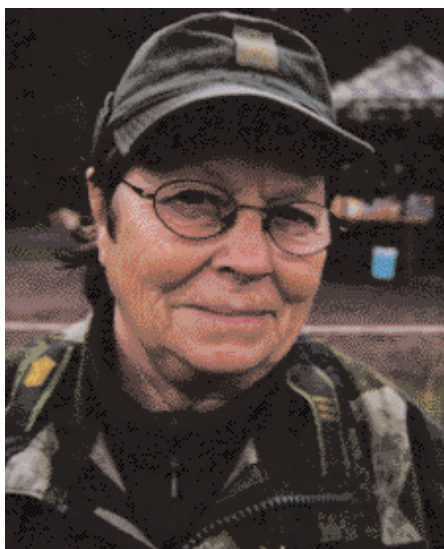
– Det här känns bra. Vi kan lita på materielen. Inget läckage alls vad jag kände, säger han efter att ha stått i röken från NBC-instruktören och kompanichefen Stefan Wiklunds tårgasfackla en stund.

Utanför bataljonsstabens tält står Leif Hjorth och vaktar. Han har trappat ner från stf kompanichef till närskyddet. Leif har varit med från den dag han fyllde 47. Det viktigaste för honom är den sociala sidan av hemvärnet, även om han nu börjar känna sig rätt ensam i sin generation. Strax 60 år gammal får Leif inte gå fler kurser, fast det är nu som pensionär han verkligen skulle kunna.

– En tröskel för många är att arbetsgivarna inte ger ledigt lika lätt i dag som förr när de var vana vid att folk måste åka på repövning.

Bara att fälla ihop

I skogen intill sitter expeditionsbiträdena Marie Göransson och Stina Pettersson. De tillhör Gagnefs kompani, som upprät-

Annika Budgifvars tillmötesgår alla möjliga önskemål om kosten.

tat en tillfällig stabsplats i det fria. Mitt på bordet tronar en expeditiönslåda som kompanierna ärvt av flygvapnet. Lådan rymmer två ra 145 samt alla slags blanketter och handböcker som staben kan behöva. Behöver man dra snabbt är det bara att skruva av antennerna och fälla upp locket.

– Staben är fullbemannad, vi har till och med en personalreserv. Sammanhållningen är stark och vi trivs tillsammans, hinner Marie säga innan inspektionståten måste rusa vidare.

Det ryker hemtrevligt ur kaminröret på ett stabstält och därinne frågar tidningen: Var är vi? Nu börjar vi nämligen tappa orienteringen helt.

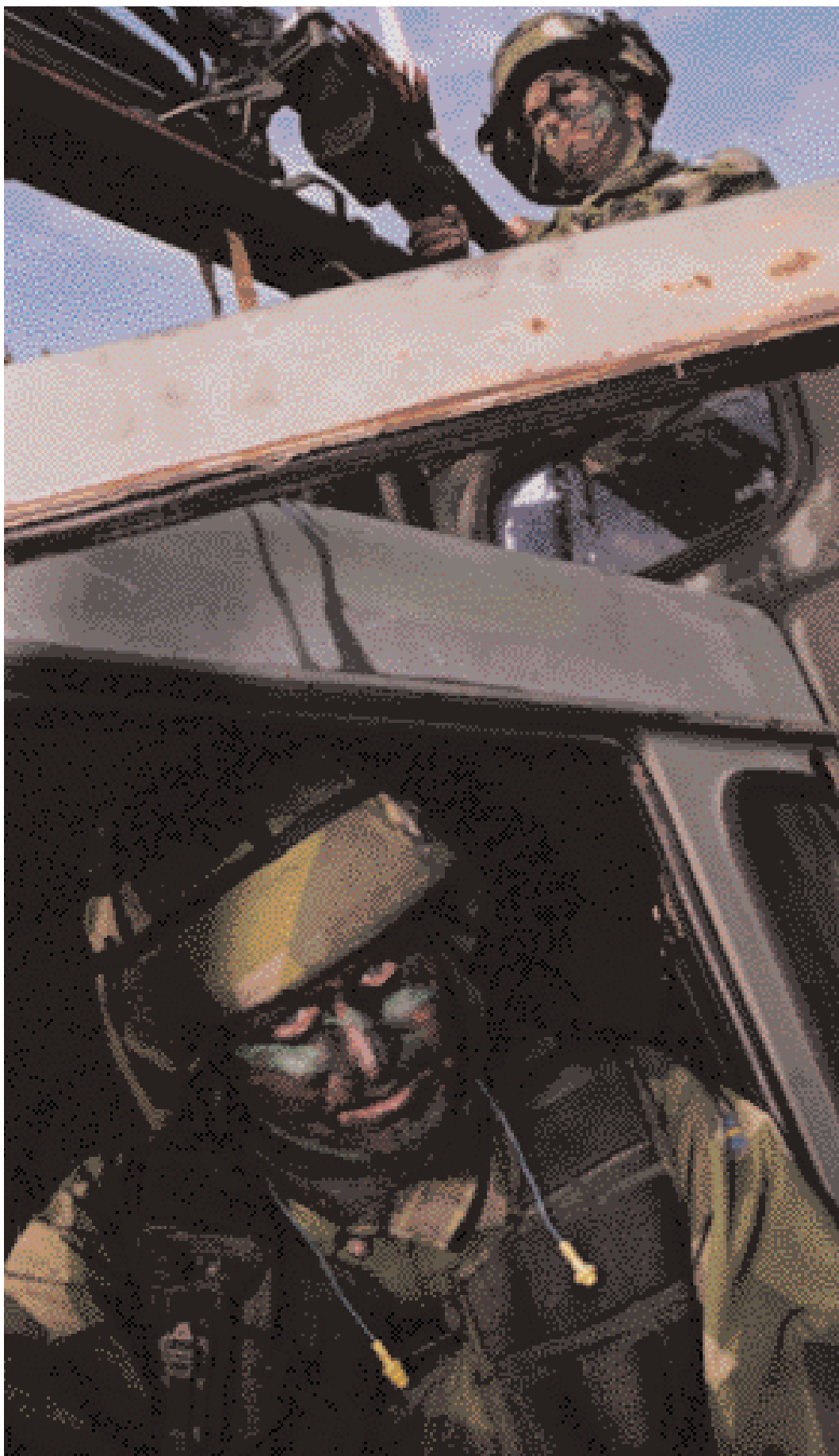
– Qvintus Johan, svarar stabsbiträdet Marita Ross och det innebär för ögonblicket Siljans kompani. Allt tyder på att staben vet vad de håller på med och förklaringen är enligt signalisten Sören Svensson de båda f d yrkesofficerna Lars Wedin och Magnus Werkmäster. Magnus led av abstinens och gick med en vecka innan inspektionen.

– Jag ville inte klippa av navelsträngen. För tio år sen hade hemvärnet inte varit aktuellt men nu ser jag en framtid där hemvärnet får en annan karaktär och rang.

Magnus kommer från markförsvaret i flygvapnet som i mångt och mycket löser samma uppgifter.

Gunde har slutat

– Här finns Dalarnas främsta skyttar men de kan bli bättre på strid. Jag har bestämt mig för att göra om de här skyttarna till en

I utgångsläge för anfall. Gustav Blom, gruppchef i Södra Dalarnas insatspluton och kulspruteskytten Adam Bergkvist i Mellersta hvbataljonens 2:a insatspluton väntar på ordern: "Framåt!"

stridande enhet. Det är Lars Thorwall, reservofficer från Dala-Järna som uttrycker sig så uppriktigt om sitt förband, Västerdals hemvärnkompani.

Tätorterna Dala-Järna, Vansbro och Nås bidrar med folk till kompaniet, vars mest kända soldat under åren varit Gunde Svahn. Han har dock slutat i hemvärdnet.

Medan Ingrid Lövnord serverar läcker svampsoppa gjord på egenhändigt insamlade Karl Johan berättar Lars att han från början hade visioner av typ anfalla och ta terräng som han fått dra ned på. Han förstod också snart att det inte går att chefa alltför fyrkantigt i hemvärdnet. Frågan "gör jag rätt" plågar honom fortfarande, men han har verkligen svårt för folk som lullar omkring omålade utan stridssele.

Vad skyttet beträffar ska det i fortsättningen bli mer stridsmässigt med rörliga mål och snabbsskytte.

Anna imponerar

På skjutvallen i Järna plockar Lena Gustafsson och Anna Larsson med sina kpistar. De är båda flitiga soldater i insatsplutonen i Västra hvbataljonen. Anna imponerar på instruktören Johan Forsell och oss andra genom att ta isär och sätta ihop vapnet med förbundna ögon.

Något mer grön som hvsoldat är Anders Elofsson, som samtidigt repeterar hjärtlungräddning. I lumpen var han pv-robotgruppchef. Det här är hans första övning i hemvärdnet.

Som produktionschef på ett tryckeri

Noterat

Vackrast: Den ryska marschen i moll, spelad av Ludvika och Borlänge hv-musikärer på lekhumör.

Godast:

Ingrid Lövnords svamp-soppa.

Fräckast: Rikshemvärnschefen som frågar bataljonscheferna om de varit målade och burit stridsutrustning det senaste året.

Fredligaste stridisen: Josef Vondrus, som var fallskärmsjägare i Wehrmacht.

Bästa rekryteringen: Venjan, ökade 100 procent – från fem till tio soldater.

Häftigaste rekryteringsfilmen: Fem sekunder med en drake i huvudrollen.

och tvåbarnspappa tycker Anders att det tills vidare är lagom att vara med i vanliga hemvärdnet.

Man upphör aldrig att förvånas över den bredd som finns i hemvärdnet. I Västerbergslagens hemvärnkompani stöter vi på 79-åriga Josef Vondrus. Österrikaren Josef tvångsinkallades i Wehrmacht 1943 och var med som fallskärmsoldat i Normandie. Nu sköter han förrådet och håller sig i trim med "sommarstuga, barnbarnsbarn och hemvärdnet".

En hemvärnsveteran i Falun slår alla rekord. Erik Ernstson gick med 1939, alltså redan innan hemvärdnet bildades. På den tiden fanns nämligen hemvärnsföreningar, knutna till landstormen. Erik tävlar fortfarande med k-pist på elitnivå och har 20 SM-medaljer.

Förbjudet område

– Stopp där, det är förbjudet att komma innanför avspärningen. Annika Budgiffvars, som är gruppchef i Falu hemvärnskompani och förplägnadsinstruktör, är noga med hygien. På senare år har kraven skärpts betydligt och allergier, gluten- eller laktosintolerans och vegetarianer skapar nya uppgifter som gör tjänsten intressantare.

– Allt kan ordnas, jag lagar specialmat hemma på fredagskvällen om det behövs, säger Annika, som började dagen med att hugga ved i skenet av en ficklampa.

– Det här ser väldigt bra ut kommenterar överstelöjtnant Nils-Folke Eriksson som tillsammans med tidningen studerar kokets vattenreningsanläggning.

– I morse fanns inget annat vatten så vi fick ta ur sjön här och rena med klor, men inte smakar det gott, förklarar Annika.

Smatter och skrik

Sen var det tid för inspektionens höjdpunkt, en insatspluton som rensar delar av det gamla regementsområdet från sabotörer.

Snabbt tempo, stridsledning med höga rop, mycket smatter från kulsprutor och skrik från skadade kännetecknar denna pulsdrivande övning. Soldaterna bryr sig inte ett dugg om att kungen tittar på.

– Nej jag la inte alls märke till de höga besökarna utan gick helt upp i striden, säger Andreas Classon medan han pustar ut.

– Vi är så samtränade att vi vet vad den andre tänker, fortsätter Anders, som var menig soldat i övningen men annars är stf gruppchef i en insatspluton.

I början var Dalarna tvungna att dränera hvkompanierna för att fylla insatsplutonerna, men nu går de som gör intro direkt till kapten Stefan Petterssons vassa förband.

Över 800 soldater från Idre i norr till Avesta i söder var på benen under denna inspektion som fick högt betyg av rikshemvärnschefen "Ni är på rätt väg. Andan är hög. Ni är med i matchen". Även i lokala media förmedlades bilden av ett modernt hemvärn med insatsförmåga. ■

Dalarna i korthet

Dalarna har definitivt lämnat den gamla hemvärnsområdesindelningen om åtta bataljoner med 32 kompanier som förvandlats till fem bataljoner med 12 kompanier. Slutmålet är två-tre välfyllda bataljoner, inalles 1500 män och kvinnor. Chefen för Dalregementsgruppen, överstelöjtnant Tage Johansson vill också mycket offensivt göra försök med tre insatskompaniledningar och en insatsbataljonsledning. Rikshemvärnschefen sa på inspektionen dock att han mer tror på en rikshvinsatsbataljon.

I krigsorganisationen finns just nu 2 100 befattningar varav 77 procent är tillsatta (avtalspersonal 71 procent). Fyra femtedelar av personalen bor i Falun- och Borlängeområdet. Medelåldern i Dalarna är rätt hög, 47 år, men i insatsplutonerna ba-

ra 27. Hemvärnsföreningarna för en tyngande tillvaro. En del hemvärnsgårdar riskerar att avvecklas eftersom medlemmarna inte har tid att sköta om dem.

I Dalarna förvarar de flesta sina vapen hemma. Med de långa avstånden blir det för krångligt att utbilda annars.

Ett stort plus är hundratalet instruktörer ur hemvärdnets egna led som kan avlasta gruppens officerare. Ovanligt många är duktiga på NBC-skydd. Tage Johansson hoppas därför att Dalarna får bli försöks-län för hemvärdnets framtida NBC-pluton.

Längs Norges gräns hade hemvärdnet tidigare hästburna patruller, men de 16 ekipagen är avvecklade. De enda militära hästarna i Dalarna numera är små miniatyrer som dinglar i fältjackans blixtlås. ■

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

Sju vågade livet

Cheferna för de nedlagda militär-distriktsgrupperna kommenterar beslutet med allt från djup skepsis till optimism.

● Sju militärdistriktsgrupper tas bort av riksdagen den 15 december. Vad tror cheferna för dessa sju grupper om framtiden? Vi ringde upp dem ungefär en månad innan beslutet och bad om deras spontana kommentarer.

Nedläggningen av Skånska dragongruppen har engagerat båda regionala råden och frivilligorganisationerna. I en gemensam skrivelse till ÖB och försvarsdepartementet varnar de för obalansen i bemanning och påtalar behovet av lokalt stöd.

Bara en sak kan lindra följderna i Skåne och det är att Södra skånska gruppen får extra tilldelning av personal.

– Det kan inte få vara någon slags rättvisa som styr utan produktionsvolymen. Om vi inte får en total omstrukturering i Södra militärdistriktet blir situationen ohållbar, säger överstelöjtnant Mats Johnsson, chef för Skånska dragongruppen.

Obalans

Skåne har 25 procent av hela Södra distriktets hemvärn vilket är tolv procent av hela Sveriges. Det är 3 500 man, sju bataljoner, 12 insatsplutoner och två insatskompaniledningar. Efter försvarsbeslutet ska en av åtta grupper i MDS ansvara för en fjärdedel av distriktets hvtutbildning.

– Det blir obalans. Vi tappas 43 tjänster i MDS enligt försvarspropositionen. Det behövs alltså en ordentlig utjämning av personal mellan grupperna och MD-staben för att göra det här möjligt.

Mats Johnsson tycker att det är belysande att högkvarteret räknar med att spara tio miljoner kronor på mark, anläggningar och lokaler men glömt bort att huvuddelen är bataljonsförråd och lokaler för hemvärnet som

är nödvändiga för utbildningen. Resten är i stort sett hyran för det hus där Mats Johnsson och hans stab sitter på P 2:s gamla område.

– För mig är det också mycket märkligt att man inte förstått behovet av lokalt stöd. Det krävs ett antal officerare i Helsingborg och Hässleholm eller Kristianstad. Även i Skåne blir avståndet för långa om allt koncentreras till en plats. På FMLOG kommer vi att ställa krav på turbilar eller "ellospaket". Mats Johnsson tror inte att det blir lätt att få folk från Bromölla eller Torekov att åka till Revinge för att byta byxor.

Avsluta intervjun

– Det vore bra om vi avslutade intervjun här.

Överstelöjtnant Falco Guldénpfenning har hamnat i en besvärlig karusell. Han kopplade in medinflytandet, fast han inte behövde och följden blev att vissa befäl ifrågasatte huvudspåret – att Göteborgsgruppen tar över hemvärnsutbildningen i Älvsborg.

– Själv hälsar jag en sådan överflyttning med tillfredsställelse. Vi får till och med behålla symbolen Älvsborgs lejon, fast nu på gul filt.

Den nya Södra bataljonen vill hellre höra till Skaraborg för att hamna rätt med tanke på en eventuell nedläggning av MD-staberna, men så blir det alltså inte.

Falco Guldénpfenning är inte heller bekymrad för ledningen av insatser i framtiden. Men det blir svårare att rekrytera och samla personal i det fredstida arbetet. Därför anser han att viss personal bör finnas kvar i Borås för att sköta administration och där frivilligorganisationerna

En handgranat eld! Hemvärnet i Skånska dragongruppen fortsätter sin avancerade utbildning, men nu i regi av Södra skånska gruppen.

Insatsplutonerna i Älvsborgsgruppen får stöd från Göteborg i fortsättningen.

FOTO: ANDERS KÄMPE

Kalmargruppen går till Eksjö, men är vana att åka långt. Här staberna i utbildning i Kristinehamn.

Gränsjägargruppens hemvärn kommer att sortera under Kiruna.

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

kunde ha en mötesplats. Det blir mer effektivt och inte alls dyrare.

Skulle Bråts skjutfält läggas ned vore det ett allvarligt avbräck för hemvärnet i Sjuhäradsbygden. Kommunen vill komma åt marken.

– Tyvärr går vi mot ett alltmer centraliserat hemvärn med korta övningsperioder. Vi finns inte bland folket längre.

Falco Guldénpenning som nu själv går med särskild pension föreslår att försvaret systematiskt placerar yrkesofficerare som bataljonschefer för att vässa upp hvförbanden. Han ser med stort obehag på utvecklingen.

– Effekterna av försvarsbeslutet kan bli förödande för det nationella försvaret och intresset från de frivilliga.

Kosta blir kvar

Örlogskapten Joe Wilhelmsson är chef för Kalmargruppen sedan i december 2003.

– Vi kan börja med den praktiska frågan om skjutfält. Där har vi inga problem. Kosta blir ju kvar och vi behåller då en egen bra förmåga inom skjututbildning.

– Rent allmänt så kommer naturligtvis servicen till oss inom hemvärnet i Kalmar att bli sämre när vår egen grupp läggs ner. Vi har faktiskt lite norrlandsavstånd härnere i Småland. Det är 18 mil mellan Kalmar och Eksjö.

– Enligt förslaget ska ledningen av hemvärnsförbanden i Kalmar län övertas av Kronobergsgruppen i Småland. Själva poängen

med hemvärnets verksamhet och den territoriella ledningen är att bygga nätverk i hela regionen. För att det ska fungera bra borde det finnas någon form av ledning i varje län. I dag har min insatschef varit 15 mil härifrån och med en grupp gjort eftersök och med en försvunnen kvinna. Resultatet blev lyckat, hon hittades alltså.

– Det känns som om inriktningen i försvaret nu blivit alldeles för internationell. Jag är medveten om att försvaret måste dra ner rejält och ändras från invasionsförsvar till insatsförsvar. Men då finns en stor risk att vi tappar förmågan att kunna stödja det civila samhället när det gäller stora bränder, översvämningar, oljeutsläpp och liknande. Våra hemvärnsförband är ju insatsförband som är tillgängliga året om.

– Vi har hela tiden haft en intensiv utbildning av egna instruktörer. Hur ska man nu kunna säkerställa allt detta?

Inom flera områden så känner vi det nu som att vi blir lämnade i sticket, när vi inte längre har någon egen grupp som håller ihop oss.

Trodde på överlevnad
Överstelöjtnant Stig-Olof Skott är chef för Norrbottens gränsgargrupp som finns i Kalix. När gruppen nu läggs ner ska den gå in i Lapplandsjägargruppen i Kiruna.

– Jag trodde verkligen inte att

Hela Värmland gör nu som Karlsgoga alltid gjort, tyr sig till Örebro.

vi skulle bli nedlagda. Ett försvarsbeslut till hade jag räknat med att vi skulle överleva. Vi är ju Sveriges starkaste hemvärn. Om det hade varit lika stor avslutning i resten av landet som här, då hade hemvärnet haft totalt över 250 000 soldater.

– Alla förändringar medför ju störningar. Vi kommer naturligtvis att tappa en del personal, men jag tror ändå att förhållandevis många blir kvar. Även om vi inte tycker att det är rätt att vi ska läggas ner, så måste vi i slutändan ändå acceptera faktum. Vi har fullt förtroende för våra kollegor hos Lapplandsjägargruppen i Kiruna och vi ska stötta dem så bra som möjligt för att det ska bli en smidig övergång.

– Vi kommer också i fortsättningen att ha kvar flera fina skjutfält och övningsfält, till exempel Lomben. Samhället behöver oss. Behovet minskar inte för

att vi som grupp försvinner, snarare tvärtom.

– Sverige har inte på allvar varit i krig sedan 1809. Vi ska alltså vara stolta över att försvaret har fungerat avskräckande i 195 år. Men när vi nu drar ner så mycket som vi gör, då måste man börja fundera över var gränsen går. Läget kan ju tyvärr förändras så som det gjorde i mitten på 30-talet.

– Inget lär ju ändra nedläggningsbeslutet. Så 20 december ska vi ha en ceremoni där vi har flaggan och tar ner skylten. Jag blir kvar som chef för avvecklingen fram till 1 juli nästa år. Har du något bra jobb till mig efter det?

Flera kulturer möts

Överstelöjtnant Martin Bodin är chef för Västernorrlandsgruppen i Sollefteå. Gruppen ska nu slås ihop med Härnösandsgruppen, som man redan i dag har ett omfattande samarbete med.

– Vi har ju haft med oss arvet från infanteriet i Sollefteå och de har haft arvet från gamla kustartilleriet i Härnösand, så det är flera kulturer som ska mötas. Det är bara en timmas bilväg mellan oss och jag tror det finns förutsättningar för ett bra samgående.

– Det ser just nu ut som att vi får behålla skjutfälten på Tjärnmyran och Härnön. Hemvärnet och frivilligorganisationerna ska nog alltså fortfarande kunna ha bra möjligheter för sina övningar.

Rättelser

● I förra numret citerades en lärare på HvSS om att det ska bli 80 procent hundtjänst i plutonchefskurserna i fortsättningen. Det betyder inte 80 procent av tiden, däremot att hundtjänsten integreras i de olika ämnesområdena i åtta av tio lektioner men med starkt varierande andel av passen, från hela tiden till ett par minuter.

● I artikeln om danska försvarsbeslutet i nr 4 insmög sig ett par fel. Danske rikshemvärnschefen ska rapportera direkt till försvarsministern. De 6000 soldaterna i den nya insatsstyrkan som ska sättas upp ingår inte i hemvärnet men ska ledas av hemvärnet under eventuell insats. Danmark överväger liksom Sverige att använda militär vid terroristangrepp även om det avgörande beslutet är ännu inte taget.

Hemvärnet bevakar gränsen

● Lapplandsjägargruppen ska återigen samöva med norska armén.

Det hela kommer att utspela sig längs riksgränsen några dagar i januari och uppläggnings-

påminner om övningen "Stålet" som genomfördes i januari i år (se nr 2/04). Det handlar om att tillsammans med tull och polis ta hand om utländsk trupp som passerar gränsen.

Tommy-hjälmar fördelas

● Många av de gamla kronhjälmarna har tjänat ut och kommer att ersättas med en modernare modell.

Extra pengar har skakats fram av rikshemvärnsavdelningen för

att köpa in 300 så kallade Tommy-hjälmar.

– Det här är en ren trovärdighetsfråga och vi skyndar därför på bytet, säger stabschefen Thomas Johansson.

– När världsläget förändras måste naturligtvis försvaret också förändras. Dessutom vill ju statsmakterna att försvaret ska spara pengar och det får konsekvenser på alla områden. I många fall slår det hårt personligt, men man måste inse hur verkligheten ser ut.

– Hemvärnets identitet har mest varit kopplat till det egna förbandet. Även om blir stora förändringar där också, så tror jag att det viktigaste är att det blir bra och roliga övningar även i framtiden. Det är en av hemvärnets grunder för samhörighet och rekryteringskraft. Jag känner mig rätt så säker på att den nya gruppen ska kunna ha bra förutsättningar för det.

– Själv blir jag ansvarig för avvecklingen av Västernorrlandsgruppen fram till 1 juli nästa år. Men exakt var jag hamnar eller vad jag ska göra efter det, det vet jag inte nu.

Kämpar för Horssjön
Överstelöjtnant Håkan Grahn är chef för Värmlandsgruppen i Kristinehamn. Från och med 1 maj 2005 ska gruppen ingå i Livregementets grenadjärgrupp i Örebro.

– Vår inställning och vårt budskap i alla sammanhang är att hemvärnet i Värmland inte läggs ner bara för att Värmlandsgruppen nu ska slås ihop med en annan grupp.

Vi på Värmlandsgruppen kommer så långt det är möjligt att

hjälpa till så att övertagandet går så smidigt som möjligt.

Skjutfältet vid Horssjön, ett par mil norr om Karlstad, har en mycket stor betydelse för hemvärnet i Värmland. Det är en del av identiteten för oss. Dessutom borde Horssjön vara av regionalt intresse, eftersom närliggande län kan komma dit och skjuta med insatsplutoner. På skjutfältet kan vi genomföra stridsskjutning med en bataljon från ett 10-tal skjutplatser samtidigt. Vi kommer att kämpa för att det skjutfältet ska få vara kvar. För de som bor i västra eller norra Värmland, blir det alldeles för långt till Villingsbergs skjutfält, mellan Örebro och Karlskoga.

– Man måste från beslutande håll försöka förstå vilka avstånd det handlar om här, trots att det inte är Norrland. Avståndet från Örebro till västra Värmland, vid norska gränsen, det är som från Örebro till Stockholm. Inte skulle stockholmarna åka till Örebro för hemvärnsövningar! Drar man sedan samma avstånd från Örebro åt nordost, då hamnar vi i Ålands hav.

– Det tar flera år att bygga upp de regionala kontaktnät som är så viktiga för hemvärnet, till exempel med polis, brandkår, räddningstjänst och kommuner. Nu blir det svårare att behålla detta kontaktnät, men det är viktigt att vi gör vad vi kan för att det ändå ska bli så bra som möjligt.

– Det är helt rätt att vi nu läm-

Insatsplutonerna i Västmanland ska utbildas från Enköping.

nar invasionsförsvaret och att det då förändrar även hemvärnet. Vi måste i fortsättningen jobba på ett annat sätt än tidigare. För att identitet och lokalkunskap inte ska gå helt förlorad så känns det nu viktigt att gamla Värmlandsgruppen får in åtminstone 2–3 av sin personal på befattningar i nya Livregementets grenadjärgrupp.

Läser och går hem
Överstelöjtnant Roger Skanser är chef för Västmanlandsgruppen i Västerås. Den ska ingå i den nya gruppen i Enköping.

– Det där med ”nya” är viktigt. Från och med den 1 augusti nästa år inrättas en grupp i Enköping med arbetsnamnet ”Upplands och Västmanlands militär-distriktsgrupp”. Det handlar nu alltså om en helt ny organisation.

– Rent praktiskt så ska förändringen genomföras under våren 2005.

Under detta första halvår så lär inte själva verksamheten påverkas nämnvärt. Men hur det sedan ska gå nästa höst är mer osäkert. Vi har ganska korta avstånd här, bara 3,5 mil mellan Västerås och Enköping. Men vilja och intresse kan inte mätas på samma sätt.

– S1 i Enköping blir ju kvar, så där lär vi ha kvar förrädsbiten.

Däremot så läggs ju P10 i Strängnäs ner. Det kommer att märkas ganska snabbt eftersom vi brukar få bra instruktörer därifrån.

I vårt eget län har vi inga skjutfält eller övningsfält. Vi använder oftast Veckholm vid Mälaren, som vi hoppas ska få vara kvar i den nya organisationen. Ibland använder vi också Marma i norra Uppland.

– Generellt så är försvarsbeslutet inget man som försvarsanställd kan vara positiv till. Vi har nu hamnat i ett påtvingat drastiskt läge som allvarligt kommer att påverka den framtida rekryteringen.

– Hur vi ska leda stödjande insatser för samhället är inte klart. Läggs MD-staberna ner så kan det tyvärr bli sämre.

– Själv är jag född 1948, alltså på rätt sida om strecket. Det är för min del passande, men inte glädjande. Jag läser här vid årskiftet, slänger nyckeln och går hem.

Text: Bengt Plomgren och Ulf Ivarsson
Foto: Ulf Ivarsson

Göteborg involverar alla

● Dagens lösen heter integration. Polisen, Försvarsmakten, kommunledningar, räddningstjänsten, viktiga industrier och säkerhetsföretag – aktörerna är många när dagens hot skall avvägras.

Ett sådant integrerat system klarar sig inte många minuter utan planering och övning. Här har Göteborgs MD-grupp under ledning av dess chef, överstelöjtnanten Bert-Erik Pousar se-

dan en tid initierat ett intressant nytänkande.

Med hjälp av ett övnings-skyddsobjekt, anlagt på Säve depå, övas redan de olika kategorierna i samverkan. Tidningen Hemvärnet var med vid en sådan dagslång övning.

Försättningen var att polisen hade begärt bevakningsstöd av Försvarsmakten, i praktiken hemvärnet. Skyddslagen träder i kraft.

Efterhand som hoten mot skyddsobjektet ökade och risk för angrepp på samhällsviktig anläggning förelåg förevisades samtliga de resurser som de facto finns när väl lagliga skäl är utredda. En intensiv kommunikation uppstår i en sådan situation. Pousar har därför redan engagerat företag av typ Ericsson Microwave System, för att på anläggningen involvera det senaste av den informations-

teknologi som finns.

Det militärindustriella komplexet i liten skala finns således redan på Säve i Göteborg. Vad bådär detta? Allt gott. Inga konstgjorda gränser när ett ömtåligt modernt samhälle behöver skydd. Kan detta skydd uppnås kostnadsrationellt och demokratiskt, torde ingen skatte-tyngd medborgare ha något emot samarbete.

Lars Brink

Nedskärningarna kan slå mot beredskapen

Det finns en risk att vi nu gör så drastiska nedskärningar att vi inte klarar den egna beredskapen. Det är bättre med flera små och korta steg än ett par stora.

● Det menar 63-årige kristdemokraten Erling Wälivaara. För att vara ledamot i försvarsutskottet har han en unik bakgrund. Han har varit anställd i Försvaret hela sitt liv och bor i militärorten Luleå som klarar sig bra i försvarsbeslutet.

Vi träffar Erling Wälivaara fredagen den 17 september i riksdagens ledamotshus. Det är dagen då klassiska Nådiga luntan, alltså regeringens budgetproposition, presenteras. Men försvarspropositionen är senarelagd sex dagar efter en relativt sentillkommen rejäl oenighet med de borgerliga partierna.

Men just då är i alla fall Erling Wälivaara inte starkt negativ till det försvarsbeslut som ska komma.

En jätteskuta

– Det blir kanske bättre än det förra försvarsbeslutet. Då insåg vi att försvaret är en jätteskuta som man inte svänger så lätt. Jag hoppas verkligen att man har lärt sig av det förra beslutet.

– Vi måste vara oerhört försiktiga med hur vi hanterar frivilligorganisationerna. Där finns det många som brinner för sin sak, säger kristdemokraternas representant i försvarsutskottet Erling Wälivaara.

Erling Wälivaara jobbade i 37 år som civilanställd på F21 i Luleå. Utan formell ingenjörsexamen blev han befordrad till förste driftingenjör. 1998 kom han in i riksdagen och var då tjänstledig fram till 2002 då han gick i pension.

– Men jag tar naturligtvis inte ut någon pension så länge som jag har arvode från riksdagen, påpekar han.

Han tror att svenskarna i allmänhet är medvetna om den nya hotbilden, där vi inte har något land i vår närhet som kan tänkas anfalla oss.

Lång återtagningstid

– Men vi är naturligtvis också medvetna om de nya terrorhoten. Terrorismen har ju inga gränser.

– Vi ska inte lägga en krona mer på försvaret än nödvändigt, säger han på frågan om hur mycket som är realistiskt att dra ner.

– Men så sade vi också 1939. Det är en lång återtagningstid för att komma tillbaka till utgångsläget om det skulle behövas.

Själv kommer han ju från Luleå som klarar sig bra i försvarsbeslutet.

Men andra orter i Norrland är rejält hotade.

– Jo, nu kommer ju reaktionerna från olika håll. Det här blir ett dråpslag mot Arvidsjaur och Östersund. I försvarsberedningen sades det att det skulle tas regionalpolitiska hänsyn. Det är därför som näringsdepartementet varit med från början. Blod är ju tjockare än vatten, därför ligger mig F21 varmt om hjärtat. Jag är ju riksdagspolitiker för hela landet, men det skulle vara märkligt om man inte talar för sitt eget regemente.

Han resonerar över svårigheterna med att ha kapacitet för

två internationella bataljoner. Där det alltså skulle kunna bli så att vi inte klarar det som FN och EU vill att vi ska klara.

– Vi kanske måste säga nej till FN.

Blir vi då extra beroende av våra grannländers försvarsförmåga?

Internationellt

Han klurar och skattar lite.

– Du tänker på Tarja Halonens uttalande!? Vi lever i Europa, men vi är sämre än Finland på att skicka internationella styrkor. I Norge och Danmark är man frågande till Natos framtid. Vi säger inte nej till Nato, men vi vill se hur framtiden ser ut.

Han tycker också att hemvärnet borde kunna användas internationellt.

– Ja definitivt. Jag tror att det är viktigt med folkförankringen genom hemvärnet. Samtidigt som rollen kan bli större så blir det nu ett problem när varje regemente får ett större upptagningsområde. Hur engagerad kan man tänka sig att chefen för I19 i Boden nu blir för hemvärnet i Krokom?

När vi kommer in på hemvärnet går han igång ordentligt. Det märks verkligen att han känner för det.

– Jo jag tycker det är meningsfullt och jag vill uppmana många fler att söka sig dit. Jag har många släktingar och vänner som är med.

Vad är då mitt uppe i oenigheten det mest positiva med höstens försvarsbeslut?

– Jo det är naturligtvis att utvecklingen i världen blivit sådan att det faktiskt finns en klar orsak till att vi nu ändå kan ta ett sådant här beslut.

**Text och foto:
Bengt Plomgren**

Skriv koncisa motioner

● Motioner till rikshemvärnstinget 2005 ska vara inlämnade till rikshemvärnsrådet senast den 1 juli. Samma tidpunkt gäller för uppgifter om ombud och ledamöter i valberedningarna.

Motionerna ska vara klubbade av respektive MD-gruppting för att kunna behandlas vidare. Bara ett ärende per motion accepteras. En digital mall för motionerna skickas ut den 11 december.

Rikshemvärnstinget äger rum 11–13 november. Plats är ännu inte fastställd.

Cheferna för namnbyte

● Namnfrågan för hemvärnet tog ett steg framåt helgen 20–21 november då ett 50-tal av bataljonscheferna träffades i Stockholm.

Vid en informell omröstning ansåg en stor majoritet av de närvarande att hemvärnet ska döpa om sig och rikshemvärnschefens favorit "Nationella skyddsstyrkan" väckte församlingens gillande.

Cheferna tog med sig frågan hem för fortsatt diskussion och ett beslut ska tas av rikshemvärnstinget i november.

BrB:s driftvärn vägrar dö

Det skulle bli sista natten med gänget. Istället kan Byggnads-och reparationsberedskapens driftvärnsting sista helgen i oktober vara startpunkten för något nytt.

● Ombuden beslöt nämligen att söka medlemskap som specialförbund i CFB, Centraförbundet för befälsutbildning. De beslöt också att ordna ting även nästa år och om möjligt samordna detta med den årliga centrala kursen i Ånn.

Utan en enda krona mer i anslag från försvaret kan inte organisationen överleva särskilt länge, så det brådskar med en bekräftelse från CFB och ett beslut om allians måste tas på tinget i mars 2005.

Tinget var enhälligt: om riksdagen i december beslutar att lägga ned driftvärnet fortsätter de cirka 600 männen och kvinnorna i BRB:s driftvärn sin militära träning men nu om möjligt under CFB:s paraply.

Samma väg som HBR

Eftersom Försvarsmakten tar sin hand från driftvärnen är det nödvändigt att bilda en ny, civil förening med annat namn.

Men sista ordet om driftvärnet är kanske inte sagt. Riksdagsledamoten Christina Husmark-Persson (m) ställde en enkel fråga till försvarsministern. Förslaget att lägga ned framstår som mycket dåligt och driftvärnet är en kostnadseffektiv resurs som behövs med tanke på turbulens och osäkerhet i spåren av förbandsnedläggningarna, anser Christina Husmark-Persson.

Hon har räknat fram att statens kostnad för en driftvärns-soldat i BrB är drygt tusen kronor per år.

Leni Björklund svarade den 3 november att driftvärnet inte är anpassat till hotbilden och att civila myndigheter förutsätts lösa sina egna uppgifter under fred och kris, möjligen med bistånd av Försvarsmakten.

Kravet på en ny utredning framfördes också till försvarsutskottets ordförande Eskil Erlandsson (c) vid en uppvak-

På BRB:s kriskurser samarbetar deltagarna med polis och räddningstjänst.

ning från BRB:s driftvärn under hösten. Arbetsgruppen framhöll då att:

● Den utredning som gjorts har gått för fort och är illa underbyggd.

● En nedläggning av driftvärnet innebär ett stort samhällsekonomiskt slöseri.

● Dagens driftvärn består inte av hemvärnsgubbar utan av framstående tekniker och chefer i karriären.

● Driftvärnet kan skydda byggnationen av svenska camper i utlandet.

– Vi kan inte stå med byxorna nere utan måste se till att hålla numerären uppe till dess vi kan

hitta en lösning för vår överlevnad, säger driftvärnschef Göran Fahlgren, BrB.

God tillströmning

– Min bedömning är att vår organisation halveras. Å andra sidan har vi haft en god tillströmning av unga senaste året, varav många är tjejer och det betyder att vi är intressanta.

En annan utväg för driftvärns-soldater som inte vill släppa kontakten med försvaret är att gå in i hemvärnet.

För denna lösning propagerar kapten Jan Söderlund, som är driftvärnshandläggare på Livgrenadjärgruppen i Östergötland

När posten lade ner sitt driftvärn i Linköping ombildades förbandet till en pluton i hemvärnet och fler än hälften gick med i en nybildad Postens FBU-förening.

Skulle CFB tacka nej återstår denna möjlighet även för BrB.

– Man ska inte låsa sig utan vidga vyerna lite.

BRB-folket skulle med sina specialkunskaper kunna bli stommen i de räddnings- och röjningsstyrkor som hemvärnet kan få riksdagsorder om sätta upp i försvarsbeslutet.

Ingen återgång

Tingets beslut var det enda möjliga säger en BrB-veteran sedan 35 år, Sune Neisler, Staffanstorps.

– Vi måste anpassa oss till det befintliga hotet och lösa mer samhälls- och företagsanpassade uppgifter.

Någon återgång till gamla tider tror han inte är möjlig. Företagen har blivit allt mindre benägna att släppa personal till övningar på arbetstid.

– Det är en otrolig press på dem som är kvar och de månar kanske för mycket om framtiden för att flera än några enstaka ska gå med i hemvärnet.

Text & foto:
Ulf Ivarsson

Avvecklar med fanan i topp

● Kraftvärnet läggs ned, men mindre delar återuppstår i hemvärnet.

Driftvärnen vid Göteborgs Energi och Luleå Kraft fortsätter som hemvärnsförband. I Luleå ansluts soldaterna till SSAB:s hemvärnspluton och driftvärnschefen går in som stridsledningsbefäl i Bodens hvbataljon.

– Nedläggningen är tråkig, men vi ger inte upp så lätt. Alla erbjuds att bli extra hemvärns-

män, sa Lennart Bernmar från driftvärnet i Göteborg vid Kraftvärnets sista ting i Uppsala i november.

En framtidsgrupp inom Kraftvärnet redovisade på tinget olika alternativ och rekommenderade att personalen fortsätter som civila skyddsvakter. Men Svenska kraftnät kommer inte att kunna ersätta produktionsbortfallet för utbildningen, så förslaget föll.

– Nedläggningen av driftvärnet

beror inte på att vi underkänner er utan på statsmakternas nya inriktning av försvaret och att man inte kräver att det ska finnas driftvärn på företagen, sa rikshemvärnschefen.

– Vi avvecklar med fanan i topp. Vi har bidragit till att bevara freden i Sverige, sa Folke Pärnerteg från Svenska kraftnät, sedan han slagit klubban i bordet för det sista beslutet.

Ulf Ivarsson

Ett handslag värt miljoner

Ordförande Lars Hedsäter fick utan problem riksstämman med sig på att HBR ska bli specialförbund i CFB. Beslutet öppnar för fortsatta anslag till utbildning av hvbefäl.

Lars Hedsäter, advokat och deltidanställd ordförande i HBR skakar hand med CFB:s Leif Tyrén efter det historiska beslutet.

● HBR, Hemvärnsbefälens riks-förbund, ska ansöka om att få bli specialförbund i CFB, Centralförbundet för befälsutbildning. När HBR förlorat statusen som frivillig försvarsorganisation är det enda utvägen för att behålla åtminstone en del av de statliga anslagen

– När vi fick beskedet i oktober 2003 var det som att dra ned en rullgardin, en stor besvikelse, säger förbundsordförande Lars Hedsäter. Samtidigt blev både vi och CFB uppmanade att söka samarbete.

Frågan har diskuterats halvanat år och ett avgörande beslut togs vid riksstämman för HBR i Karlstad helgen 2–3 oktober. Alternativet för HBR hade varit nedläggning, vilket också föreslogs i en motion från Älvsborg. Men efter pläderingar för en framtid tillsammans av både Lars Hedsäter och CFB:s generalsekreterare Leif Tyrén yrkade ingen, inte ens älvsborgarna själva på bifall till den idén.

Lever vidare

Beslutet ska bekräftas av en ny riksstämma hösten 2005 men sen kan det gå fort och HBR ta plats som ett av flera specialför-

bund i CFB någon gång under 2006. Vid den tiden har CFB för övrigt bytt namn till "Försvarsutbildarna".

Äktenskapet mellan de båda organisationerna betyder konkret att HBR lever vidare som utbildningsorganisation för främst hemvärnsbefäl i mjuka ämnen som befälsutbildning och ledarskap. Skillnaden blir framförallt att pengarna ska administreras av CFB. Så sker redan från och med budgetåret 2005, även om samgåendet alltså ännu inte är formellt klart. För nästa år har HBR-sektionerna sökt totalt 3,9 miljoner kronor.

Enda chansen för HBR Huruvida medlen ska örömräskas för HBR kunde inte avdelningschef Ingela Holmberg på högkvarterets frivilligavdelning lova, men hon sa ändå att alla organisationer är bra och gör bra saker och stödjer att HBR ska fortsätta i någon form men inte i samma omfattning som nu.

– Förändringen är inledd men vi behöver gå fram än hårdare, sa Ingela Holmberg också.

Hon syftar på nya utredningar av Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten. De ska se

över vilket behov som försvaret har av frivillig personal och vara klara 30 april 2005.

– Det här var enda chansen för HBR. Alternativet var att lägga ned helt och inte få några pengar alls, sa hedersordförande Erik A Egervärn, som presiderade på stämman.

CFB har snickrat ihop en ny organisation som enkelt kan ta emot nya specialförbund, även på det civila området. De fåtal värnpliktiga befäl som grundutbildas räcker inte som marknad.

– Vi måste göra något helt nytt, annars blir vi för små och dör, sa Leif Tyrén.

Samarbete mellan HBR-sektioner och FBU-förbunden, som är CFB:s motsvarigheter till HBR på det lokala planet är inget nytt och de flesta hemvärnsbefäl är av tradition FBU-medlemmar. När Erik A Egervärn frågade på stämman räckte alla upp handen, så FBU:s värvare har inte mycket att hämta i HBR. I Värmland sitter man i varandras styrelser och till och med utbildningsledaren är gemensam. Även i Kalmar, Västernorrland och Norrbotten är samarbetet intimt. I områden som Västmanland och Östergötland är däre-

mot intresset för att göra något ihop just nu sämre.

En del HBR-sektioner har mycket lite verksamhet och svårt att rekrytera nya medlemmar. I Halland är intresset för HBR noll och det finns inte underlag att fortsätta enligt ombudet Lars-Erik Jansson.

Samma tendens märks i Norrbotten och där räknar man med att lägga ned lokalt och låta medlemmarna gå med i FBU.

– HBR är i många ögon en gubbsklubb för inbördes beundran. Därför är det positivt att knytas till CFB. Det kan bli bra om vi förmår profilera oss och renodlar verksamheten sinsemellan, säger Ove Hass, ombud från Sörmland. I det senare instämmer Tony Sandström från Arvika:

– HBR får inte utplåna sig. Vi ska inte samverka till döds. HBR behövs för hemvärnets skull.

Stopp i Baltikum

HBR har inte gett ut något samlat utbildningsprogram men redovisade på stämman krigsförbandskurser, samt kurser i ledarskap och taktik. Den tidigare mycket uppskattade verksamheten i Baltikum har runnit ut i sanden därför att högkvarteret inte vill att HBR ska utbilda i taktik eller vapentjänst i dessa länder.

En veteran som hemvärnsbefäl är KG Gustafsson, Örebro. Han vill gå längre och slå ihop organisationerna.

– Det är dags att säga adjö till HBR. De yngre trivs lika bra i FBU och det räcker med en enda utbildare.

Till förbundsordförande omvaldes Lars Hedsäter och till kassör Krister Willén. Övriga i nya styrelsen är Bertil Karlsson, Eva Engholm, Jan Flinkfeldt, Sture Larsson och Irma Palm. Representeranter för de sydligaste sektionerna blir klara i december.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Göteborgsdriftvärn bildar skola

● Göteborgs Energis driftvärn är Sveriges sista aktiva driftvärn som nu förmodligen omvandlas till ett rent hemvärnsförband.

– Bäst vore om vi kunde ha kvar vår primära uppgift; att skydda och säkra Göteborgs Energis drift och anläggningar. Dagens hotbild berör mer än någonsin det civila samhällets mest vitala delar. Utan energi stannar allt, säger kompanichefen Leif Johansson.

Kaptenen Johansson sprudlar av energi när han kraftfullt leder en sista större skjutning för sitt kompani, vid Säve depås skjutbanor strax utanför Göteborg.

Det är god uppslutning. 35 soldater, varav tre kvinnliga, av kompaniets 50 deltar. Några har bytt sitt arbetsskift för att kunna vara med.

Det handlar om prisskjutning med ak 4. Banorna är perfekta, med datoriserad markering. Ändå ligger det en liten aning ve-mod i luften. Det märks vid utspisningen. Trots den utomordentliga ärtsoppan och pannkorkorna utkörda från stadens enda kvarvarande regemente, AMF 4, tittar mängden i marken. Är nu driftvärnets saga all?

Något livas vi upp av att plötsligt ett par tårtor trollas fram, en

av soldaterna fyller år och sången klingar. Det är också sådant som detta som vi kommer att sakna, säger ett par soldater till Hemvärnets reporter.

Detta märkliga att ett stort lag arbetskamrater också är verk-samma tillsammans på fritiden. Alla har bytt till uniform, plötsligt är rollerna bytta. Några är chefer andra, som kanske är arbetsledare på jobbet ställer in sig i ledet. Den militära hierarkin, som bygger på andra kompetenser för andra uppgifter tvingar envar att anpassa sig. Och att frivilligt samarbeta i nya former.

Göteborgs Energis driftvärn kan mycket väl bilda skola för hur man kan förstärka och vidga hemvärnet på många håll i landet. Ett arbetslag som en hemvärnspluton! Se där, en icke oäven idé i nedläggningstider.

Krister Berg och Lars Olsson, drivande kraftmän för Göteborgs Energis driftvärn håller med när jag får en pratstund med pojkarna efter ett rådsmöte. "Inte kan man avveckla skyddet av stadens vitala del. Vad har vi då att komma med när det gäller? Dessutom måste man alltid vara först om man skall vinna kriget."

Lars Brink

Hundarna blir färre men viktigare

● Inga volymökningar inom hundtjänsten kan väntas, snarare tvärtom. Däremot kommer hunden som funktion att få en ökad betydelse i Försvarsmakten.

Detta enligt chefen för grundorganisationsledningen, generalöjtnant Göran Gunnarsson.

– Hund och människa kan tillsammans lösa uppgifter på ett mycket bättre sätt än människan själv. Det gäller sådant som uppletande, patrullering och spår. I dessa fall finns ingen ersättare för hunden som verktyg eller sensor, sa Gunnarsson då han besökte SM för bevakningshundar.

– Jag tror inte att det är hun-

Hunden har redan nått sin högsta förmåga men vi människor måste lära oss att förstå den bättre.

FOTO: ANDERS KÄMPE

dens förmåga som kommer att utvecklas utan snarare vår egen

kunskap om hundens förmåga.

– Vi har även ett utbildnings-

behov. Den allmänna kunskapen om hunden som verktyg inom hemvärn och Försvarsmakten måste öka. På vilket sätt som hunden bäst kommer till nytta i förbandet, dess behov, förmåga och roll i gruppen. Det är även viktigt att vi talar samma språk så att vi verkligen förstår begrepp som patrullering, uppletande, spår och sök när vi diskuterar hundtjänst. Det har vi inte lyckats med i alla stycken säger Göran Gunnarsson.

Han rekommenderar att fler officerare besöker tjänstehundsarrangemang för att lära sig mer om bevakningshunden och hundtjänst.

Bo Eriksson

Halland har bästa hvhunden

● Årets svenska mästerskap för bevakningshundar arrangerades av Gävleborgs tjänstehund-ekipage på klassisk militärmark, Marma läger. Bästa förmågan och jämnaste prestationerna av de tävlande bevakningsekipagen hade sergeant Gunnar Lagneström från Uppland tillsammans med sin labrador Azzi. Silver och bronsmedaljerna togs omhand av Conny Gundrosen respektive Mats Hedberg, bägge från Halland. Den senare

blev bästa hemvärnsekipage och vann rikshemvärnschefens pris.

I spåret och på patrullstigen fällde rutin och miljövana utslaget. Spåret var svart och det var många hundar som saknade erfarenhet av att ta upp spår i den risiga råterräng som erbjöds i Marma. Därtill var spåren färskare och det rådande vädret gjorde det extra svårt för hundarna. Gunnar Lagneström som ofta anlitas som spårinstruktör på centrala kurser visade att han

både kan föreläsa och praktiskt visa hur det går till.

– 500 poäng och full pott satt fint sa en överlycklig Gunnar vid segerintervjun. Jag har många av mina tidigare elever här på plats och det var nervöst innan vi kom igång med tävlingsmomenten. Gunnar har tidigare gjort åtta SM-starter.

Patrullstigen ställde till det för många ekipage. Många ansåg att momentet var tveksamt tävlingsmässigt men det var ändå

enligt regelboken. Två figuranter fanns utplacerade och om den tävlande eller hunden missade en av figuranterna så blev resultatet icke godkänt och då försvann chansen till placering. De bevakningsekipage som fanns på plats var betydligt bättre än vad resultatlistan visar. Nästa års SM arrangeras i Stockholm den 16–18 september för både räddnings- och bevakningshundar.

Bo Eriksson

FÖRSVARSBESLUTET 2004:

”Man skulle kunna gå ännu längre”

Det här är den bästa försvarspropositionen i modern tid. Utvecklingen vrids för första gången åt rätt håll.

● Beska och provocerande uttalanden av Lars Ångström, tycker många inom försvaret.

– Men man skulle kunnat gått ännu längre, invänder miljöpartiets ledamot i försvarsutskottet.

Lars Ångström var länge ett synnerligen svärfångat intervjuobjekt för tidningen Hemvärnet. Men i mitten av oktober blev det slutligen möjligt med ett längre samtal om hans och hans partis roll i regeringens radikala försvarsproposition.

Han hörde själv av sig och bad om ursäkt för att han inte lyckats prioritera ett möte tidigare. När det gäller försvarspropositionen så handlar det däremot minst av allt om någon ursäkt.

– Förutsättningarna för en sådan här proposition har funnits länge.

Det är ju faktiskt femton år sedan Berlinmuren föll och världen förändrades. Nu får miljöpartiet klä skott för oförmågan i tidigare försvarsbeslut. Där är det tyvärr mycket av besluten som inte genomförts i praktiken.

Ej överdriven respekt 49-åriga Lars Ångström var ett känt namn i försvarsdebatten långt innan han blev riksdagsledamot för miljöpartiet 1998. I många år dessförinnan var han ordförande och ansikte utåt för Svenska Freds- och skiljedomsföreningen.

Lars menar att hans bakgrund

– Vi betalar fortfarande över 100 miljoner om dagen och får ut mindre än tidigare.

– Här handlar det om en enorm atlantångare som ska vändas.

– På sikt bör vi lämna värnplikten och gå mer över till frivillighet.

inom Svenska Freds var bra i den nya rollen i riksdagen. Där är han ordinarie ledamot i både försvarsutskottet och krigsdelegationen.

– Jag hade ju inte någon överdriven respekt för ÖB och försvarsledningen efter hårda dustar i flera år.

Men nu framgår det klart att han har en speciell respekt för ÖB Håkan Syrén.

– Ja på så sätt att jag som politiker klart känner att nuvarande ÖB är realistiskt förändringsinriktad.

Samtidigt passar han på att ge en känga åt gångna tiders försvarsledning.

– Det militära etablissemangen har haft alldeles för stort inflytande. Jag har inte stött på någon annan verksamhet som är så dåligt ekonomiskt uppföljd som försvaret. Vi måste ju radikalt dra ner på materialbeställningar och t ex tänka om när det gäller långa kontrakt och avtal. Om det skulle kosta 100 miljoner med ett skadestånd för att bryta ett kontrakt, då kanske det skulle ge en besparing i minskade beställningar på 400 miljoner.

Fått hålla igen

Många har nu uppfattat honom personligen som miljöpartiets pådrivare för ännu större nedskärningar inom försvaret. En bild som han är medveten om men milt men bestämt dementerar.

– Inom mitt eget parti har jag fått hålla igen mot många som tror att omställningen går att göra mycket fortare. Jag försöker förklara att här handlar det om en enorm atlantångare som ska vändas. Materialbeställningar ska dras ner radikalt, mängder med försvarsanställda ska bort. Icke minst har man också inom försvaret en slags mental blockering för den verklighet som borde slagit igenom tidigare,

men inte gör det i stor omfattning förrän nu.

Men i princip så anser ändå Lars Ångström att försvarspropositionen kunde varit ändå radikalare.

– Många förutsätter att det har gjorts stora förändringar. Men vi betalar fortfarande över 100 miljoner om dagen och får ut mindre än tidigare. Det är bättre med kvalitet än kvantitet. Tre flygflottiljer med JAS kanske kan vara mycket mer effektiva än sådär 20 med Viggen. Nu ska vi ju på allvar avveckla invasionsförsvaret. Men trots det så blir stora delar av invasionsförsvaret kvar med till exempel ubåtar.

Han gör en jämförelse med hur förändringar görs i näringslivet.

– Försvaret måste ändra sin affärsidé. Det bästa men omöjliga vore om man lade ner försvaret och sedan skapade en ny organisation som helt utgick från dagens behov. Det är ju främst att vi ska ha insatsstyrkor för internationell krishantering. Man måste ha i åtanke att det är en lång sträcka från fred till krig och vi måste kunna gå in mycket tidigare i förebyggande syfte för att förhindra krig. Vi ska vara mer fredsframbringande än just krigsstoppande. Men vi vill inte att Sverige ska bidra med att ha stående militära EU-insatsstyrkor under Bryssels kontroll.

Betydande svarigheter

Lars Ångström har flera olika visioner för det framtida försvaret.

– Ja, på sikt bör vi lämna värnplikten och gå mer över till frivillighet. Det kan ju betyda en annan och tyngre roll för hemvärnet i framtiden. Men hur stort hemvärnet då skulle vara har jag i dagsläget ingen klar uppfattning om. De 30 000 som det nu talas om i propositionen borde räcka mer än väl.

Nu ska alltså först regeringens

Värdigt slut för gruppråden

● En värdig avslutning påbjuder rikshemvärnsavdelningen för de forum för medinflytande som funnits i nedlagda MD-grupper. Men inflytandet försvinner inte, utan hemvärnet i dessa områden ska ha representation kvar och motioner som skrivs lämnas till rådet i den MD-grupp som tar över. Även

extra ting kan genomföras för att reglera ekonomin och registrera motioner.

Bataljonsstaberna med sina lednings- och insatsplutoner likställs i det demokratiska spåret med kompanier. Insatskompaniledningar och MD-flygrupper knyts till bataljonerna för att utöva sina rättigheter.

Bara nymuckade blir stridsbåtförare

Försöken med stridsbåtarna har bara gett goda erfarenheter hittills. Allt talar för att de kommit för att stanna.

proposition klubbas igenom i riksdagen och sedan ska innehåll i den förverkligas inom försvaret. Båda delarna innehåller betydande svårigheter.

Ansvar för helheten

– Att propositionen går igenom är ju helt klart, konstaterar Lars Ångström. Sammanhållningen inom det borgerliga blocket blev ju efter träffen hos Maud Olofsson betydligt viktigare än hur man inom de borgerliga partierna tidigare såg på försvarsberedningen. Nu lägger ju borgarna därför ner sina röster. Men det kan bli problem om riksdagen ska ta ställning till grundorganisationen, GRO. Den borde beslutas av regeringen så att det blir ansvar för helheten och inte strid om enskilda orter och förband.

Även med det faktiska förverkligandet inom försvaret i ett senare skede kan det bli problem.

– Det finns ju faktiskt inestående delar från tidigare försvarsbeslut som ännu inte är lösta. Det kan alltså bli svårt att uppnå alla delmålen till 2008. Men en sådan här stor omställning är ändå inte något unikt svenskt problem. Europa, USA och framförallt Ryssland har varit i samma situation.

Mer pengar satsade

Hur stor roll har då avslutningsvis miljöpartiet i regeringens försvarsproposition? Ni har ju betecknat den som den bästa i modern tid och delvis tagit äran åt er för det.

– Denna gång har ju socialdemokraterna faktiskt drivit den försvarspolitik som vi länge förespråkade. Att man nu gjort upp med oss istället för borgarna gör att utvecklingen för första gången vrids åt rätt håll.

– Den allmänna opinionen kan nog uppfatta det som att det redan gjorts stora neddragningar inom försvaret, tror Lars Ångström. Men i praktiken har vi satsat mer pengar och fått ut mindre effektivitet.

Text: Bengt Plomgren

Foto: Ulf Ivarsson

● Testerna handlar om hur båten ska användas i hemvärnet. Tankarna på att skola om 200-båtsbesättningar övergavs på ett tidigt stadium. Kraven är oerhört rigorösa, så det skulle ta orimligt lång tid. Istället rekryteras nymuckade båtförare från amfibieregementena. Om det gått högst tre år sedan de ryckte ut behöver de inte kompletteringsutbildas.

I Göteborg är hemvärnet extra lyckligt lottat eftersom det fortfarande finns stridsbåtar och därmed potentiella besättningar i bevakningsbåtkompaniet.

I Stockholm finns rent av ett överskott av utbildade förare. Försöksledningen skrev till 80 förare och av dem svarade 50 att de var intresserade.

I storstäderna går det således lätt att hitta villiga ur årsklassen, men Härnösand har svårare att leta fram besättningar.

– För att råda bot på problemen kommer vi att försöka rekrytera värnpliktiga som tagits ut, men inte hunnit påbörja sin grundutbildning, säger Charlie Arbman, som är försöksledare.

I Karlskrona när man förhoppningar om att kunna rekrytera civila på marinbasen med behörighet på stridsbåt till hemvärnet.

Får passiv roll

Sjövärnskåren får en visserligen passiv, men dock roll i det marina hemvärnet genom att den

blir moderorganisation för besättningarna. De nyvärvade båtförarna går in i Sjövärnskåren och skriver därefter kontrakt med hemvärnet.

Det här gör att kompletteringsutbildningen blir onödig. Vårens kurs i Vaxholm är alltså både den första och sista. Den planerade kursen 2005 har ställts in.

Båtarna ska användas till allt utom våldsamt landstigning. Transporter, övervakning och patrullering blir de viktigaste uppgifterna.

– Vi har även provat landstigning med halvpluton, fast inte den våldsamma typen med understödsvapen och vi har inte

Jon Hallin från Göteborgs marina hemvärn navigerar lekande lätt i Stockholms skärgård.

med kulspruta på hvbåtarna överhuvudtaget. Hemvärnet är inget anfallsförband, säger Charlie Arbman.

Vårdar själva

Underhållet av stridsbåtarna är lite dyrare än för 200-båtarna, eftersom det måste skötas helt professionellt till skillnad mot 200-båtarna som hemvärnet i stor utsträckning vårdar själva.

Den sista 200-båten ska vara utbytt 2008 och då disponerar hemvärnet 16 Helge som tar halvpluton och 10 Enkel som lastar en grupp. Hela flottan blir alltså lika stor som under 200-båtarnas glansperiod.

En del kritik har riktats mot övergången till 90-båtar för att de inte rymmer lika mycket trupp, men å andra sidan går det dubbelt så fort och det finns ändå inte mycket att välja på efter den avveckling som skett av udda fartyg.

På sikt är det dock ett önskemål från hemvärnets sida att få ta över några få så kallade boj-båtar för navigeringsutbildning. Många elever får plats på bryggan och under däck sitter en hel pluton. Frågan är bara om Försvarsmakten har råd att behålla dem.

Hösten 2005 tas ett nytt beslut om stridsbåtarnas framtid i hemvärnet, men allt tyder på att de kommit för att stanna.

Text & foto: Ulf Ivarsson

Förenklad demokrati föreslås

● En arbetsgrupp inom rikshemvärnsrådet föreslår att MD-grupptingen slopas och att bataljonsråden direktväljer ombuden till rikshemvårnstinget.

– Vi tar bort en nivå för att komma närmare verkligheten, säger Stig-Olof Andersson som leder arbetet.

Gruppen vill också att man ska

kunna säkerställa att MD-gruppråden består av en majoritet av valda ledamöter. I dag dominerar råden i vissa fall av yrkesofficerare från gruppen.

I rikshemvärnsrådets verkställande utskott finns också enighet om att tillsätta en generalsekreterare. Denne bör vara både ordförande i rådet och, för att

inte hamna i beroendeställning av myndigheten, även vara anställd av rådet, enligt en preliminär skiss som rådets 1:e vice ordförande Bengt Runner gjort.

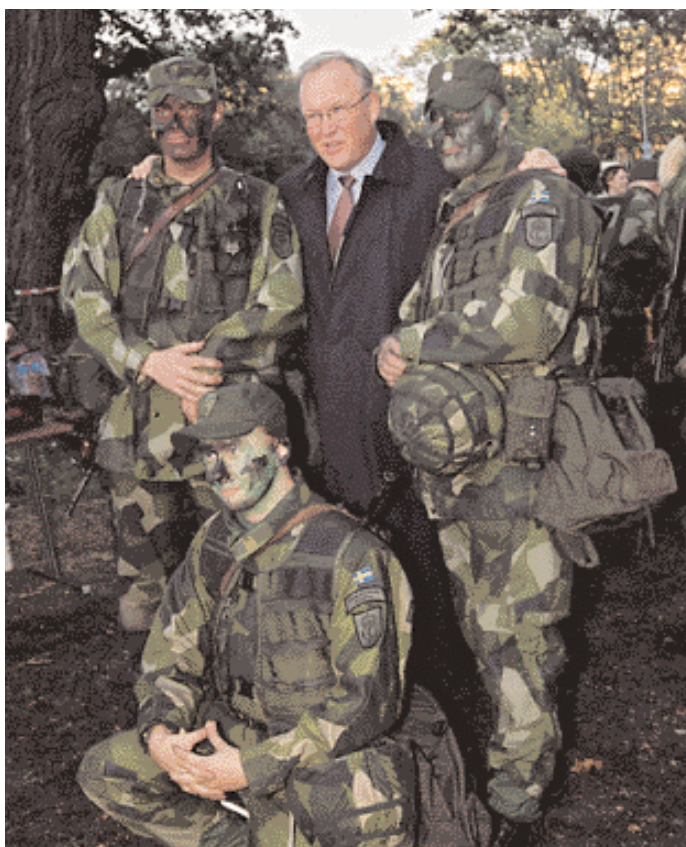
Får man tro rådets före sekreterare Christer Wulff finns inga formella hinder för rådet att fatta beslut om tjänsten själva.

Ulf Ivarsson

Göran Persson minglade med Stockholms hemvärnet

Statsminister Göran Persson besökte i slutet av september rikshemvärnsavdelningen och Stockholms hemvärn. Enligt uppgift var detta hans första förbandsbesök någonsin.

Många digitalkameror kom fram. Ett ovanligt minne för både soldater och Göran Persson.

FOTO: ULF IVARSSON

● ÖB deltog i besöket och inledde med att hälsa välkommen till Försvarsmakten. Därefter fortsatte programmet med att rikshemvärnschefen kortfattat redogjorde för hemvärnets "affärsidé", organisation och personal. Chefen för mellersta militärdistriktet Bo Waldemarsson informerade sedan om militärdistriktets uppgifter, organisation och hur man arbetar med utbildning av och insatser med hemvärn.

Chefen för Stockholmsavdelningen, översten av 1. graden Kim Åkerman, tog därefter över för att visa vad ett modernt och mångsidigt hemvärn är och kan. Den bana som lagts upp började i korridoren på rikshemvärnsavdelningen med en eskortstyrka ur en insatspluton och S:t Gör-

ans hemvärnskompani som hela tiden följde och skyddade statsministern. Staben för hemvärnsbataljon Stockholm berättade om vilken ledningskapacitet och förmåga den har.

Sedan fick besökarna se hur insatsplutonen mycket proffsigt upprättade en mobil vägspärr med tillhörande chikan, tunnor, kryss, spanska ryttare och visitationsplats.

Griper obehörig

En pluton ur S:t Görans hemvärnskompani demonstrerade hur man effektivt genomsöker och säkrar ett objekt – i detta fall en förrädsbyggnad – och griper en obehörig. Personal ur Stockholm södra hemvärnskompani släckte sedan en häftig bilbrand

som var resultatet av en trafikolycka. I korsningen Erik Dahlbergsgatan och Lidingövägen fick besökarna följa hur förberedelser för eftersök av skadade och chockade från trafikolyckan genomfördes. Insatskompaniledning, räddningsledare och polisinsatschef drog gemensamt upp ritningarna för eftersöket. Insatsplutonen och personal ur Stockholm södra hemvärnskompani utan vapen men med lampor, sjukvårdsutrustning och hundpatrull genomsökte därefter terrängen på andra sidan Lidingövägen. Man gav första hjälpen och förde de skadade till samlingsplats. Där gav personal från Röda korset kompletterande behandling inför ambulanstransport.

Minglade

I det upprättade fältköket fick alla deltagare – statsministrar som hemvärnssoldater – välsmakande grillkorv m/större med bröd och fika.

Göran Persson med följe minglade sedan en bra stund med soldater, chefer och generaler. Statsministern pratade med många ur hv-förbanden och fick bland annat en klar bild av att personalen verkligen är ett tvärsnitt av Sveriges befolkning.

Som tack för besöket gav Anders Lindström statsministern och ÖB varsin praktisk reflexskyddsväst med texten "Hemvärnet – när det gäller".

När det var dags för statsministern att dra vidare till nästa möte (det sjunde för dagen) lämnade han hemvärnsfolket med ett glatt och upprymt "hej då".

Att efterfrågetrycket från makt-havare och beslutsfattare när det gäller hemvärnets förmågor och beredskap ökar efter en sådan uppvisning är givet.

Sune Ullestad

Hemmasonen vann MDM-mästerskapet

● Livregementets grenadjärgrupp arrangerade under helgen den 4–5 september i Villingsberg Mellersta militär-distriktets hemvärnsmästerskap för bevakningshundar. Det märktes på resultatet redan efter första dagen att det var militärdistriktets hundelit som deltog.

Det gladdde oss som arrangörer att få överlämna förstapriset till hemmasonen Thomas Åstrand, som för andra året i rad tog hem segern med schäfern Werstah.

Jan Welander,
tävlingsledare

Tre inspektioner 2005

● Nästa år inspekterar rikshemvärnschefen följande militär-distriktsgrupper:

Livgrenadjärgruppen (Östergötland) 22–24 april, Norrbottensgruppen 20–22 maj samt Södermanlandsgruppen 30 september–2 oktober.

Rikstävling ställs in

● Det blir ingen rikshemvärnschefens tävling 2005 och därmed talar mycket för att evenemanget aldrig blir av. Tävligen, som föreslogs av före rikshemvärnschefen Mats Wellf och skulle ha ägt rum första gången hösten 2003 stoppades av ekonomiska skäl i sista stund. Troligen ersätts tävligen av den årliga lokala ak 4-skjutning som genomfördes på försök i år.

Ny på staben

● Överstelöjtnant Mats Göransson har börjat på rikshemvärnsavdelningen efter Bennet Remnäs som går i särskild pension. Mats kommer från FHS, där han var huvudlärare i underrättelseverksamhet på krigsvetenskapliga institutionen.

Engelsk stridsteknik uppskattas

Insatskompaniet i Dalarna för till Fagersta för att öva strid i ort.

De trivdes med den engelska tekniken för rensning av hus.

Doften av pulvriserad lös ammunition slår in i näsan när tidningen kommer in på det ödsliga industriområdet i Fagersta fyllt med spöklika fabriksbyggnader. Det är en alldeles utmärkt plats att öva strid i ort på. Ömma, varierande interiörer samt möjlighet att öva i fullständigt mörker i kulvertar och andra underjordiska gångar.

– Det här var verkligen det roligaste jag gjort militärt, säger Andreas Blixt från östra insatsplutonen som gick introduktionsutbildning så sent som i mars i år.

Hundekipage från tre bataljoner deltog och koncentrerade sig på genomsök av byggnad.

– Det här är en ny uppgift för hundekipagen förklarar hundförarna Lotta och Charlie. Tidigare har det mest varit fråga om sök i skog. Men i och med att hemvärnet ändrar fokus så blir detta en naturlig uppgift. Vi skickar dock aldrig in en hund i en okänd byggnad. Därtill är hunden alldeles för exklusiv.

Engelsk stridsteknik

Skotten ekar så det rungar i den mörka kulverten. Det är knappt man ser något, hör bara smållarna. Det är momentövning i tillbakaryckning korridor. Stridstekniken, som är hämtad från engelsmännen, går ut på att man går bakåt på två kolonner ganska nära varandra. Vid sammanstöt går man ner på knä, dom två främsta skjuter en eldskur mot upptäckta mål (inte misstänkta för att spara ammunition) förflyttar sig sedan raskt till kön och två nya tar över tätpositionen. Så fort gruppen kan förflyttar den sig sedan framåt igen. Stridstekniken har visat sig framgångsrik enligt övningsledaren kapten Hillerström från P 10.

– Jag tycker att det fungerar alldeles utmärkt säger kulspruteskytten Stefan Kratz och får medhåll av de andra.

Alla skrymslen söks igenom

– Är alla inne? Gruppchefen Stormats förbereder genomsök av en byggnad. Klar-tecken ropas framåt från kön och soldaterna börjar systematiskt kontrollera alla skrymslen och vrår. Inget får förbises. Piporna pekar åt alla håll för att snabbt kun-

De främsta skjuter en eldskur mot upptäckta mål.

na bekämpa fiender. Pipan på bössan ska följa näsan för att ha hög eldberedskap. Det gäller också att vara observant på om personerna som är utplacerade är kombattanter eller inte. När nedervåningen är avklarad ska man upp en våning. Här är stridstekniken att arbeta tre och tre. Två

som går framlänges och kontrollerar åt båda håll samt en som går baklänges för att gardera bakåt. Det är med fart och fläkt samt stor inlevelse som alla går in för uppgiften.

TEXT OCH FOTO:
PG EKLÖF

Möckeln spöade ak 4-eliten i Tyskland

Stridsgrupp Möckeln skyttar tog en första plats och en tredjeplats i ak-tävlingen i tyska Rendsburg.

Det är det bästa resultatet hittills för hemvärnssoldaterna från Karlskoga, som åkte till Rendsburg för 30:e året i rad. Inga andra svenska lag deltog, varför värm-länningarna känner sig som ett landslag.

Lag 1, som bestod av Henrik Gustafsson, Tommy Florén, Birger Nilsson och Roland Johansson tog hem hela turneringen efter sarskjutning mot ett danskt lag. Efter danskarna lade sig alltså Stridsgrupp Möckeln andra lag.

Mästarna från Karlskoga tänker vara med även nästa år.

Svenska landslaget i ak 4 kom på 1:a och 3:e plats i Rendsburg.

Liliann Lingvall i Delsbo lottakår var väl förberedd på Anders Lindströms besök. Men hon blev glatt överraskad när hon då också fick hemvärnets silvermedalj av generalen.

Vi i hemvärnet är det positiva inom försvaret

Vi får bättre effekt när vi får bort många passiva.

Det är bättre att öva färre gånger, men med bättre kvalitet, sa rikshemvärnschefen till hemvärnet i Gävleborg.

TEXT & BILD: BENGT PLOMGREN

En slags budkavle med samma bärare i tre dagar. Så kan man se rikshemvärnschefens inspektioner. Anders Lindström åkte runt i Gävleborgsgruppen sista helgen i augusti. Budkavlen innehöll några ständigt upprepade besked:

- Felbilden av hemvärnet är stor. Den är störst bland yrkesofficerare och journalister.

- Vi har en ny världsordning och en ny hotbild. Vi sätter kurs mot en långsiktigt optimal försvarsmakt.

- Hemvärnet och hemvärnssoldaterna är positiva för sin verksamhet. Så är det ty-

vär inte alltid i övrig försvarsverksamhet.

Rikshemvärnschefen gör sex inspektioner varje år. Med hundratalet hemvärnsbataljoner i landet kan det dröja upp till fem år mellan besöken.

Anders Lindström assisterades av sina stabsmedarbetare överstelöjtnant Lars-Erik Hassel, major Mats Stedt, major Roger Meijer och överstelöjtnant Peter Hel-singer från frivilligavdelningen.

Mixen det väsentliga

- Nu måste vi gå från ord till handling i den fortsatta reformeringen av Försvarsmakten. Inom hemvärnet är mixen

det väsentliga. Därför kan det bli ojämnt i chefsleden. Det är en knepig fråga att vi ibland saknar kandidater till chefsposter-na. Där är det inte så viktigt om chefen är 38 eller 58. Det är engagemanget och lämpligheten som är det viktiga.

Ej i tiden

Engagemanget och lämpligheten knöt flera an till när de kommenterade Anders Lindströms genomgång.

- Vi har problem med avtalspersonalen, förklarade bataljonschef Mats Cronwall.

Det verkar inte vara i tiden att utbilda sig. Vi har en hel del som utbildar sig till

Sabotörer lär ha tagit sig in i ett bergsrum i Hudiksvalls oljehamn. Mats Andersson håller vakt tillsammans med sexåriga tiken Zimba som är en vit herdehund.

Gävleborgsgruppens chef överstelöjtnant Håkan Nordfors i bakgrunden med sina tre bataljonschefer fr v kaptenerna Ulf Arnell och Mats Cronwall och längst till höger majoren och representanten i rikshemvärnsrådet Rune Westergren.

lottor, men inte många blir aktiva efter det.

– Det är stora problem med att få folk att komma, instämde major Mikael Burstedt som är chef för insatsförbanden. Det läggs ner mycket jobb där det kommer väldigt lite folk.

– Ja, vi har faktiskt inte så bra instruktörer som vi säger att vi har, tillade Anders Lindström.

Chefen för Gävleborgsgruppen överstelöjtnant Håkan Nordfors hade en allmän förklaring till det dåliga intresset.

– Krigsförbandsrollen var ju så tydlig tidigare. Nu är det helt annorlunda.

– Vi avvecklar och minskar nu också i en sådan snabb takt att vi inte alltid vet var vi står, menade kapten Torbjörn Löw.

Tänja gränserna

Anders Lindström upprepade sitt budskap till de besökta kompanierna och staberna.

– Ni är inga lokalförband, eller bygdeförband. Nu ingår ni i regionala och nationella förband som ska kunna rycka in vid katastrofer. Ni är ambassadörer och ni är soldater. Vi måste tänja gränserna så att vi syns mer. Många undrar hur ekvationen går ihop att vi ska kunna bli bättre med mindre pengar. I huvudsak handlar det om att vi får bättre effekt när vi får bort många passiva. Det är bättre att öva färre gånger, men med bättre kvalitet.

Vi har drygt 50 000 inom hemvärnet. Men vi har inte 50 000 aktiva. Vi har i dag bara 23 000 som uppfyller sina kontrakt. Därför är det rätt att gå ner till omkring 30 000.

Stolt vara chef

På Marma läger avslutades en fullpackad välplanerad inspektion där rikshemvärnschefen riktade sina budskap till många av dem som medverkat under de tre dagarna.

– Jag är stolt över att vara chef för hemvärnet. Vi får in omkring 1 500 nya i hemvärnet varje år. Men samtidigt så minskar vi totalt med omkring 5 000. För vår del är det helt rätt. Med ett begränsat antal aktiva in och många passiva ut så får vi ett mer aktivt och därmed bättre hemvärn.

Som avslutningsord riktade Anders Lindström en förmaning till sina soldater från avtalsorganisationerna.

– Se till att ni inte släss om nya uppgifter för den egna organisationen utan verkar för ett samlat och starkt hemvärn. ■

Sven-Erik Bergström t v och Olle Sälldin är mogna män från skogarna som håller uppsikt i skogen.

Lockar med gemenskap och nytta

Nedanför i skogen smäller det för fullt. Men i en sandgrop uppe på en kulle ligger Sven-Erik Bergström och Olle Sälldin tysta och bevakar utvecklingen och ett bergsrum bakom dem.

Trots oväsendet längre bort är det så tyst vid deras kulle att man automatiskt gör konversationen med dem viskande.

Sven-Erik från Gnarp kom in i hemvärnet för åtta år sedan och Olle från Harmånger kom in för sju år sedan. Sven-Erik kom in via annons i en tidning och Olle kände kvartermästaren som lockade in honom.

– Sedan har jag själv fått in två till och har två på lur, viskar Olle.

– Jag lockar med gemenskapen och att det är till nytta för samhället.

– De unga vet ju faktiskt inte vid första kontakten vad hemvärnet är, tillägger Sven-Erik. ■ ►

En kompis lockade in Niklas Andersson t v i Hemvärnet. Han i sin tur lockade in kompisen Ronnie Bengtsson. Båda försöker de nu locka in ännu fler.

Övningskvalitén rejält höjd

Fänrikarna Niklas Andersson och Ronnie Bengtsson är rejält svettiga och andfädda efter den tuffa stridsskjutningen på Marma skjutfält under rikshemvärnschefens visitation.

– Det är sådana här övningar som ger något. Vi har liknande stridsskjutningar 1–2 gånger om året och kvalitén har höjts rejält på senare tid, pustar Niklas Andersson och Ronnie Bengtsson.

Niklas gjorde sin kadettutbildning på I 20 i Umeå. Han är plutonchef i Sandvikens hemvärn där han gick in för fem år sedan.

– Det var en kompis som lockade in mig i hemvärnet, säger han. Sedan pekar han på kompisen Ronnie som han i sin tur lockade in. Ronnie gjorde sin kadettutbildning på I 5 i Östersund.

– Men det tog tio år innan Niklas fick in mig. Jag hade inte tid tidigare.

– Kamratsammanhållningen, säger de båda direkt på frågan om vad de tycker är bäst med hemvärnet.

Det var ju kompisar som fick in er. Försöker ni nu få in andra kompisar?

– Om!

Klart på frammarsch i Hudik

Fredagens program är muntliga redovisningar. På lördagen går det praktiska igång med först ett besök på Försvarsgården i Hudiksvall. Ett med spänning emotsett besök.

– Förberett oss? Det kan du ge dig på. Vi har till och med sopat golvet.

Bataljonsstaben hade gjort mycket mer än så när Anders Lindström med följe anlände klockan halv nio. Alla var på plats och igång.

På övervåningen hittade vi signalisterna Roland Lundgren, Jonas Bergström och Harry Berglund. Staben tycker det är viktigt med Anders Lindströms besök.

– Ja det är stort och viktigt för oss. Vi är totalt sett klart på frammarsch och vi har flera yngre som har kommit in och andra som är på väg in.

Roland Lundgren i Hudiksvall är en veteran som kom in i FRO redan i mitten på 70-talet.

Hemvärnets gemenskap blev förlovning och frieri i bushen

Hans Bäcklund kom in i hemvärnet för sju år sedan och blev gruppchef över Malin som då varit i hemvärnet i två år. Nu är de gifta och det är Malin som är chef hemma i Näsviken.

Många hemvärnssoldater framhäver gemenskapen som det bästa med hemvärnet. En gemenskap som ibland blir så stark att den leder till kärlek, hopflyttning och äktenskap. För Malin och Hans blev det gemensamt liv i hemvärnet och i hemmet.

– Vi funderade ett tag på att gifta oss i full hemvärnsmundering ute i bushen. Men där gick gränsen. Vi gifte oss i civila kläder i kommunhuset, säger plutonchefen Hans Bäcklund i insatskompaniet i Hudiksvalls bataljon.

– Men när vi förlovade oss år 2000 så var det ändå ute i bushen, berättar hustrun Malin Bäcklund, som är hundtjänstbiträ-

de i Forsa hemvärnskompani.

– Dessutom friade Hans under övning i full mundering, skrattar hon.

I familjen finns nu också 11-åriga Nicklas som Malin hade med sig i boet och Isabel 2,5 år som Malin och Hans har tillsammans.

Malin som är högstadielärare, kom in i hemvärnet för nio år sedan.

Då tillhörde hon Hudiksvalls bataljon. Två år senare kom försäljaren Hans in i hemvärnet i Hudiksvall och blev gruppchef, tillika chef över Malin.

– Men hemma i Näsviken är det jag som är chef, säger Malin leende utan invändningar från Hans.

Peter Bohlin instruerar om den så kallade robotställningen med granatgeväret som gör det lättare att följa målet.

Vanliga hemvärnet rätt mylla för insatsförbanden

Hugg inte av nerven i hemvärnet är en vanlig åsikt bland dem som jobbar på fältet. Vi tog temperaturen på Gävleborgsgruppen.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Det är torsdagsmorgon på Gävleborgsgruppen. Chefen, överstelöjtnant Håkan Nordfors och hans materielofficer kapten Ove Eriksson har sammanträde med FMLOG, som praktiskt nog sitter i samma lokaler. Nästa års kontrakt om ammunition, transporter, serviceförråd och teknisk tjänst går igenom.

Avvecklingen av materiel i försvaret går så fort att personalen inte hinner forska efter den förrän den är borta. Ett problem som diskuteras är materielkostnaderna, som i vissa fall är orimligt höga i förhållande till den tid prylarna utnyttjas. Till synsintervallerna borde förlängas.

Nätverket med civila myndigheter vill Håkan Nordfors inte gärna släppa.

Det lokala samarbetet med FMLOG prisas av Ove Eriksson. Men det saknas tidsplaner för när materiel ska levereras, vilket gör det svårt att planera utbildningen.

– Jag är medveten om att det är lätt att sitta i ankdammen och tycka att saker är fel, säger Ove som kan sätta många titlar på sitt visitkort – arméingenjör, ekonomi, förvaltning, skjutledare.

Speciell vecka

Den här veckan är lite speciell, då många i gruppen jobbar intensivt med vårens stora övning på Marma skjutfält. Nästan alla officerare kommer att tjänstgöra som övningsledare.

Få kan ha lika lång erfarenhet som hemvärnsofficer. Torbjörn Lööw har hållit på i 30 år.

Här förbereder Mikael Burstedt en stridsskjutning på Marmafältet.

Ekonom Gun Åhs tar nedläggningarna i försvaret med ro. Hon har varit med om en hel rad.

Ansvarig för alltsammans är major Mikael Burstedt, som också är chef för insatskompaniet. Rekryteringen bland ny-muckade soldater rullar på. Nästa år kommer Gävleborgsgruppen att ha fyra insatsplutoner.

– Vi har inte samma homogena förband som under grundutbildning, men jag kan ställa hårdare krav på kunskaper och färdigheter. Den pluton vi nått längst med är minst lika bra som en GU-pluton i det fallet. Att vi nått så långt beror på att insats-soldaterna i allmänhet är mycket ansvarstagande och kan tänka och agera självständigt.

Tandlöst

2003 gjorde 80 procent av soldaterna sina 60 timmar. Hälften hade i mitten av april skrivit beredskapsavtal och Mikael räknar med att nå 75 procent.

– Avtalet är dock ganska tandlöst. Om arbetsgivaren vägrar släppa sin anställda kan vi ingenting göra

Det vanliga hemvärdet behövs som stöd och för rekryteringen. Insatssoldaterna kan varva ner och komma välutbildade tillbaka i sina gamla hemvärnsförband.

– Det vanliga hemvärdet är myllan som behövs i den kruka jag värdar, säger Mikael och skrattar lite åt sin egen symbolik.

På administrativa avdelningen sitter Gun Åhs omgiven av sina medarbetare Lena Broman och Karin Röjd. Gun har jobbat i försvaret sedan 1974 och varit med om flera nedläggningar. Att sex-sju militärdistriktsgrupper ska bort oroar henne inte personligen.

– Jag har slutat bekymra mig, vill se beslutet först.

Plis, alltså pliktverkets databas över personalen i försvaret är ett av Guns viktigaste verktyg. Plis är inte direkt konstruerat för hemvärdet. Om man vill selektora adresser kostar det extra. När Gun, Lena och Karin skickar ut en kallelse till kompanierna vill de kanske inte att alla ska ha, till exempel veteraner och sådana med vilande avtal. Tyvärr går dessa inte att kryssa bort på ett enkelt sätt.

Många slutade vid kontroll

Håkan Nordfors ställföreträdare är major Ingmar Eriksson. Hans första åtgärd som säkerhetsansvarig var att genomföra ny registerkontroll på dem som antogs före 1 juli 1996. Först efter detta datum infördes

en återkommande, automatisk koll av om hemvärnspersonal hamnat i polisens register.

Många slutade i samband med detta och de som inte samtyckte fick lämna. Av 1100 visade sig 11 vara dömda. Misshandel, rattfylleri, alkoholproblem och bedrägeri fanns i syndaregistren. I enstaka fall har Must, militära underrättelse- och säkerhetskontoret krävt att ett kontrakt ska sägas upp och försvaret behöver inte motivera varför.

I Mellersta militärdistriktet förvaras drygt åtta procent av vapnen centralt, i Gävleborgsgruppens hemvärn hela 50 procent. Den minskade risken för vapenstölder väger tyngre än problemet att transportera vapnen till övningar, säger Ingmar Eriksson.

Och det finns en hotbild. MC-gänget Bandidos har under året försökt etablera sig i Gästrikland.

Det kan vara jobbigt för kompanichefer att säga upp folk, så Ingmar tar de svåraste fallen.

En gång var det nära att ett par nynazister slank in men de avslöjades innan förrådet hann lämna ut vapen. En av dem råkade i slagsmål och när han drogs upp

ur Gavleån syntes en tatuerad nazistsymbol. Den andre förekom på bild i tidningen då han delade ut nazistiska flygblad.

– Ingen får vapen vid introduktionsutbildningen utan först när hemvärnskompanichefen känner sig säker på dem. Kom ihåg att det inte är någon rättighet att bli hemvärnsman. Här är det bättre att fälla än att fria.

Hugg inte av nerven

Tar omorganisationerna aldrig slut, suckar major Peter Bohlin, som är bataljonsinstruktör för Westhelsinge hvbataljon, en mix av Ljusdals, Bollnäs och Söderhamns gamla bataljoner.

– Hemvärnet då och nu är helt skilda saker, men vi behöver de äldre också. Förändring ja, men vi kan inte bara hugga av nerven, säger Peter Bohlin, som efter utlandsuppdrag lärt sig att uppskatta värnplikt och frivillighet och blivit motståndare till yrkesarmé.

Det är framförallt lågt övningsdeltagande som drar ned betyget på hemvärnet. Peters slutsats är att det går att snäppa upp om så krävs och att vi därför ska hålla grytan kokande.

Var tidigt ute

Nestor i gänget är kapten Torbjörn Löow. Torbjörn är 60 år och skulle kunna ha gått med förmånlig pension men trivs för bra.

På väggen i tjänsterummet hänger alla namnbrickor han burit och på den första står blott "Löow I 14". Redan 1974 började han som kretsinstruktör i hemvärnet.

– Roligt att se att de yngre sprudlar av idéer även om jag ruskar på huvudet ibland. Jag är både mentor och bromskloss här, säger Torbjörn med en släng av självkritik.

Den omdaning av hemvärnet som pågår är i Torbjörns ögon inte så dramatisk. I Gästrikland var man tidigt ute med typobjekt och mer rörlig bevakning. Värre är alla avhopp på grund av hopslagningarna.

– Fortsätter det så här finns bara insatsdelarna kvar 2010. Bara om något händer i omvärlden kan trenden brytas, säger Torbjörn som minns den enorma uppslutningen i samband med ubåtsjakten på 1980-talet.

Men koncentrationen till färre förband var ofrånkomlig och hemvärnscheferna sa ja så snart det stod klart för dem att förbanden bestod av chefer men inga soldater.

Tre av de fyra regementen som kapten Anders Lundmark jobbat på är nedlagda.

Stor övning på Marma i faggorna och Mikael Burstedt går igenom säkerhetsfrågor med kollegan Anders Lundmark.

Vad gäller framtiden för Gävleborgsgruppen är han inte lika orolig. Omställningen av försvaret är inget problem för den vältränade jägarofficer. Försvaret ska vara dimensionerat efter hotbilden.

– Det är bara lite för stor tyngd internationellt, för få värnpliktiga och därmed för liten bas för hemvärnet.

Släpp in männen

Annars är inte hemvärnet precis vad Anders tänkte sig när han valde yrket. Nu sitter han i alla fall i gamla vapenvårdshuset på före detta I 14 och administrerar utbildningen av lottor, bilkåster, FRO-are och de andra systerorganisationerna.

– Systemet är en bra idé. Nu behöver vi ändra lite på förutsättningarna. Bilkåren och lottorna borde släppa in män på utbildningarna, anser Anders Lundmark.

Kollegan Helena Hasselgren är utbildningsintendent med rötter i bilkåren och kan allt om avtalsorganisationernas väl och ve. Tillgången på frivilliga verkar vara kopplad till konjunkturen för försvaret och är alltså ojämn i dag. Flyggruppen, FMCK och bilkåren har bäst uppfyllnad, för de andra är det just nu lite tyngt. Tråkigt nog är det i dag svårt att hitta yngre som vill utbilda sig till instruktörer. Det tar

lång tid – från fyra upp till tolv veckor – och det är inte många som kan avsätta så mycket tid.

Kräver samma kvalitet

Håkan Nordfors har en gedigen militär bana bakom sig. Innan han tog ansvaret för hemvärnet i Gävleborgs län och Älvkarleby kommun var han utbildningsledare för NB 21 i Sollefteå och därefter chef för stabsprogrammet på Försvarshögskolan.

Personalförsörjningen av MD-grupperna har varit problematisk. I framtiden måste någon ta på sig ansvaret för att bemanna dem med kompetent militär och civil personal, framhåller Håkan Nordfors.

I det sammanhanget räds han inte förslaget att garnisonerna tar över ansvaret för hemvärns- och frivilligutbildningen.

– Kravet är att det sker med minst samma kvalitet som det nu är i Mellersta militärdistriktet. Stödet från logistiken och förbanden måste vara lika bra annars är det ingen mening med en eventuell förändring. Sen spelar det inte så stor roll var min chef sitter.

Han vill inte helt släppa sin samverkan med polis och räddningstjänst och andra civila myndigheter. Tidsåtgången för detta har överdrivits, menar Håkan Nordfors. ■

Skräcken för gaskriget lever

TEXT: ULF IVARSSON

FOTO: BENGT BERGSTRÖM

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET blev ett genombrott för kemisk krigföring sedan en lobbygrupp från industrin inklusive den berömde kemisten Fritz Haber och generalstabschefen Carl Duisburg övertalade ledningen att ta till detta terrorvapen. Efter den första attacken med klorgas vid Ypres den 22 april 1915 kastades alla moraliska hänsyn överbord och båda sidor gjorde sig skyldiga till grova brott mot 1907 års Haag-konvention mot giftvapen.

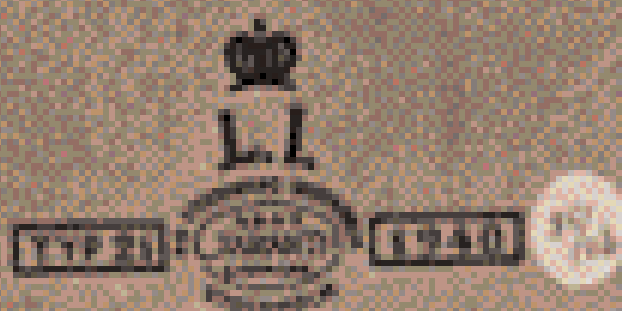
På 1930-talet skrevs ett nytt kapitel i denna svarta historia. I tyska laboratorier framställdes då mer och mer potenta nervgaser, men Hitler, som själv skadats av senapsgas, tvekade att ta till dem och generalerna trodde inte på det militära värdet. På de allierades sida planerade Winston Churchill att dränka in stränderna med senapsgas om tyskarna skulle försöka sig på en landstigning. Han hade inga större samvetsbetänkligheter. Under det brittiska fälttåget i Afghanistan ansåg han att det var i sin ordning med gasangrepp mot "ociviliserade stammar".

I Vietnamkriget besprutade amerikanska flygvapnet vegetation med avlövningsmedel i stor skala för att komma åt vietnamesiska eldöverfall. Både egna soldater och civilbefolkning drabbades av cancer och andra sjukdomar. Experter är oeniga om hur detta ska klassas, men protesterna bidrog ändå till att USA ratificerade Genevekonventionen mot C-vapen.

Under senare tid har nervgaser använts av Saddam Hussein, både i kriget mot Iran och mot kurder i norra Irak. Trots konventioner och folkrättsliga regler är kemiska vapen fortfarande ett hot mot mänskligheten. Om inte annat är de ett fasansfullt verktyg för politiska och religiösa fanatiker, vilket en japansk domedagssekt demonstrerade i Tokyos tunnelbana 1995.

Folkgasmasken på bilden är tillverkad 1940 och finns i hemvärnsmuseet på HvSS.

FOLKGASMASK

Storlek

2

FÖRVARING och VÅRD

1. Gasmasken skall placeras i förpackningen på så sätt, att filterbehållaren står på botten.
2. Gasmasken får förvaras i skyddsförpackningen på sval, tork och mörkt ställe.

Öbarnens våken av noggrann utprövning

Gräsmark var hemvärnspojkarernas fasta punkt

Civilklädda 15-åringar på trimmade mopeder och med kpist på ryggen hörde till gatubilden 1966. Lars-Eric Sundin minns med vemod sin tid som hemvärnspojke och vistelser i Gräsmarksläget.

TEXT: LARS-ERIC SUNDIN FOTO: BENGT MYRIN

En vacker dag 1966 när jag som vanligt satt hemma och byggde flygplansmodeller och läste om Batter Brittons flygäventyr kom min klasskamrat Björn och sa:

"Du som är så intresserad av allt militärt, vill du inte gå med i hemvärdnet?"

Vad gör man där då? Jo, vi brukar vara ute i skogen och öva eldöverfall och sådär.

Nästa måndag följde jag med till Karlstads hemvärnspojkarers lokal, vilken var belägen mitt i staden, närmare bestämt i skyddsrummen långt ner i berget under Tingvallagymnasiet. Jag var hänförd. En bunker med vapenförråd! Jag fick så småningom en uniform m/39-58 och fick följa med ut i skogen och bo i tält mitt i vintern. Min far, den gamle bergsprängaren och syndikalisten var måttligt glad att se sin son i uniform.

Övningarna var ofta dubbelsidiga stridsövningar, utrustad med ett musergevär m/38 låg jag i en grop i snön och spejade. Vi hade övningar varannan vecka, ibland teoretiska: målängivning, signalering. Så hade vi skjutövningar, men man kunde också öva på egen hand under ganska fria former:

"Jag skulle behöva öva lite på kpist."

"Jaha, den här kan du ta. Här är ammunition till fyra magasin. Går moppen bra med nya femåenhalvhästarn?"

Civilklädda 15-åringar på trimmade mopeder och med kpist på ryggen hörde till gatubilden 1966.

Nav för ungdomen

Gräsmarksläget invigdes 1951 i närvaro av dignitärer, musikkår, manskören Svitjod och 2000 människor. I läget som drevs

i FBU:s regi anordnades kurser för frivilligfolk såväl som för värnpliktiga året om. Gräsmark var viktigt för hemvärdnet i Värmland och det nav som hemvärdnets ungdomsverksamhet snurrade runt.

Rekordsnabb tvagning

Jag kom dit första gången påskén 1966. Vi var 90 hvungdomar som trängdes i barackerna i tvåningssängar. Man kom snart in i det militära lägerlivet med dess

"Vi tyckte allt att vi var tuffa soldater, men återföll på kvällarna i för vår ålder normalt beteende med godisätande, läskdrickande och högljutt rapande."

uppställningar, måltidsköer och krav på rätt utrustning och ordning och reda. Båda sängen fick man göra och det skulle vara på rätt sätt också. Det var kallt ute och bara kallvatten i barackerna, vilket måste rinna hela natten för att inte frysa. I gengäld gick morgontvagningen med rekordfart. Vi tyckte allt att vi var tuffa soldater, men återföll på kvällarna i för vår ålder normalt beteende med godisätande, läskdrickande och högljutt rapande.

Fulla av respekt

De befäl som var våra instruktörer får sägas vara av det extraordnåra slaget. Det krävdes nog goda egenskaper för att styra så många unga människor som levde så tätt tillsammans. De tog övningarna på blodigt allvar, men kunde ibland bära sig

tåmligen slyngelaktigt åt. Major G. A. Hjortsberg var hemvärnsöfficer på staben FO 52 och oftast kurschef, rustmästare Sten Andersson var snäll och bussig, så minns man ju särskilt rustmästare Elfving Bäckström. Han kunde nästan utan ett ord få en att känna sig skamsen om mangjort någotsom inte stämde med reglerna. Ändå tyckte vi aldrig att han var orättvis, tvärtom kallade vi honom fulla av respekt för pappa Bäckström.

För mig och många andra blev det en fast punkt på programmet under flera års tid att vara på kurs i Gräsmark varje jul, påsk och så förstås de två veckor långa sommarkurserna, under vilka man också företog en studieresa till militära förband som FJS eller flygflottiljen i Sätenäs. En gång var vi till KA 4 i Göteborg och på kvällen släpptes vi lösa på Liseberg iklädda m/60. Göteborgstjejerna blev mäkta imponerade när vi förklarade att det blå märket på höger sida med H på betydde att vi tillhörde Helikopterskolan.

Flotta pokaler

I utbildningen ingick sådant som avståndsbedömning, kartläsning, orientering, handgranatkast, rapportering, sjukvård och så förstås skol- och fältskytte. Ett viktigt inslag var den stora fälttävlingen vid varje kurs där man kunde vinna flotta pokaler att ta med hem. De här tävlingarna var samtidigt ett led i träning och uttagning till hvungdomens rikstävling i Vällinge varje sommar.

Vi hade också en del övningar i rent stridsmässiga moment. Vi bodde i tält i skogen och kämpade mot varann och mot myggen, vi hade sprängjtjänst, sprängde

Fr v rustmästarna Elfwing Bäckström, Sten Andersson och major G.A. Hjortsberg.

Morgonuppställning 1966, längst fram Morgan Bäckström.

balkar och träd så flisorna rök. Och så sjöng vi när vi marscherade eller kördes i buss "Halta Lottas krog" eller andra sånger, som min blygsel förhindrar mig att återge.

En del av oss hemvärnspojkar blev yrkesbefäl, andra fick nog efter värnplikten, jag blev kvar hos ungdomarna till 24 års ålder, sedan flyttade man mig till det ordinarie hemvärdet, men skiftarbete och annat gjorde att jag slutade 1982.

Söta lottorna var borta

En dag 1995 fick jag ett telefonsamtal: "Detta är Östen Hallsbo, vill du bli hemvärnsman igen?" Mja, jo visst för tusan, det kunde jag ju. Först skulle jag skickas på introduktionsutbildning en vecka till Gräsmarkslägre. Visst var det spännande att återvända dit, mycket var sig likt och vem förestår köket om inte Anna Högberg, som var där även första gången 1966. Borta var de söta unglottorna som sålde läsk och godis, inte var heller lägre så fullbelagt. Det blev återigen flera lägrevistelser under de kommande åren med kurser både i hemvärdets och FBU:s regi.

Men den ekonomiska situationen såg inte alls bra ut och FBU-förbundet i Värmland kunde inte längre driva lägre utan var tvungen att sälja det.

Vemodigt

Efter en kurshelg i mars 2003 stannade ett par av oss kvar och packade ner tavlor, priser, gästböcker och annat för att ta med oss till Karlstad. På just min lott föll att ta ned fanan från lektionssalen och det var med stort vemod som jag bar den förbi klockstapeln och över uppställningsplatsen. ■

Så här åkte man lastbil 1964 innan det blev farligt.

Peter Knoblauch kastar handgranat.

2003, artikelförfattaren bär fanan ur lägre. Campus finis.

Stockholms MIC:ar fortbildas

Ett brett urval av militära insatschefer krävs för olika ändamål och därför vidareutbildas nu MIC:arna i Stockholm.

Hemvärnet är en alltmer efterfrågad resurs för stöd till samhället.

De senaste åren har hemvärnets stöd åt det civila samhället varit i stort sett konstant med omkring 130 insatser totalt i landet. Under 2003 gjordes 101 eftersök, 17 bränder släcktes och 9 övriga insatser bokfördes. Hemvärnets insatser leds av militära insatschefer, MIC. Detta är en relativt ny men alltmer anlitad befattning. Bemanningen hos kommunen, räddningstjänsten och polisen har minskat. När stora personella och materiella resurser krävs är därför hemvärnet en bra samverkanspartner.

Stockholms FBU-förbund har arrangerat flera kurser som certifierar hemvärnsbefäl till MIC. Efter årets kurser finns ett 60-tal grundutbildade MIC i Stockholms län. Under det kommande året satsar FBU på att ge fördjupade kunskaper inom MSO och räddningstjänst till de redan MIC-utbildade.

– Bataljonsstaberna måste ha ett brett urval av MIC:ar då varje insats kräver sin speciella kompetens säger Rolf G Dhejne som handlägger kurserna.

Leder vid brytpunkten

Utbildade hemvärnsbefäl skall kunna arbeta som MIC i polisinsatschefens eller räddningsledarens yttre stab och även fungera som samverkansbefäl i annan militär eller civil stab. De skall vidare kunna

leda arbetet vid egen militär brytpunkt eller samlingsplats eller stödja arbetet i den egna inre militära staben. För att kunna lösa en större samverkansinsats över längre tid krävs att det finns många MIC-utbildade befäl som har en gemensam kunskapsgrund att stå på förutom den militära kompetensen.

Kunna lagarna

MIC är ett stabsbefäl med koll på lagar, personal och materiel. Att vara MIC har ingenting med grad, antal år i hemvärnet eller formella betyg att göra. Grundläggande är att vara militär chef, stabsmänniska, strukturerad, analytisk, flexibel samt att vara både ledare och lagspelare. Det är de personliga egenskaper som är viktiga tillsammans med erfarenheter och kunskande om militär och civil verksamhet. En bred yrkesbakgrund inom skiftande branscher är också en bra grund att bygga på. Man bör även vara en mogen människa med gott omdöme.

– Att kunna spela olika roller beroende på situationen samt att snabbt bli accepterad av polis och räddningsledare är avgörande för ett lyckat arbete som MIC säger Rolf Dhejne som har stor erfarenhet från många insatser i skarpa uppdrag.

Som MIC är man samverkansansvarig, vilket ställer krav på att kunna överföra in-

formation till den hemvärnsstab och brytpunkt som finns som stöd. För att bli uttagen som MIC måste man ha genomgått utbildningarna och ha mycket god kunskap om gällande lagstiftning och bestämmelser. Naturligtvis gäller att du även behärskar de militära regelverken och befälsföreläggningen. Man måste dessutom känna till polisens eller räddningstjänstens sätt att arbeta, dess organisation, terminologi och sekretessregler.

Vägen till MIC är detsamma som till plutonschef. Väl där får man chefserfarenhet, samtidigt som man parallellt bygger vidare med kurser för civil samverkan och andra. Därefter kan det vara dags att anmäla sig till en MIC-utbildning. Intresserade, välutbildade och engagerade MIC:ar kommer det alltid att finnas behov av. Att göra insatser för samhället är ett bra sätt att bygga goodwill för hemvärnet samt ett sätt att intressera och på sikt rekrytera fler medlemmar.

TEXT: BO ERIKSSON

FOTO: ANDERS KÄMPE

Bälte på!

Hemvärnets hundförare övade på Alnö. Hundar och förare kom från både inlandsbataljonen och kustbataljonen.

Bilkäristen Birgitta Alvåg, fordonsförare i Sundsvalls insatspluton körde en glad och ivrig passagerare som här får instruktioner om att ta på sig säkerhetsbälte.

Text: Marie Larsson

Foto: Urban Rundblom

Lättskött hemvärnsportal som drar

Lättjobbad, enkel och snabb.

Webbredaktörer som skriver på hemvärnets nya sajt är mycket nöjda med portalen, som ger oanade möjligheter.

I somras utnyttjade Benny Johansson på 41.hvbat inom Kronobergsgruppen, hemvarnet.se för att lägga in purfärsk lägesinformation om översvämningarna. Det är faktiskt så nära nätverksbaserat försvar man kan komma i dag. Han använder också hemsidan för att lägga ut information om utbildningen och även stimulera rekryteringen.

Kollegan Susanne Björling i Hemvärnets musikkår i Östergötland meddelar repetitionstider och spelningar. Allt som rör musikkåren finns på sidan, till och med en mall för reseräkningar.

– Eftersom jag var med som musikkårens testpilot har vi arbetat mycket med sidan och fått in de funktioner vi anser att vi behöver. Så jag tycker det är väldigt lättjobbat.

Det viktigaste är att sidan kan leda till att arrangörer kontaktar musikkåren om spelningar, att den lockar publik och nya musiker.

Praktisk bildhantering

Man behöver inte kunna programmering för att vara med på hemvarnet.se.

– Det krävs bara lite kunskaper för att kunna variera sidorna på ett bra sätt, säger Benny, som tidigare gjort trevande försök med gemensam hemsida för beredskapsplutonerna. Speciellt tillfreds är Benny med den praktiska bildhanteringen.

– Har man byggt upp en bas fungerar det utmärkt att använda materialet som länkar i sidorna. Bilderna kan man ju ta fram hur många gånger som helst och därmed variera utseendet.

Susanne håller med. Kårens gamla sida krävde att hon skrev hela upplägget kommando för kommando. Hon påpekar dock att man först måste lägga upp en strategi för hur sidan ska användas och se

ut. Valmöjligheter finns kvar, även om det i stort ser enhetligt ut för alla musikkårer och förband.

Multimedia önskas

Vad önskar ni av portalen i framtiden?

Benny: Att alla förband skaffar sig ett konto och möjlighet att lägga in multimedia, till exempel film. Jag skulle också vilja ha en definition på vad som räknas som nyhet och information och varför inte en WAP-portal, alltså koppling till mobiltelefoner.

Susanne: Jag hoppas det ska bli den naturliga adressen om man söker information om hemvärdet samt att alla förband finns med och har aktuella sidor.

Portalen har under det första halvåret lockat många intresserade till hemvärdet, mellan 50 och 70 anmälningar per månad. Kvaliteten är också hög. Närmare 80 procent av dem som hör av sig har genomförd grundutbildning och knappt 50 procent har gjort den de senaste tio åren. Tio procent av surfarna är intresserade av ungdomsverksamheten.

TEXT: P-O OLSSON & ULF IVARSSON

Säkerheten i korthet

Följande punkter är mycket viktiga att följa:

- Namn på hemvärnssoldater med vapenförvaring i hemmet får aldrig förekomma och även annars bör fullständiga namn undvikas.

- Tider/platser för övningar med vapen får ej anges. Datum och övningsbe-teckning är ok.

- Lösenordsskyddade sidor får ej förekomma. Risken är att besökare/administratör lockas in i en falsk säkerhet,

”här kan ingen se vad vi skriver”, och orsakar onödiga säkerhetsrisker.

Dessutom kan badwill skapas om lösenord knäcks och detta sedan sprids i media. Och alla lösenordsskydd kan knäckas!

- Forum/chatsidor är ej tillåtna. Risken är att besökare kan lägga ut vilka okontrollerade uppgifter/åsikter som helst (rasistiska, säkerhetshotande).

Kontakta **sysop@hemvarnet.se** för mer information om dessa regler.

Säkerheten kräver att webbredaktörerna följer reglerna.

FAKTA

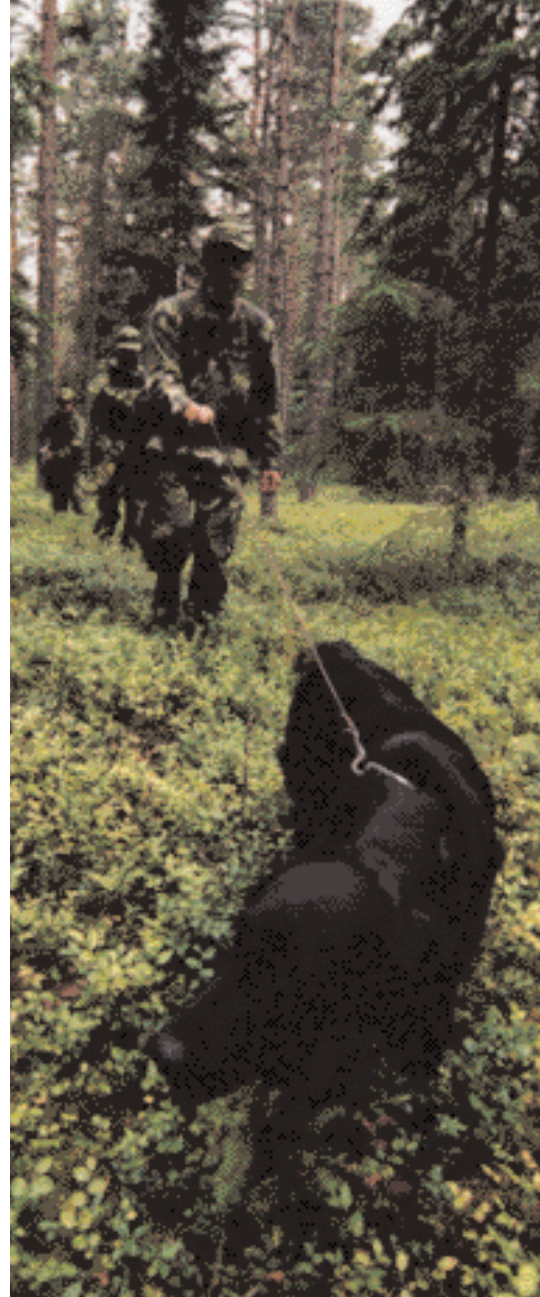
Huvudman för hemvarnet.se är rikshemvärnsrådet, ansvarig för driften är rikshemvärnsavdelningen. I dag finns totalt 27 webbplatser under hemvarnet.se varav 9 musikkårer. Sajten har cirka 700 besökare per dag. Att starta webbplats under hemvarnet.se är kostnadsfritt för hvbataljoner och hvmusikkårer samt fristående hvkompanier. Det är möjligt att ha flera webbredaktörer per webbplats. Kontakta sysop@hemvarnet.se för mer info.

Hemvärnswebbplatser utanför hemvarnet.se:

Rikshemvärnsavdelningen kontrollerar att sidorna följer reglerna. Absolut viktigast är att innehållet inte underlättar kriminalitet riktad mot hemvärdet och då speciellt vapenstöld. Att starta en webbplats är även förenat med ansvaret att uppdatera den. Görs inte detta måste den läggas ner eller inaktiveras. Bilder och information om hemvärnets verksamhet kan innebära ett säkerhetshot om den sprids publikt utan att beakta gällande regler. Enskilda hemvärnssoldater som medverkar i sådan spridning riskerar dessutom att bryta mot sitt avtal med hemvärdet.

Peter Helsing (t v) omger sig med fackkunnigt folk i staben. Här med sjukvårdsbefället Stefan Fredin.

Flat coated retrievern Jill nosade lätt upp en markör i den medelpadiska skogen.

Frivilliga blir bra förband

I Sundsvalls kusthemvärnsbataljon finns all möjlig civil och militär kunskap och ett brinnande intresse för uppgiften. En aktiv officer och flera reservare ser till att det blir ett fungerande krigsförband av det hela.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Alnön utanför Sundvall har i den sena augustikvällen förvandlats till övningsområde för hemvärnet och tidningen letar sig fram till staben där överstelöjtnant Peter Helsing just orienterar sina närmaste befäl. Han vet dock inte allt, för Peter vill också öva själv och har överlätit planläggningen till en arbetsgrupp

– På förra övningen fallerade stabsarbetet och sambandet, det är därför vi övar nu.

Peter Helsing har åtagit sig att forma den nyligen uppsatta kusthemvärnsbataljonen och är aktiv officer med tjänst på högkvarterets frivilligavdelning.

Runt Peter Helsing flockas helt klart ett både militärt och civilt kunnigt gäng.

– Det är kul att hugga tag i ett nytt för-

band, fast i början blev jag undrande över alla möten. Förut ansåg jag att hemvärnet borde avvecklas och ersättas med värnpliktiga som leds av krigsplacerade yrkesbefäl. Nu har jag ändrat mig – det går att skapa effektiva förband av frivilliga, även om det just nu fattas soldater, säger Bruno Granlund som är stf bataljonschef och reservmajor.

Fyller på

Sakta men säkert fyller rekryteringsbefälet Leif Eriksson ändå på med personal i vakanta befattningar. Han är medlemsvärvare i hyresgästföreningen och som ordningsvakt har han ett stort kontaktnät i bygden. Leif startade med sin egen grupp som snart blev komplett.

FAKTA

Bataljonen har en något speciell sammansättning i förhållande till normen. Bataljonsstaben är sektionsindeldad i sju avdelningar: Personal, und/lägesinfo, stridsledning, uthållighet, kommunikation, ledning och utbildning. En stabschef ska tillsättas så snart man hittar någon.

Som stöd för staben sätter man upp en bataljonsledningspluton av personal ur före detta Alnökompaniet.

Bataljonens stridande delar är en båtgrupp, en insatspluton och två kompanier, Deltakompaniet och Njurundakompaniet.

– Vi har märkt ett väldigt stort intresse hos folk, bara den här veckan har vi fått fem nya.

– Kusthemvärnsbataljonen verkar intressant, men jag måste lära mig fler sjötermer, säger Ingegärd Bergman, bilförare. Hon har härliga minnen från sin tid som marinlotta men nu blir det hemvärnet så att hon kan öva hemma.

Välmeriterade sjukvårdsbefälet Stefan Fredin gläds åt att tolv sjukvårdare i Västernorrlandsgruppen har antecknat sig för den 240 timmar långa utbildningen. Lite ledsen är han över att några kvinnor har lämnat därför att det inte orkar bära bärar eller haft arbetsskador. Även när Stefan krävde kompletterande utbildning av de äldre sjukvårdarna försvann några. Tyvärr dröjer också den modernaste utrustningen.

– Sjukvårdare och soldater blir jättedåliga och hotar med att inte komma på en enda övning till om inte kompanierna får vad de ska ha.

Frossar i fältlivet

– Vi vet inte vad som ska hända, det är det som gör övningarna så spännande. Stefan Warnerud, 25, gjorde sin värnplikt som jägarsoldat i Kiruna och skyddar ikväll bataljonsstaben med sin kulspruta. Stefan är ensamstående byggnadsplåtslagare och frossar i fältlivet tillsammans med ett 20-tal entusiaster som alltid dyker upp när insatsplutonen kallas. I natt har Stefan en stor fördel framför motståndarna från Njurunda. Det är hans barndoms marker på Alnö vi rör oss i.

Inne i ett för detta mobförråd ger Peter Helsing order till sin stab och förklarar för kvartermästare Svante Rydén att du är "chef uthållighet" och viftar med ett ännu outgivet stabsreglemente.

Vad som helst kan hända. Stefan Warnerud i insatsplutonen har tagit av sig hjälmen för att höra bättre.

– Jag har stabsutbildat dem åtta timmar i månaden och nu ska de klara det här själva.

Martin Bouveng, som tar över sysslan som sambandsbefäl 1 januari 2005 har varit på sju Färö-kurser. Tidigare skötte han radiotrafiken i det marina kompaniet ensam, nu är hans mål att samla och utbilda signalisterna, så att de inte kommer lika ringrostiga till varje övning.

En av dem är Eva Björman som bor på Åstön, dit vi strax ska åka med bataljonens stridsbåt. Hon tycker att staben fungerar kanonbra. Men hur är det att ha en aktiv yrkesofficer i ledningen?

– Nja, jag hade lite svårt för Peter i början men han visade sig snart vara suveränt bra som chef.

Överfarten till Åstön blev minst sagt gungig, en B-styrka blev så sjösjuk att man tvingades bussa dem till utgångsläget. På Åstöns skjutfält känner sig kompanichefen Kent Byström hemma. Där har han

tillbringat otaliga dygn under ett helt yrkesliv som luftvärnare. Där vi står under en sprakande vintergata och talar om sommarens grisfest med kompaniet är det okänt för oss att försvarsbeslutet kommer att lägga ned både Åstöns skjutfält och förmodligen ta ifrån kompaniet sitt enda skarpa objektet.

Tigger vid fiket

Första övningen i hemvärnet blev en positiv upplevelse för Patrik Selling, stf chef för Njurunda hemvärnskompani. Efter tio år i yrket lämnade Patrik kustartilleriet som reservare men det hände aldrig något och så blev det hemvärnet. I dag ger han order till hundtjänstbiträdet Ingrid Ekenbergh och hundförare Lars Eriksson i skytteföreningens barack i Njurundabommen. En skadad person finns i terrängen som sjukvårdarna behöver hjälp att leta upp.

Lars och Ingrid's Flat coated retriever Jill ►

Hemvärnet löser samma uppgifter som de gamla lokalförsvarsförbanden, fast billigare, säger Tommy Magnusson.

Joel Kärström och Asbjörn Sjöo, kock respektive kvartermästare i Njurundakompaniet lånar en före detta militär traktor till övningarna.

är en typisk snäll hemvärnshund som tigger lite vid fiket. Jill drar iväg med Lars hängande i kopplet, upptäcker en mina som ingen i patrullen annars skulle sett och spårar strax upp figuranten.

Sen kvitterar Ingrid ut en ra 145 och går raka vägen till sambandsgruppchef Lars André, ivrig att lära sig något nytt.

– Radion väger tolv kilo men den funkar säger Lars.

Han har författat ett självstudiehäfte på 15 sidor som han frikostigt delar med sig av och är lite ironisk apropå tillverkningsåret:

– Det vore roligt att få jobba med utrustning som är lite yngre än jag själv. Lars är 39 år.

Idén bakom PM:et är att den som inte varit med på ett tag på egen hand ska kunna repetera militär radioetikett utan att Lars ska behöva ställa till med kurs.

Fältmat smal sak

I en hängmatta som spänts upp under taket på komet har kocken Joel Kärström tillbringat natten. Till yrket är han akupunktör med tre års utbildning, varav en månad i Kina. Laga mat i fält är en enkel sak för Joel, eftersom han är utbildad kokgruppchef på Ing 3. Den kamouflagemålade traktor Joel visar upp är trots kronans nummerplåt civil och hyrs från en bonde. Koklottorna har inte syns till på flera år. Men i hemvärnet ger man inte upp för det.

– Allt handlar om förberedelser och att ha en bra kvartermästare, i vårt fall Asbjörn Sjöo som är oslagbar.

Kompanichefen kapten Tommy Magnusson har lett hemvärnsförband i 15 år och sett förvandlingen av hemvärnet, som nu mer och mer liknar den gamla skyttebataljon han en gång fostrades i.

Snabbare leveranser av materiel står på önskelistan. Vidare att hemvärnet måste få en högre status i försvaret, som gör det lättare att rekrytera. Tommy vill också tona ned medinflytandet – ”ger för mycket civil prägel” – och lyfta fram krigsförbandet. Frivillighet är viktigt men ökar kraven mycket mer är det tveksamt om den räcker.

MILITÄRA MINNEN:

Försvarsbeslutet 1925

● Efter första världskriget utvecklades en politik enligt vilken internationell nedrustning var ett sätt att undvika framtida krig. Vid 1925 års försvarsbeslut skedde radikala neddragningar inom försvaret. Antalet regementen minskades från 28 till 11 och flottans fartyg från 102 till 79.

I någon mån blev flygväsendet en vinnare i och med att flygvapnet blev en egen vapengren med egen chef. 1926–1931 sattes fyra flygkårer upp ((Uppsala, Västerås, Karlsborg och Malmen) och en permanent flygskola i Ljungbyhed.

Vid krigsutbrottet 1939 disponerade Flygvapnet 100 plan, de flesta tyvärr otidsenliga.

TEXT: HANSEMAN CALÅS

FOTO: ARMÉ-, MARIN- OCH FLYGFILM

Bra att lära sig presstjänst

När Norrbottens gränsjägare övade i augusti fanns mediaträning med som ett nytt inslag.

En terrorattack mot Noliaområdet i Piteå med order från regeringen om omedelbar mobilisering. Så lydde scenariot när G 67, Norrbottens gränsjägare drog ut på bataljonsövning i trakterna runt Kalix och Haparanda. 600 personer deltog i övningen som är en av de största som genomförts på senare tid och civilbefolkningen kunde knappast undgå att märka vad som pågick i skogar, kring vägar, vid skolor och båthamnar. Målet var att träna samband och att få en bild av hur hemvärnet skulle klara sin uppgift om scenariot blev verklighet.

– Hemvärnet har fått nya krav och då måste vi öva i bataljon så vi ser att det fungerar. Tidigare har vi genomfört stabsövningar på bataljon, kompani och pluton. Nu har vi hela kedjan och det är något annat, säger överstelöjtnant Stig-Olof Skott.

Övriga aktörer förutom hemvärnet var räddningstjänsten och polisen samt massmedia. Plötsligt dök en frågvis journalist upp vid stabsplatserna.

– Vi vill se hur vi klarar sekretessen. Journalister kan vara provokativa så det krävs träning, säger Stig-Olof Skott.

– Vi har inte övat det tidigare, men det behövs. Är man ovan vid journalister kan det vara svårt att hantera dem, det är bra för kompanicheferna att lära sig presstjänst, säger Stig-Olof Skott.

En av dem som möttes av frågor från journalisten Petter Maherra, var kompanichef Lennart Andersson som var noga

Bataljonsövning 12. Karl-Erik Sandin stoppar journalisten Petter Maherra för att kontrollera presslegitimation och ackreditering. Bo Larsson övervakar situationen. Vänd från kameran: Alf-Göte Hjelm.

med att kontrollera presslegitimationen.

– Det är bra att vi får träna oss att möta journalister, för de är svåra att hantera, man vet aldrig var man har dem. Men de behövs för att föra ut information, säger han.

I tre dagar pågick övningen som också var en utbildningskontroll, enligt Stig-Olof Skott. Tre officerare fanns ute på varje kompani för att kontrollera allt som skedde och sedan göra en utvärdering.

Susanne Blombäck, sambandsgruppchef i Björkfors utanför Kalix var nöjd.

– Det här är mer rejält än alla småövningar vi gör, man är mer motiverad när fler är ute och man får kontrollera att allt

fungerar. Och det gör det än så länge.

Och B-styrkan gjorde allt för att sabotera, men utan att lyckas. Hemvärnet klarade sin uppgift och fienden fick ge sig. Nu väntar utvärderingen av övningen, men Stig-Olof Skotts första kommentar är positiv.

– Det är längesedan vi genomfört en bataljonsövning i östra Norrbotten men det har gått bra.

Ingen har skadat sig och alla har varit på bra humör.

TEXT & FOTO: BRITT-LOUISE SPETS

En kortkurs i presstjänst finns på hemvarnet.mil.se

MILITÄRA MINNEN:

Tobakstraditioner

Klassisk ljunglövsk snusetikett.

● **Hemvändande** svenska soldater, från trettiåriga kriget vid mitten av 1600-talet, införde bruket att nyttja tobak som stimulans. Under 1700-talet blev det populärt i finare kretsar att nässnusa, men det var först under 1800-talet som munsnuset och tuggtobaken (tuggbussarna) fick ett uppsving bland andra socialgrupper. Flera fabrikanter beredde vägen för snustillverkning med svensk tobak, till exempel Ljunglövs "Ettan", som är det äldsta varumärket. Det finns påtagliga regionala skillnader i modern snuskonsumtionen: Karlskronasnuset (från 1930) är populärt i södra Sverige medan snuset General (från 1915) har många vänner under läppen i hela Sverige.

På tobaksmuseet på Skansen finns åtskilliga gamla varumärken med militär anknytning och då särskilt på tobakssidan: Carl XV (ridande i uniform), Minören, Jemtlands Jägare, Amiral Togo och Jagaren i plåt, som hade kort livslängd på marknaden (1939–40). Dessutom: Krigsfångecigarrett (1916–19) och en presentask för postbefordran med rubriken Fältjulkapp vilken såldes under beredskapsåren 1939–45.

På Skansen kan man fortfarande inköpa en kardus snus av "Ettan". Tobaken är odlad och förpackad på tobaksmuseet. Kanske ett presenttips till snusande och jubilerande hemvärnsmän.

TEXT: HANSEMAN CALÅS

Kompanichef som leker på allvar

Lennart Göthe och hans befäl bygger medvetet sitt förband underifrån.

INTERVJU & FOTO: ULF IVARSSON

Betraktelsen av våra liv kan beskrivas som kall spaghetti, allt är sammanflätat och det är svårt att skilja det ena från det andra. Om man klickar i smör och värmer upp spagettin så att det går att urskilja det ena från det andra framträder nya mönster och lösningar kommer naturligt på problem och situationer som tidigare såg omöjliga ut.

Bilden med spagettitallriken använder Lennart Göthe när han ska beskriva sitt yrke, personlig coach. Kort uttryckt handlar det om att i en dialog skapa insikt och förståelse i området människa. Kunskap som förvärvas genom insikt förvandlas till färdighet på ett helt annat sätt än sådant man hör någon berätta om på en föreläsning.

Lennart är en av sju delägare i Resurs-Huset som arbetar med ledarrelaterade frågor.

Kunskap avgjorde inte

I slutet av 1980-talet arbetade Lennart som chef inom flyg- och reseindustrin, en rörlig bransch med ständiga förändringar.

– Jag lade märke till att det var stor skillnad på förmågan att hantera detta inom olika grupper. Kunskapen verkade inte vara avgörande utan det var en attitydfråga om de lyckades eller inte.

Därmed var Lennarts nyfikenhet på grunderna för mänsklig samverkan väckt. Hur kommer det sig att kunskap, som är så eftertraktat i vårt samhälle inte verkar ha så stor betydelse när det gäller att lösa en uppgift och prestera resultat?

– Kunskap är endast en beståndsdel i kompetensen och väldigt lite fokus läggs på de två andra och viktigare komponenterna, nämligen färdighet och attityd.

En kurs i utveckling av grupp och ledare, UGL, kom att bli Lennarts väg tillbaka in i Försvarsmakten. En UGL-utbildning kostar normalt 20 000 kronor men en kompis tipsade om att man kan gå gratis som medlem i FBU och så fick det bli. Efter kursen ville Lennart betala tillbaka.

Han kontaktade helt enkelt hemvärnet i Danderyd och frågade om han fick vara med.

Danderyds hemvärnskompani gick samman med Täby och bildade Södra Roslags hemvärnskompani. Med Lennart som chef har kompaniet satsat hårt på rekrytering och ledarskap. Befälen tar stort ansvar och arbetar målmedvetet på att bygga ett starkt kompani underifrån.

Ledare är en varandefråga

Lennart menar att chef och ledare är helt olika saker. Att vara ledare är en "varandefråga" och de allra flesta är omedvetna om vad detta är, än mindre om hur man utvecklar och växer i "varande".

– Chef är relativt enkelt att vara, mandatat kommer från gradbeteckningarna. För att vara ledare krävs dessutom att någon är villig att följa. Detta har vi slarvat med i Försvarsmakten eftersom vi historiskt sett aldrig behövt jobba med problemet. Chain of command har räckt gott.

– När vi människor trängs långt ned i stresskonen tar reptilhjärnan över och paniken får oss att handla mot bättre vetande. Tvingas jag välja mellan mitt liv och chefens vilja så ligger det väldigt nära till hands att jag skjuter chefen. Men om jag även relaterar till min chef som ledare hamnar jag sannolikt aldrig i situationen. En ledare är en person som jag på en djup nivå har tillåtit att påverka och leda mig.

– Varje gång jag som chef pekar med hela handen och om ordern strider mot den andres åsikt, minskar mitt mandat från det förtroende jag byggt upp tidigare. Det är ett växelspel – jag får köra med dig i samma utsträckning som jag förvärvat ditt förtroende att göra det.

Jobba på att bli känd

Ledarskapet i hemvärnet är svårt att utöva eftersom man träffas så sällan. Därför måste cheferna jobba på att bli kända. En grupp- eller plutonchef behöver ha reda på hur klimatet är och vilken utbildning som behövs, med andra ord ta ansvar för helheten. Det är en ständig process.

Trots att Södra Roslags hvkompani är ett vanligt förband är snittåldern låga 33 år och nästan varje vecka tillkommer en eller flera nya soldater.

– Viktigast i rekryteringen är att sälja in

kompaniet, alltså hur vi jobbar och trivs tillsammans, och deklarerar ärligt vad vi bjuder in till.

I Stockholm råder ännu ingen brist på grundutbildade. Soldaterna är unga och väldigt rörliga, men kommer ofta tillbaka till hemvärnet efter ett uppehåll.

– Det beror till stor del på oss chefer om vi ser dem igen. Bra utbildning och bra ledarskap på alla nivåer är viktigt. I dag behöver allt vara av hög klass om man förväntar sig att någon ska engagera sig.

Lämna utrymme

Varför fungerar det så bra i just ditt kompani?

– Det finns en tydlig röd tråd i utbildningen och i vår vision, vi följer upp på övningar och vi välkomnar röster från förbandet på alla nivåer. Kompaniledningen delegerar väldigt mycket och vi är noga med att alla befattningshavare gör just sitt jobb och inte någon annans. En chef måste lämna utrymme för sina underställda chefer och sitt manskap så att de kan ta sitt fulla ansvar för sin uppgift och känna att de har alla mandat och resurser de behöver.

Många chefer vill visa sin delaktighet genom att "hjälpa till" men vad man i själva verket förmedlar då är att någon annan inte räcker till. Chefens ska ta fulla ansvaret för att leda och förtroende för det uppstår inte genom att hugga veden till koket. Det är risk för att folk slutar om man inte håller hårt på denna enkla regel.

Hur är du själv som människa?

– Jag är rätt fri, jag har mina egna regler och jag lägger till lek till det som är tungt och allvarligt. Å andra sidan så tar jag livets lekar på allvar och det är väl därför det går bra för mig.

– Jag är rätt bra på att skilja på sak och person, jag behöver inte hålla med om allt som du tycker för att kunna uppskatta dig som människa. Jag är däremot väldigt intresserad av människor som står för något och agerar därefter. Det gör att jag har få ovänner, säger Lennart och korrigerar sig genast:

– Om jag har några fiender så lägger jag ingen energi på dem. ■

Namn:

Lennart Göthe.

Ålder:

46 år.

Familj:

Sambo med Pia, dotter Michaela 22, sonen Viggo 5.

Bor:

I lägenhet vid St Eriksplan, trivs jättebra.

Intressen förutom hemvärnet:

Jag älskar mitt jobb – personlig coach – och jag nätverkar enormt mycket, golf så klart likväl som resor.

Läser:

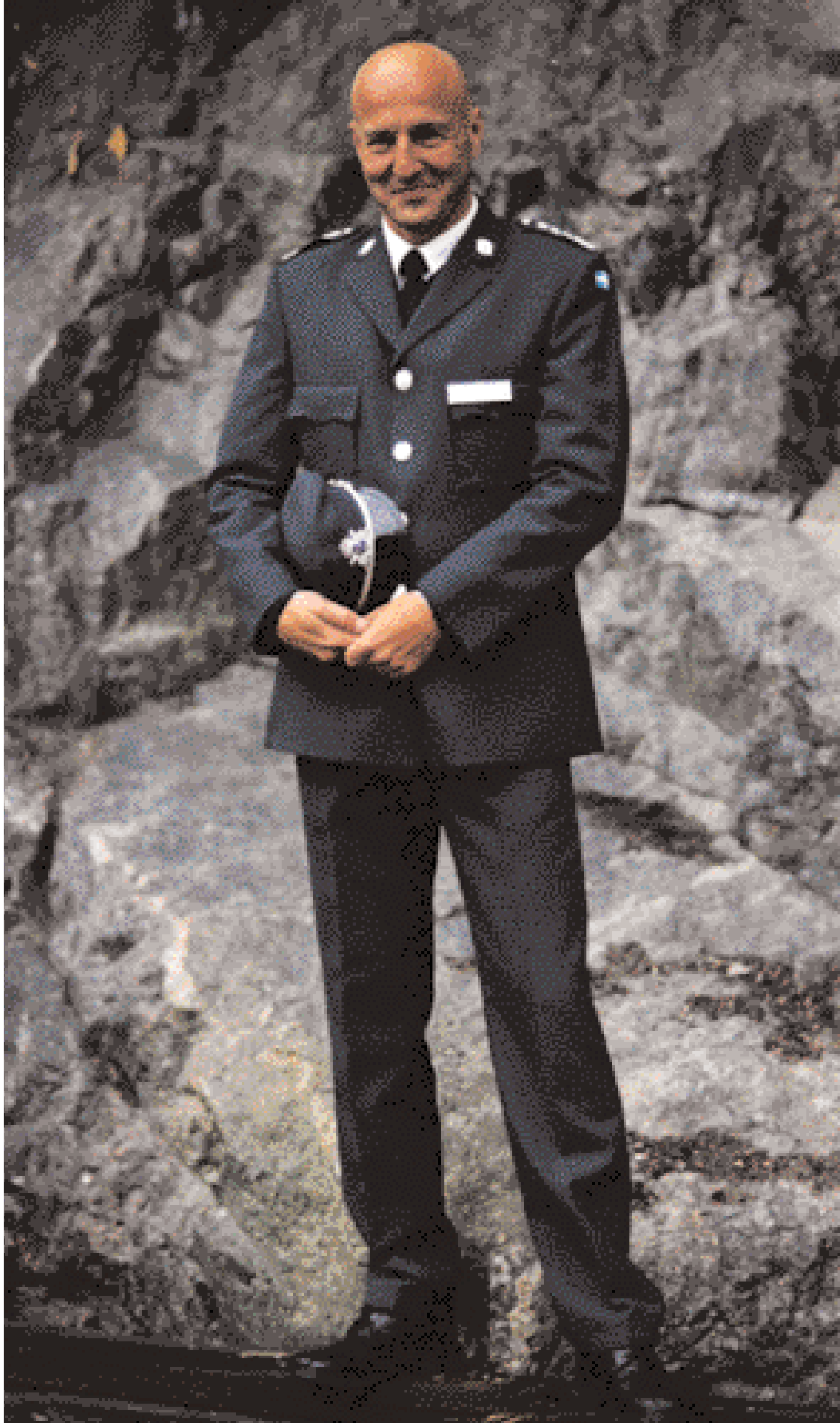
Nja, i så fall personlighetsutvecklande litteratur. Just nu läser jag *Prophecy* av Robert Kiyosaki.

Ser på TV:

Sällan, möjligen en bra film i så fall.

Gillar:

Öppna, kreativa och lekfulla människor.

Förbanden komprimeras snabbare än väntat

Plattformer läggs ned men hemvärnet lever vidare och får faktiskt växa om fler intresserade strömmar till.

TEXT: ULF IVARSSON

Antalet bataljoner i hemvärnet smälter snabbt samman. I det underlagsomlämnats in till dags dato för organisationsåret 2006 är det 77 och om förtätningen fortsätter i samma takt kan prognosen 60 bataljoner till slutet av 2008 vara uppfylld redan under 2006.

Så sent som hösten 2003 räknade rikshemvärnsavdelningen in 113 bataljoner organisationsåret 2005.

Numerären är inte heller något heligt, ett större hemvärn är möjligt om vi får en ny våg av intresserade. Utbildningsresurser, materiel och organisation finns i alla fall för fler än de 30 000 hemvärnssoldater som riksdagen sannolikt beslutar om i december.

Trenden är dock nedåtgående. Just nu gör 23 000 full tid medan 31 000 deltar åtminstone någon eller några timmar.

Fördela ansvaret

De flesta militärdistriktsgrupper var snabba med omläggningen. I år återstod för major Mats Stedt på rikshemvärnsavdelningen bara sex av 28 grupper att knappa in i krigsorganisationsregistret.

Efter riksdagsbeslutet den 15 december ska militärdistriktet rapportera om hur de tänker fördela ansvaret för hemvärnsutbildningen och i mitten av januari är den nya hemvärnskartan slutligen färdig. Det mesta är i praktiken redan klart, rent logiskt måste till exempel det gotländska hemvärnet knytas till Mellersås militärdistriktet eller, om distriktet läggs ned, till någon annan stab eller utbildningsförband på fastlandet.

– Vi tar bort plattformer för att de ekonomiska ramarna minskar men verksamheten lever vidare och hemvärnet ska bli bättre, säger rikshemvärnschef Anders Lindström.

Personalramen blir 338 officerare av vilka rikshemvärnschefen fördelar 16 i en särskild pott. I dag vaknar minst 453 officerare varje morgon och tänker på hemvärnet.

	Antalet aktiva	Hvbat	Hvkomp
Prognos			
MD-grupp			
S skånska grp	1730	3–4	12–16
Skånska dragongrp	1820	3–4	12–16
Blekingegrp	883	1–2	4–8
Kronobergsgrp	685	1–2	4–8
N Smålandsgrp	1209	2–3	8–12
Kalmargrp	858	1–2	4–8
Hallandsgrp	906	1–2	4–8
Göteborgsgrp	830	1–2	4–8
Bohus-Dalsgrp	1004	2	8
Älvsborgsgrp	896	1–2	4–8
Skaraborgsgrp	1252	2–3	8–12
Summa MD S	12073		
Livgrenadjärgrp	1716	3–4	12–16
Södermanlandsgrp	733	1–2	4–8
Livgardesgrp	1389	2–3	8–12
Södertörnsgrp	987	1–2	4–8
Upplandsgrp	844	1–2	4–8
Västmanlandsgrp	763	1–2	4–8
Livreg grenadjärgrp	929	1–2	4–8
Värmlandsgrp	1037	2	8
Gävleborgsgrp	970	2	8
Dalregementsgrp	1730	3–4	12–16
Summa MDM	11098		
Jämtlandsgrp	1137	2–3	8–12
Västernorrlandsgrp	1340	2v3	8–12
Härnösandsgrp	0		
Västerbottensgrp	1552	3	12
Norrbottensgrp	978	1–2	4–8
Lapplandsjägargrp	341	1	4
Norrbottens gränsjägargrp	750	1v2	4–8
Summa MD N	6098		
Gotlandsgrp	731	1–2	4–8
Summa MD G	731		
TOTALT	30000		

Prognos för hemvärnet under försvarsbeslutsperioden.

Militärdistriktsgrupperna fick ett kort liv, bara fyra år. Hetaste tipset på nytt namn är utbildningsgrupper, men vem de ska sortera under är inte avgjort. Det beror på hur den regionala ledningen kommer att se ut. Först i februari lämnar generallöjtnant Jan Jonsson besked om detta.

Den mer slagkraftiga delen i hemvärnet

växer om riksdagen ställer sig bakom ÖB:s och regeringens förslag om att 15 000 man ska ha särskild förmåga. Det innebär mer än en fördubbling av hemvärnsförband med vassare uppgifter.

En sådan är ytövervakning och förhoppningen är att kunna ta över både teknik och lottor som blivit över från flyg-

vapnets nedlagda Lomos-förband. I hemvärnet kallas systemet tills vidare yos 05, ytobservationssystem 05. Antalet centraler är begränsat så anläggningarna måste koncentreras till några få högprioriterade områden.

Räddnings- och röjningsstyrkor är en naturlig uppgift för hemvärnet. I förbanden finns redan folk med behörighet på entreprenadmaskiner. Materiel som motorsågar, belysningssatser och skyddskläder behöver dock tillföras.

Invisa eld

En mera militär ny uppgift är att framskjutna hemvärnspatruller ska kunna invisa eld från bekämpande förband. Här måste mycket teknik tillföras, laserpekare, GPS-mottagare och radiosystem.

Fältarbeten är en annan nyhet och här tänker man sig att hemvärnet ska säkra överfarter med tillfällig brommateriel – den som försvaret skänkt till vägverket. Omfattningen kan bli 1–2 plutoner per militärdistrikt.

Transport- och eskortskydd som positionen också talar om är däremot inget nytt för hemvärnet. Inte heller NBC-skydd, men staben funderar på hur särskilda NBC-förband ska se ut och vilka uppgifter de kan tänkas få. I korthet kan det handla om främst indikering för att tala om för egna förband och räddningstjänst utbredningen av riskområden samt hjälpa polisen att spärra av infarter till olyckplatser. Någon pluton per MD med soldater från före detta ISB-troppar (indikering, sanering, brand) vore idealiskt.

På högsta nivå diskuteras samtidigt var hemvärnet ska höra hemma i högkvartret. Ett fortsatt eget liv med rikshemvärnschef och avdelning är ett måste. Frivillig verksamhet kräver en annan form av ledning än pliktiga förband. Någon måste också slåss för att hemvärnet får materiel av hög klass.

I perspektivplanen lever hemvärnet vidare både 2008 och 2014 och styrkan anges till 60 bataljoner. I dag finns inga planer på att avskaffa bataljonerna, även om strategiledningen tyckte att det räckte med 50 plutoner i hela Sverige i den så kallade målbild Z från 2003. Bataljonerna behövs för att ha något att hänga upp insatsplutonerna på, samla information och rapportera till högre staber.

– Vi har komprimerat för att fylla upp förbanden, nu måste vi säkra en god kvalitet på utbildningen, hemvärnet får inte minska mer, säger Mats Stedt. ■

Befälen anpassar sig eller lämnar

Tusentals befäl har blivit av med sina befattningar det senaste året. För det mesta har det skett odramatiskt.

Hemvärnet är inne i sin största generationsväxling någonsin och de naturliga avgångarna är stora.

– Vissa befäl har redan lämnat hemvärnet mycket på grund av att de anser sig ha gjort sitt, säger Allan Löf, Medelpad.

Bilden är likadan i Halland där många äldre befäl samt icke aktiva har lämnat in vapnen och en del har lämnat organisationen helt.

Många äldre befäl på Gotland har slutat sin hemvärnsbana när de inte längre känner igen sig. Några hjälper till att föra över kunskap om objekten och andra har helt smält in i den nya miljön.

– Karriärväxling förekommer också, vad sägs om att gå från plutonchef till bataljonskoket under ledning av en stabslotta som fasats ut från en nedlagd lägre regional stab, säger Jan-Otto Steen.

Rockad neråt

Ett kompani i Östergötland gjorde plutoncheferna till gruppchefer och gruppcheferna till meniga. I Värmland har det bland lägre grader ibland skett en rockad neråt, plutonchef har blivit gruppchef och stf gruppchef har blivit skytt.

– Nu finns också en tanke att erbjuda övertaliga befäl befattningar i förband på orter där det råder brist, säger Lars-Eric Sundin, Karlstad.

I Västmanland passade man på att fylla upp vakanserna på befälssidan. Hålen har täppts till. Situationen är likadan i Jämtland, där även en del befäl slutar av åldersskäl.

Skåningarna placerar personal i förbandsreserven, både befäl och meniga. Mångåriga passiva medlemmar avskiljs.

Inga befäl har valt att lämna i Norra Smålandsgruppen. De övertaliga fyller vakanser och det finns dessutom behov i insatskompaniet. Bara enstaka har gett upp i Kronobergsgruppen. ■

– Det blåser positiva vindar över hela Kronoberg, säger Lars-Göran Eriksson.

Skaraborg utnyttjar befäl i reserven på övningarna.

– Dock känner reservarna att de hänger i luften mellan övningarna och motivationen påverkas av att de inte får befattningspeng, säger Rolf Larsson.

Förbandsreserven är inte alltid så populär att hamna i.

– Min ställföreträdare som gjorde över 100 timmar och ställde upp i vått och torrt försvinner, säger Horst Marchner, Ljungby. Likaså en av mina plutonchefer och stabsguppchefen. Jag anser att organisationen är för stelbent vilket innebär manfall av den goda sortens hemvärnsmän.

I Västerbotten friställdes fler än 50 befäl när man gick från sex till tre bataljoner. Några av de övertaliga reagerade mycket häftigt eftersom de ansåg att personalen borde ha räckt till fyra bataljoner och att försvaret förlorar en kompetent stab som också är samhällsekonomiskt lönsam. MD-gruppen kritiserades för att den största, avvecklade bataljonen inte fick vara med i den arbetsgrupp som förberedde organisationsförändringarna.

Motsättningar och allsköns stridigheter är oundvikliga när en organisation utsetts för så hårt tryck som hemvärnet. En ny kompanichef i Östergötland städade hårt bland äldre personal. Då blev en kokgruppchef så arg att han flyttade till Eksjö och drog på sig de militära kockkläderna där istället.

Folk är vana från sina civila arbetsplatser vid ett proffsig medinflytande.

– Många kompaniträffar är dåligt förberedda. Hade detta skötts så illa på mitt tidigare jobb hade den ansvarige blivit omplacerad, säger en hemvärnsman i Stockholm som haft en hög post i ett internationellt företag.

På andra håll tycks demokratin ha fungerat bättre.

– Processen inom Södra skånska gruppen lovordas som ett skolexempel på medinflytandeprocessen. Lika välordnat är det i Skånska dragongruppen. Här ges verkligen möjlighet att i lugnt tempo påverka ända ner till lägsta nivå, rapporterar Lennarth Johansson. ■ ►

Traditionerna är seglivade

Gamla kompanier upphör att existera och de nya har svagare band till hemorten. Namn, föreningar och hemvärnsgårdar dör dock inte så lätt.

I Medelpad kommer det 2006 bara att finnas en hvbataljon men de gamla namnen lever kvar som plutonsnamn.

En del plutoner i Värmland ärver också de gamla. Föreningarna slås vanligen samman. Hemvärnsgårdarna har i några fall lagts ned. En har skänkts till hembygdsföreningen och nu hyr hemvärdet in sig där.

I Östergötland har man inte tagit befolkningsetiska hänsyn vid sammanslagningar utan förband från bygder som är som hund och katt har slagits ihop. Flera namn har ändrats och äldre hvsoldater känner inte igen sig. Några hemvärnsföreningar lever kvar. Nedlagda Björsåters hemvärnsområde har en livskraftig förening trots att förbandet avvecklats.

Expeditionen i Åtvidaberg stängdes efter en chockhöjning av hyran men kompaniet kan istället glädjas åt en egen fin stuga vid en sjö. Ett rent drömläge har Bråvalla hvkompani som håller till i före detta underofficersmässen vid nedlagda flygflottiljen.

Kanske är revirtänkandet inte lika starkt i Norrbotten för i Tornedalen lutar det åt att en Tornedalsbataljon skapas med kompanier från Haparanda, Övertorneå och Pajala, man mixar alltså förband från både Lapplandsjägargruppen och Norrbottens gränsjägargrupp.

– Det är en verkligt bra lösning, säger Sven Kostenius som nu är bataljonschef i Övertorneå. Vi kan språken, kan gränstrakterna och har alla kontakter.

Men allt hänger i luften till försvarsbeslutet. Planeringen hittills har varit att slå ihop bataljoner inom gränsjägargruppen.

Gemensam fest

I Norra Smålandsgruppen behåller hemvärnsföreningarna sina namn och knyts till den nya organisationen. Nytt för 2005 är att alla stämmor hålls samtidigt och på samma plats men var för sig med gemensam fest efteråt.

De småländska hemvärnsgårdarna med sina traditioner behålls, vilket gör att ett nytt sammanslaget kompani faktiskt kan ha två gårdar.

De äldre beteckningarna har däremot i stort sett försvunnit i Skaraborg, följden är att många känner vilshenhet, berättar Rolf Larsson. Hemvärnsföreningarna lever ändå vidare med de nya kompaniernas namn. De två gårdarna, som är föreningarnas skötebarn, finns kvar så länge.

Friska grepp tas i Kronoberg, där de nya förbanden numrerats enligt mönster från de före detta I 11-brigaderna.

– Ingen känner det som om man har gått in i ett annat kompani utan vi började om från noll i den nya organisationen, berättar Lars-Göran Eriksson.

Trots nummernamn finns en viss lokal anknytning kvar och även de gamla möteslokaler och gårdarna.

En del nya namn i Dalarna har faktiskt bättre anknytning till orterna än tidigare.

– Hemvärnsgårdarna och föreningarna existerar fortfarande, men de lever i mångt och mycket sitt eget liv, berättar PG Eklöf.

Namn ur Gutasagan

Även hemvärnsgårdarna i Halland verkar ha en framtid och en del hyrs ut till fester för att klara finansieringen.

Gotland hade så sent som för något år sedan kvar sina kretsar och områden. Namnen på bataljonerna är hämtade ur Gutasagan – Havde, Gute och Graip. Marina hvkompaniet är uppkallat efter köpmannen Jacob Dubbe som också sysslade med vrakbärgning.

Förbandslösa hemvärnsföreningar i Västmanland har i de flesta fall fortsatt som kamratföreningar. Kompaninamn kommer antingen från regementets tid eller orten där de flesta bor.

Hemvärnsföreningarna i Södra skånska gruppen lever vidare som stödföreningar till hemvärdet. De flesta har kvar sin gamla identitet. I Skånska dragongruppen behåller man troligen namnen på föreningarna, som då blir en slags plutonsföreningar. ■

TEXT: ULF IVARSSON

MED UNDERLAG FRÅN: ALLAN LÖÖF, SVEN KOSTENIUS, KENNETH WENNBLOM, ROGER BENGTTSSON, LARS-ERIC SUNDIN, LARS-GÖRAN ERIKSSON, PER SJÖSWÄRD, ROLF LARSSON, P-G EKLÖF, HANSEMAN CALÅS, JAN-OTTO STEEN, TORSTEN WALLENIUS, LENNARTH JOHANSSON, ERIK A. EGGERVÄRN

Framtidstankarna har starkt stöd

Organisationen hemvärdet efter 2004 medför en vitalisering av hemvärdet, anser befäl och soldater:

Befäl och soldater vill att hemvärdet ska bestå av folk som gör sina kontrakt hellre än siffror i personaltabeller. Stridsroset är: Ta bort nollorna!

Kenneth Wennblom, lokalredaktör och bataljonschef i Norra Smålandsgruppen har talat med soldater i ledet.

– Särskilt de yngre med färsk grundutbildning trycker på att fulltaliga förband ger högre kvalitet, roligare och mer realistiska övningar. De yngre har inte samma känsla för invanda objekt utan köper nyordningen direkt.

Lite av en generationsfråga är det dock. De äldre känner sig hemma på objekt som de alltid haft. Men förståelsen för nya krav

finns och väldigt få som slutar skylla på omorganisationen.

– Känslan i ledet är nog att man är mer medveten och motiverad än på länge. Nu vet alla vad de förväntas göra och ställer upp på det. Det känns som om hemvärdet i Kronoberg tagit framtiden i egna händer för att styra den åt lämpligt håll – vårt håll, säger Lars-Göran Eriksson.

– Utgångspunkten för hemvärdet i Jämtland är att när det blåser förändringens vind ska man inte söka lä, ej heller kryssa i motvind utan hissa segel och vara med på färden. Vi tror på det gamla motot: "Hemvärdet överallt och alltid", säger Erik A. Egervärn. ■

Tigrarna vid Tali

"Undret vid Ihantala, ofta beskrivet som Nordens största fältslag, har mycket med svenska krigsfrivilliga att göra."

Hade inte finska armén vid slaget vid Ihantala på Karelska näset i juni 1944 avväjrt de 150 000 sovjetiska soldaternas anfall skulle sannolikt Sovjetunionen expanderat ödesdigert långt västerut. Ungefär så här lät orden från Sveriges statsminister när han för ett par år sedan besökte Finland.

Undret vid Ihantala, ofta beskrivet som Nordens största fältslag, har mycket med svenska krigsfrivilliga att göra. Från januari 1942 deltog ett svenskt frivilligkompani på den finska östfronten. Man ingick i Infanteriregemente 61, som fram till det sovjetryska storanfallet över Karelska Näset låg grupperat vid den så kallade Svir-fronten (vid floden Svir) i Fjärrkarelen. Efter den snabba omgrupperingen till "Näset" blev regementet och dess svenska frivilligkompani det förband vars insatser för alltid skulle ristas in i det fria Finlands historieskrivning.

Om detta skede, nu 60 år sedan, har en av de kvalitativt bästa krigsfilmerna i Norden spelats in. Filmens första del, under namnet "Framom främsta linjen" har redan visats i Sverige (premiär i våras). Nästa del är under inspelning och kommer sannolikt att få premiär 2006. Den kommer att heta Tali-Ihantala.

Filmens första del följer den finlandssvenske plutonchefen Harry Järvs fotodagbok från striderna i Fjärrkarelen (recenserad av mig i Hemvärnet nr 4/2002). Harry Järv gick på en mina i september 1943, blev av med en fot, överlevde och har sedan gjort en unik akademisk karriär i Sverige, och har kallats för den siste lärdomsuniversa-listen. Han slutade karriären som biblioteksråd vid Kungliga Biblioteket och är still going strong som författare och humanistisk forskare.

Svenska frivilligkompaniet, det så kallade Svirkompaniet, uppställt den 13 augusti 1944, efter de utomordentligt hårda striderna på Karelska näset. Längst till höger, jägarplutonchefen och vice kompanichefen, Orvar Nilsson. Detta är Tigrarna vid Tali, vars insatser bidrog till att Finland förblev en fri nation.

FOTO FRÅN ORVAR NILSSON VIA L B

Filmen är en unik kombination av dokumentär- och spelfilm.

I dess andra del står till viss del en av de svenska frivilliga i centrum, Orvar Nilsson, då chef för en jägarpluton, vars insatser vid den lilla byn Tali norr om Viborg skulle gå till historien som "Tigrarna vid Tali". Orvar Nilsson, senare chef för HvSS och

internationellt verksam bland annat vid FN-trupperna i Korea och på Cypren (det senare som stf bataljonschef och där under-teknad hade förmånen att vara underställd).

Dessa båda filmer borde i lika hög grad som den välkända "Okänd soldat" från 1955 vara obligatoriska vid all utbildning av svenskt befäl, såväl officerare som vid HvSS.

Medlemmar av svenskt Militärhistoriskt bibliotek, SMB, får tillfälle att i december 2004 köpa en video med Framom främsta linjen. Filmens regissör, Åke Lindman, spelade undersergeanten Lehto i Okänd soldat. Filmerna ingår i ett större kulturprojekt som har fått stöd från Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond i Sverige.

Lars Brink

Håll en värja i handen

Livrustkammaren vid Stockholms slott öppnade den 27 maj utställningen "Fäktning på lek och allvar". Utställningen pågår till den 9 januari 2005 och är ett samarbete med Svenska fäktförbundet.

Utställningen visar utvecklingen från svärd, sablar och värjor till dagens fredliga sportfäktningsvapen.

En del om filmens fäktningsslag finns också, med såväl kopior på Arns svärd (från Jan

Guillous filmatisering av historien om Arn) som Aragorns svärd från trilogin Sagan om ringen. Möjlighet finns även under eftermiddagar i samband med visningar att prova på lite fäktning eller att hålla en värja i sin hand.

Kanske kan ett besök under julleddigheten passa? Läs mer om utställningen på hemsidan: www.livrustkammaren.se

Text och foto:
Pia-Lena Jansson

Vi ska inte bli läkare utan lära oss att göra akutinsatser. Monika Nyberg-Karlsson från Visby jobbade förut som undersköterska.

Högklassig sjukvårdsutbild

Sjukvården i hemvärdet har fått nästan allt man kan begära – ett modernt omhändertagande, kvalificerad utbildning och bra materiel.

TEXT: ULF IVARSSON FOTO: ANDERS KÄMPE

Det fina med ABCDE (se bildserien härintill) är att man på ett naturligt sätt kan gå tillbaka i proceduren om patienten visar tecken på att bli sämre. Förut körde man sin andning, blödning och chock sen var det klart, säger skolchef Bo Kempe medan vi betrak-

A. Omhändertagandet börjar med kontroll av fria luftvägar och nacken stabiliseras.

B. Därefter gäller det att få igång andningen – om så behövs med syrgas.

C och D. I nästa steg är det pulsen och blödningar med åtföljande risk för chock som kontrolleras och åtgärdas. Reagerar patienten på tilltal? Smärta? Medvetandegraden säger mycket om patientens tillstånd.

E. Slutligen kontrolleras kroppsskador och eventuell nedkylning motverkas med värmetäcke.

För en fullständig beskrivning se utbildningshandbok "Hemvärnssjukvårdare" från Röda korset.

ning motiverar

tar grundkursen i Källviken som håller på med morgonexercisen.

Lärarna har både civila och militära sjukvårdsmeriter. Även i kursen finns många med sjukvårdsutbildning så den moderna pedagogiken "helhetsbaserad inlärning" funkar bra.

– Dom pluggar ihop och de som kan lite mer lär de andra, säger sjukvårdsutbildare Kerstin Järnkrok.

Visar målbild

– Vi visar upp en målbild men de får själva fundera ut vad de behöver för sina stu-

dier och sen gör vi en gemensam sammanställning som vi kan gå tillbaka till, förklarar Marianne Palmér, kurschef och medicinskt ansvarig sjuksköterska.

För mindre studievana är det en tröst att lärarna omsätter så mycket som möjligt av teorin i praktiken och att de har också tid att ge individuell hjälp. Så kallade mentorgrupper träffas varje dag och elevernas synpunkter skrivs ned i dagböcker.

Kurserna brukar bli oerhört sammansvetsade. Visst, en del längtar till familjen, men andra får ångest av tanken på att rycka ut.

– Jag vill inte åka hem, utbrister undersköterskan Tina Pedersen från Motala och fortsätter: Lärarna är helt underbara och gruppen är fin. De praktiska övningarna är över förväntan.

Källviken är onekligen en härlig plats att gå kurs på.

– Vi pluggar, badar bastu och tar en öl ihop – sammanhållningen blir stark säger Tina.

Tillsammans med Monika Nyberg-Karlsson från Visby, Lotta Liukkonen, Strömsund och Per Gullers, Stockholm repeterade hon vid tidningens besök hela den procedur som benämns ABCDE och är den moderna metod för omhändertagande som infördes för några år sedan.

– Det är som att köra bil, man tänker med ryggmärgen säger Lotta.

Lugnare former

Instruktören Kerstin Järnkrok ger sina anvisningar och poängterar att det viktigaste är att få igång andningen och stoppa stora blödningar, sen har man tid att göra resten i lugnare former.

– Våra proffsiga instruktörer går igenom allting mycket noga men det är inte meningen att vi ska bli läkare utan kunna göra akutinsatser, säger Monika Nyberg-Karlsson. Hon har tidigare jobbat som undersköterska och är van vid rena och sterila förhållanden, i krigssjukvård får man i värsta fall stoppa en blödning med en smutsig vante.

– Sunda förnuftet ska användas och utbildningen är inget att vara rädd för, säger Monika som aldrig haft uniform på sig förut men tycker att exercis och att sitta eldpost i gryningen är kul.

Bästa kompis Johan Sjöberg tipsade Per Gullers om sjukvårdsutbildningen. Per var tidigare soldat i Vällingby hvkompani, nu går båda grundkursen i Källviken. Per tycker att sjukvården är roligare.

– Jag har trots allt mer nytta av det här ►

Per Gullers var soldat men tycker liksom kompisen Johan Sjöberg att sjukvården är roligare.

Bo Kempe, kurschef: Utbildningen har funnit sin form.

Andning och blödning är viktigast sen kommer resten, lär Kerstin Järnkrok sina sjukvårdare.

Tina Pedersen: Sammanhållningen blir stark.

FAKTA

I år har totalt 110 elever examinerats från grundkursen. Det är ungefär vad man kan ta emot i Änn, Källviken och Färö. På försök har också genomförts tolv dagars gruppbefälsutbildning för 24 sjukvårdare och 15 sjukvårdsbefäl för bataljonsstabernas behov har gått på Hv-SS, Hemvärnets stridskola. En godkänd sjukvårdare kostar i snitt 40 000 kronor inklusive 24 kursdagar, resor och ersättningar. Eleven får 90 procent av sjukpenningen och pengarna betalas ut även för mellanliggande lördag-söndag.

sina kunskaper. "Det är riktigt hög klass på dem", enades kollegiet om efter att ha rättat en skrivning om andningen, där alla klarade sig. Det är frågor av typ etta, kryss, tvåa och med chans till omprov två gånger.

I själva verket är eleverna så motiverade och duktiga på sjukvård att de hinner med både exercis och TFU, totalförsvarsutbildningen inbakad.

Inte mindre än åtta teoretiska och praktiska prov ska klaras av och det är slutligen MD-läkaren som godkänner sjukvårdaren. Behörigheten är viktig för MD-grupperna som kan använda sjukvårdarna för sjukvårdsberedskap 2 som gäller vid stridsskjutningar.

Två kursomgångar

Nu är den centrala utbildningen uppdelad på två tillfällen. Första gången genomfördes hela grundkursen i ett svep, men de orkar inte eleverna.

Det här gänget kan söka grundkurs del två i Änn i april. De har 18 månader på sig att genomföra hela paketet.

– Bra med ett uppehåll, det brukar bli rätt mycket studier ändå hemma, säger Bo Kempe.

Den viktigaste hjälpmedlet är "Hemvärnssjukvårdare" som getts ut av Röda korset som ett studiemateriel i en testupplaga 2003. Boken kommer att omarbetas till 2005 och läggas ut som pdf-filer på internet. Mindre vikt ska läggas vid stressreaktioner som i dag tar 14 timmar men dras ned till åtta.

– Kamrattstöd och kamratsamtal räcker, säger Bo Kempe.

Även två timmar om droger föreläs tas bort och ersätts med information på hemmaplan.

Kursen har mognat, den har rätt längd och ett stående program ska nu skrivas och snart finnas på Röda korsets hemsida Quick-place, som alla utbildare har tillgång till.

Återinför de gula avtalen

Ett problem är att Röda korset inte längre får pengar till kompletteringsutbildning.

– De äldre får vara kvar även om de inte gått ny kurs. De får lära sig av de yngre som har färskare kunskaper. Att rekrytera nya är vårt största problem. Vi behöver allt folk vi kan få, säger Bo Kempe.

– Jo så var det en sak till: återinför de gula avtalen så att vi säkert vet att vi har fordon för sjuktransporterna. ■

än att rensa rum. Nu behöver jag inte stå hjälplös och titta på om en olycka inträffar.

Johan kom inte in på sjuksköterskeutbildningen så hemvärnssjukvården blir en hygglig ersättning. Den ger honom i alla fall en bra allmän inblick i hans stora intresse som är medicin.

Kommer ihåg hälften

I nästa grupp hittar vi Tony Wahlström från Boden. Han var sjukvårdare i lumpen och fast det är länge sen kommer Tony ihåg ungefär hälften.

Att Tony kom med beror på att sjukvårdsbefälet i hans bataljon undrade om någon soldat var intresserad av att växla uppgift för att råda bot på bristen på sjukvårdare. Tony var den ende som anmälde sig, vilket han inte ångrar.

– Det här känns rätt, mycket sitter kvar. Jag har haft full pott på skrivningarna hittills. Tony åker hem i förvissningen att en ensam sjukvårdare med viss hjälp av soldaterna klarar omhändertagandet av en enstaka patient.

Det är inte bara Tony som briljerar med

Arlanda prövade ny stabsmetodik

Ksp-omgång skyddar FAP:en (fordonsavlämningsplatsen).

FOTO: PIA-LENA JANSSON

● Arlanda hemvärnsbataljons slutövning Vintertid genomfördes på och runt flygplatsen i tre parallella täter. För soldaterna i plutonerna låg fokus på att skydda och bevaka objekt. För den nyuppsatta insatsplutonen gällde dessutom att hantera eskortuppgifter och ytövervakning samt ett krävande genomsök i det omfattande tunnel-systemet under Arlanda.

För bataljonsstaben blev detta den första tillämpade övningen i armébataljonernas nya ledningsmetodik. Ställföreträdande bataljonschefen Peter Svensson (RO/K4) har utbildat och övat oss.

En stor skillnad mot tidigare är utgångspunkten i chefens målbild, snarare än beslut i stort. Det vill säga, chefens arbete måste börja med att bestämma hur det ser ut när vi löst vår uppgift. Och så får planen ange hur förbandet kommer dit. Eller som det står i det nya reglementet: "Det viktigaste för chefen är att tydliggöra slutmålet i form av en målbild där önskvärda förmågor framgår. Under genomförandet ska chefen fokusera på att nå målbilden och inte på att uppnå stridsplanen."

Under Vintertid fick Arlandas bataljonsstab pröva att under ett drygt dygn arbeta efter de

nya bedömandemallarna, med stridsledningsomgångar, "fempunktsorder" och mer av oleat och mindre av långa orderdokument.

Realistiskt

Övningens syfte var att pröva den nya metodiken och att öva ledning av en insats på Arlanda samt att ta emot tillförda förband. Realismen i spelet höjdes tack vare att ledningarna för en handfull "tillförda kompanier" deltog. De spelades av befäl ur Livgardesgruppens hvbataljoner Nord och Syd.

Erfarenheterna var över lag positiva. Bedömande, beslutsfattande och stridsledning fungerade oväntat bra efter den trots allt korta utbildningen hitills. Vikten av dugliga stridslednings- och underrättelsebefäl liksom kvalificerade assistenter (bra användningsområde för skickliga stabslottor) i bataljonsstaben måste understrykas. Men i själva stabsarbetet spelar skillnaderna i förutsättningar och uppgifter mellan den mekaniserade armébataljonen och hemvärnsditon liten roll när det gäller att utnyttja fördelarna i den nya metodiken.

Sten Törnsten
chef Arlanda
hemvärnsbataljon

Högvakten bästa moroten

● En solig höstdag i slutet av september bevakar hemvärnet från Skaraborg det kungliga slottet. Tidningen träffar Jens Bååth på sin post vid Lejonbacken. En ung entusiastisk hemvärnssoldat från Kinne hvbataljon. Han uppskattar att få gå högvakt. En hel del träning under åtskilliga helger har krävts för detta berättar han.

På inre borggården vid gevärspost två står Sören Andersson tillhörande Kåkinds hvbataljon som gör sin andra högvakt. Han har tjugo år i hemvärnet och började en gång som ungdom. Han har varit med om åtskilliga sammanslagningar av förband och förmodligen heller inte den sista.

– Den största moroten för att vara kvar i hemvärnet är att få gå högvakt säger han med eftertryck. Sammanslagningar gör ju ofta att kamratandan måste byggas upp på nytt.

Enda pådraget som blir under min stund uppe vid högvaktsstyrkan är att några lustigkurrar hållt diskmedel i reservoarerna vid östra gaveln som blivit till skum och svämmat över trottoaren. Framåt kvällen kan det dock bli lite stökigare när överförfriskade människor är på väg hem från krogarna i Gamla Stan.

Text och foto:
Pia-Lena Jansson

Sören Andersson, Kåkinds hvbat, på sin post vid inre borggården.

Lokalredaktörer

Södra skånska gruppen

Bo Bengtsson
Skåretvägen 3
260 41 Nyhamnsläge
Tel: 042-34 63 67, 070-697 33 53

Skånska dragongruppen

Lennarth Johansson
Nässelblomsvägen 30
290 37 Arkelstorp
Tel: 044-913 49

E-post: lmjoh@swipnet.se

Hallandsgruppen

Roger Bengtsson
Västra vägen 6
302 65 Halmstad
Tel: 035-409 02, 070-362 87 27

E-post: r.bengtsson@home.se

Göteborgsgruppen & Älvsborgsgruppen

Lars Brink
Dr Lindhs gata 1
413 25 Göteborg
Tel/fax: 031-82 75 26

E-post: lars.brink@telia.com

Bohus-Dalgruppen

Mats Gillners
Skogsvägen 5
468 32 Vargön
Tel/fax: 0521-22 36 74

Gotlandsgruppen

Jan-Otto Sten
Jungmansgatan 43, 621 51 Visby
Tel: 0498-27 92 95, 0703-64 22 01

E-post: jan-otto.sten@fbu.se

Fax: 0498-371 80

Norra Smålandsgruppen

Kenneth Wennblom
Klostergatan 25
553 35 Jönköping
Tel: 036-16 82 82, 0705-16 82 82

Kronobergsgruppen

Lars-Göran Eriksson
Syrénvägen 10
360 14 Väckelsång
Tel: 0470-352 00, 070-824 02 07

Skaraborgsgruppen

Rolf Larsson
Saleby, Hede,
531 93 Lidköping
Tel: 0510-53 00 33, 070-593 91 98

Livgrenadjärgruppen

Per Sjöswärd,
Övra Drättinge,
590 41 Rimforsa
Tel: 0494-231 51, 070-603 97 82

Värmlandsgruppen

Lars-Erik Sundin,
Storsvängen 27,
654 68 Karlstad
Tel: 054-83 14 18, 0708-43 73 03

Södertörnsgruppen

Göran Pettersson
Björkvägen 7
130 40 Djurhamn
Tel/fax: 08-571 515 87

Snabba resultat i Jämtlandsstrid

Högt tempo och klara framsteg på alla täterna kännetecknade en strid i bebyggelseövning i Jämtland.

● Platsen är Torråsen i Östersunds utkanter. Klockan är 08.00 och regnet hotar under en kall och grå himmel.

Soldaterna huttrar lite under sin stridsutrustning.

– Packning på, fotmarsch till Gråbodarna, Framåt!

Kapten Nilsson sätter fart på drygt 60 soldater ur Frösön, Brunflo och Östersunds kompanier.

Fotmarschen är precis vad som behövs för att komma igång. Vål framme i Gråbodarna börjar utbildningen direkt.

Skållhett kaffe dricks på stående fot medan kapten Myhr förklarar grunderna för stridspår i strid i bebyggelse.

Inbrytning, genomsök, rensning och de handtecken som används, förevisas vid en terrängskiss.

En mardröm

Efter ett otal frågor bryter kapten Nilsson. Striden väntar, återstående frågor får tas vid respektive station.

Gråbodarna är ett gammalt mobförråd i två våningar som byggts om för att passa ändamålet.

Figurer av civila blandade med

Stridsparen jobbar som en enhet och tekniken stämmer.

FOTO: JAN NÄSVALL

möbler trängs med militära mål. En mardröm om det hade varit på riktigt.

Mörka prång och stora öppna ytor varvas i byggnaden. En suverän anläggning i all sin enkelhet, men som sannolikt försvinner vid årsskiftet då Östersunds garnison går i graven.

Snabba svep

Kapten Nilsson delar upp soldaterna i sex täter med en instruktör till varje. Mörkt, kallt och fuktigt i byggnaden. Tätt mjölk-

färgad krutrök och ett oerhört oväsen möter soldaterna som bryter sig in. Ögonblicksbeslut avgör om det är en civil eller en fiende som hamnar i sikte vid dubbelskottet. Snabba svep med vapnet genom rummet, soldaterna kliver ihop axel mot axel för att visa gruppchefen att rummet är genomsökt. Med en bestämd armrörelse visar gruppchefen att nästa rum ska rensas.

Handgranat fram "spräng kommer" och sen den taktfasta räkningen. På 5000 rusar stridsparet in i rummet.

Vrål i stridslarmet

Fyra mål bekämpas och rummet genomsöks. Precis då soldaterna kommer ihop axel mot axel så briserar en handgranat bakom deras rygg. Instruktören vrålar, allt annat är otänkbart i det stridslarm som ljuder i byggnaden.

Vid sökandet missade ena soldaten en fiende bakom ryggen. Instruktören visade detta med ett välplacerat knallskott bakom soldaterna. Gång på gång genomförs rensning och genomsök. Högt tempo och klara framsteg på alla sex täterna.

Vid lunchavbrottet jämför soldaterna intryck och erfarenheter. Värkande knän och blåmärken ger en extra skjuts på glirningarna. Efter pannkakor med sylt på en lerig plan är det dags för genomgång igen. Kompletteringar och tillägg i handtecken och teknik. Magasin fylls på, övningsgranater apteras, knallskott stoppas i väskorna.

Nya fiender ska nedkämpas. Nu börjar resultaten märkas. Stridsparen jobbar som en enhet och tekniken stämmer. Handtecknen börjar sitta i ryggmärgen. Vapnen sveper genom rummen för att visa var soldaten har sin uppmärksamhet. De fiender som överlevt inbrytningen med handgranat bekämpas snabbt och effektivt.

Trots både hörselproppar och kåpor kommunicerar stridspår och gruppchef lekande lätt.

Övningen avslutas med städning. Tolv tusen hylsor sopas ihop. Kapten Nilsson sammanfattar dagen med positiva omdömen och ett mycket gott betyg till soldaterna. Han och hans fem kollegor från I 5 har sällan sett så snabba resultat.

Fänrik Jan Näsvall
insatskompaniledningen

Vind i rekryteringsseglet

● Det har gått bra för hemvärvet i Södermanland att rekrytera under sommaren och hösten. Främst är det 3:e kompaniet i Nyköpings bataljon som haft vind i seglet. 20 nya hemvärns-soldater och därtill är sju lottor och åtta bevakningshundsekipage på väg mot en krigsplacering.

– Hemvärvet har gjort bra ifrån sig på tidigare evenemang i Nyköpingsområdet och är därför alltid en välkommen organisation. Vi kommer och hjälper till med någon uppgift, eller visar upp oss och verksamheten. Samtidigt bygger vi goodwill och rekryterar, säger Roger Nilsson som ansvarar för hemvärvets deltagande på Hobby- och fri-

tidsmässan i Nyköping. Det var en bra bredd som hemvärvet visade upp på mässområdet. Av 13 hemvärns-soldater var flertalet från avtalsorganisationerna SLK, FMCK, FRO och SBK.

Bo Eriksson, lokalred
Södermanlandsgruppen

Sofie Andersson från SBK har på kort tid samlat åtta nya intresserade hundägare som vill utbildas till hundar till bevakningsekipage i hemvärvet.

Tre år krävdes för ett fig

● Hemvärvets Musikkår Eslöv spelade på Stockholms slott 4–5 september. Ett figurativt program, fig, framfördes, något som måste anses vara mycket ovanligt när det gäller amatörmusik-kårer.

Kåren har under tre års tid medvetet arbetat med exercis som skall mynna ut i ett fig. Enbart i år har det krävts ungefär 1 000 mantimmar för att få figet att funka.

Figet har skrivits av Cecilia Andersson och Anders Rydström, kårens egna musiker och musik-soldater vid arméns musikkår 2001. På slottet framfördes en trumsalut skriven av Martin Olofsson, också kårens egen

musiker och utbildad vid arméns musikkår 2002.

Truppen var Bohus-Dalsgruppen på lördagen och Södra Skånska regementet på söndagen.

– Känslan när vi gick in på slottet till Fallskärmsjägarbas marsch och ett led med tutti-trummor och bra exercis är fantastisk, berättar kårchefen Johan Elmqvist.

– En sådan kick har i alla fall inte jag fått sedan jag gjorde lumpen som musiksoldat.

Läs mer om högvakten på www.hemvarnet.se/Musiknyheter

Text & foto:
Johan Elmqvist

Mäktig syn i Jokkmokksluften

● En övning utöver det vanliga genomfördes i terrängen runt Jokkmokk i somras. Det var staben i Bodens hvbataljon, insatsplutonen och Jokkmokks hvkompani som övade tillsammans med polisen och Frivilliga flygkåren. En B-styrka hämtades från Luleå marina hvkompani med flyg.

Hvkompaniet skulle bevaka Jokkmokks flygbas där FFK landade med hela tolv flygplan på en och samma gång.

– En mäktig syn vi aldrig glömmar, säger Göran Ahlman som

Insatsplutonchefen Richard Widman under ordergivning.

för tidningens räkning följde övningen.

Insatsplutonen transporterade

des från Hedens flygfält utanför Boden till Jokkmokksbasen. De skulle vara beredda att ta hand om luftlandsatta sabotörer. På plats organiserades posteringar vid infarterna och fast spaning mot flygbasen. Plutonen avdelade även personal för ytövervakning från luften.

Enligt traditionen hölls ett korum och psalmen "Härlig är jorden" sjöngs från Hällberget i solsken. Sen var alla deltagare med om en stridsskjutning i terrängen intill.

Text & foto: Göran Ahlman

Toppbetyg på gruppchefskurs

● Det var 13 något trötta men mycket nöjda blivande gruppchefer som gav höga betyg till innehåll och instruktörer när gruppchefskursen gick in på sitt avslutande dygn. Kursarrangören som fick fina omdömen av deltagarna var Södermanlandsgruppen under ledning av kurschefen kapten Ekstrand. Det har varit en intensiv kurs med många intressanta ämnesområden från de traditionella till folkrätt, räddningstjänst och hundkunskap.

Instruktörerna och ledningen får fint erkännande av alla som tillfrågas.

– Det är den bästa befälskurs

jag varit på säger Fredrik Lindgren från Blekinge som varit med i hemvärnet i fyra år. Fredrik har tidigare börjat på gruppchefskurser som arrangerats över flera helger, men tycker att det inte blir samma kontinuitet eller grupp känsla på veckoslutskurser.

– Den här kursen har varit fruktansvärt rolig, jag har fått nya kontakter, lärt mig betydligt mycket mer om ledarskap, att vara gruppchef men även om mig själv och hur jag fungerar i grupp eller som chef.

Bo Eriksson

lokalredaktör

Södermanlandsgruppen

Hemvärnet avlastade

● När ubåten HMS Södermanland som är Sveriges största efter ombyggnaden besökte Oxelösunds hamn 13–16 augusti, svarade Sörmlandskustens hvkompani och Nyköpings hvbataljon

för bevakningen. Uppgiften genomfördes av 20 soldater och två förplägnadslottor. Genom att bevakningen sköttes av hemvärnet kunde besättningen få välbehövlig vila iland.

Patrik Brofjord vid landgången är från Nyköpings hvbataljon.

FOTO: BJÖRN KJELLSTRÖM

Vässat hemvärn i Blekinge

● Efter sammanslagningen av bataljoner och kompanier vid årsskiftet, börjar nu övningsverksamheten för Blekinge 1. hemvärnsbataljon ta form. Efter en krigsförbandskurs 21–22 augusti, var det dags att första helgen i september genomföra en ledningsövning. Under lördagen övade kompanierna själva, och bataljonsstaben förberedde med orderskrivning den ledningsövning som drogs igång. Söndagen inleddes med hemvärnslarm och kompanierna hade uppgiften att säkra särskilda objekt mot sabotage.

Övningen genomfördes med mycket gott resultat. Den visade, enligt övningsledningen, att bataljonsstaben fungerat väl och löst sin uppgift, och att kompanierna visat förmågan att samverka i nya miljöer och med nya kamrater.

Margareta Nöbelin
infobefäl

Stf chefen för Holjekompaniet intervjuas av reportern Anders Nilsson från tidningen Sydöstran med fotograf Gunnel Persson.

Lokalredaktörer

Södermanlandsgruppen

Bo Eriksson, Linde 1416 B
150 23 Enhörna
Tel: 070-360 92 24
E-post: boe@beradd.nu

Livgardesgruppen

Hanseman Calas
Bohusgatan 27, 116 67 Stockholm
Tel: 08-644 39 69, 070-768 21 85
E-post: ordmix@telia.com

Livregementets grenadjärgrupp

Johan Fröberg
Livregementets grenadjärgrupp
Box 2000, 700 02 Örebro
Tel: 019-39 51 00
E-post: johan.froberg@mdm.mil.se

Upplandsgruppen

Fredrik Johansson
Tillinge vaktmästarbostad
745 94 Enköping
Tel: 0171-44 23 09, 070-581 16 92
E-post: info@fphotography.com

Dalregementsgruppen

P G Eklöf, Dalregementsgruppen
Box 701, 791 29 Falun
023-451 83, 070-327 38 22
E-post: pg.eklof@mil.se

Västernorrlandsgruppen

Allan Löf
Häggvägen 10
862 33 Kvisleby
Tel: 060-51 41 50, 070-545 96 75
E-post: 060514150@telia.com

Jämtlandsgruppen

Erik Arthur Egevärn
Box 106, 830 01 Hallen
Tel/fax: 0643-301 25,
010-697 63 46

Västerbottensgruppen

Sven-David Sörensen
Mättgränd 90, 906 24 Umeå
Tel: 090-18 19 18 (b), 090-208 09 53 (a),
070-666 50 53.
E-post: sven.sorensen@ersboda.ac

Johannes Björk
Nygatan 5, 930 15 Bureå
Tel: 0910-78 11 24
070-607 05 78

Norrbottnensgruppen

Göran Ahlman
Råbäcken 75
961 93 Boden
Tel: 0921-48 30 45, 070-669 30 45

Lapplandsjägargruppen Norrbottens gränsjägargrupp

Sven Kostenius
Rantajärvi 64
957 94 Övertorneå
Tel: 0927-231 50, 070-693 43 19
E-post: svenkos@algonet.se

Högvaktstjänst svetsar samman

Östgöta hemvärn har gått högvakt tre år i följd. Följer man truppen på nära håll kan man se hur kontakter knyts och kompisskap sjösätts.

Camilla Hjertstedt har trollat bort sitt långa hår. Bara för att kunna bära baskern.

Malin Engberg putsar Johan Eklöfs frisyr. Att bära basker förpliktar.

En intressant iakttagelse: Ökad personkännedom är en styrka inom alla organisationer och företag och lär också vara den överlägset bästa ID-handlingen. Svår att förfälska. Att i en sammansatt styrka jobba och slita tillsammans är också ett utmärkt sätt att tvätta bort en av våra svenskaste förbannelser: Vi och dom-syndromet.

Slit under trivsamma former

Mycket jobb och förberedelser har lagts ned innan truppen marscherat in på yttre borggården. Grovt räknat minst 140 timmar, förutom restid, att jämföra med hemvärnskontraktets 20 eller 34, som ska fullgöras utöver högvaktstjänsten. Att hemvärnssoldater blir eldsjälar och ställer upp måste bero på att de trivs och har kul tillsammans.

Samträning och exercis skapar också en homogen trupp. Nästan undantagslöst kommer alla på alla förövningar. En så i det närmaste fulltalig styrka kan aldrig ordinarie kontrakterad verksamhet visa upp.

Till de som grymtar att hemvärnet ska ägna sig åt väpnad strid och inte delta i parader och annat kan man ställa frågan: "Var annars kan skarp skyddsvaktstjänst genomföras, i fredstid?"

Vaktchefen Drottningholm går över skorna på sina mannar före pågången.

Soldater i högvakten representerar inte bara sig själva, sina förband, armén och Försvarsmakten, utan också hela Sverige. Turister från hela världen står där och knäpper med sina kameror. Därför gäller det att ha ordning på sig själv och utrustningen.

Uppvisning

Demonstration av högvaktsstyrkan och musikkår i fullskaliga repetitioner för hemmapubliken ingick i träningen i år. På mindre orter som Söderköping och Kisa fick allmänheten se vad hemvärnet kan. En presentation av det lokala försvaret i förening med rekryteringsdrive och uppvisning av frivilligorganisationer.

Truppen fick beröm av högre officerare. Utmärkta Hemvärnets musikkår i Skaraborg stod för musiken. Tre deltagare i 2004 års vakt ställde upp för tredje gången. I övrigt deltog de flesta också i förra årets vakt.

Östgöta hemvärn genomför högvaktstjänst även nästa år. Drygt 90 procent av årets vakt vill vara med även då. Att få träffa och jobba tillsammans med gamla kompisar tycks locka.

TEXT OCH FOTO: PER SJÖSWÄRD
LIVGRENADJÄRGRUPPEN

Kommuner kan inte leda hemvärnet

"Jag har sett kommunerna förvandla den svenska skolan till ett lapptäckke..."

Ingmar Berthelsen pläderar för en kommunalisering av hemvärnet i Hemvärnet nr 4. Enligt min mening skulle detta vara direkt förödande. Hemvärnet är en viktig del av de nationella skyddsstyrkorna. Hemvärnet är en militär organisation. Det finns ingen kompetens i kommunerna att leda en sådan och spåren förskräcker. Jag har sett kommunerna förvandla den svenska skolan till ett lapptäckke utan vare sig form eller mönster. Ett sådant hemvärn vill jag inte se. Må Ingvar Berthelsen leda Nacka kommun och må hemvärnet ledas av dem, som har kompetens härför.

Claes Tångstedt
stabsbefäl, Söderhamn

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall.

Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Adress:
Tidskriften Hemvärnet,
Debatt, 107 85 Stockholm

Illustrationer ur "Arméreglemente del 1. Formella grunder". 1971 års upplaga.

Följ debatten på nätet:
www.hemvarnet.mil.se

Lars Björk vill ha en ny regeringsförklaring

Det händer där men inte här; tycks vara regeringens naiva inställning

Jag föreslår att den period vi i dag definierar som efter kalla kriget istället kallas andra mellankrigstiden. Under första mellankrigstiden uttrycktes avsky för det blodiga första världskriget. Aldrig mer krig var mantrat. 1925 genomförde Sverige en omfattande nedrustning av det militära försvaret. Det ofattbara, krig, kommer ju inte att äga rum. Hoppet ställdes till Nationernas förbund (föregångaren till FN). Tyvärr misslyckades Nationernas förbund, och andra

världskriget startade 1939.

Riksdagen kommer den 15 december att besluta om kraftig nedrustning av Sveriges redan försvagade försvarsmakt. Spillrorna som blir kvar, saknar naturligtvis all trovärdighet och regeringen tar en mycket stor säkerhetspolitisk risk.

Sveriges militära förmåga kommer att vara lägre än år 1939. "Det händer där men inte här" tycks vara regeringens naiva inställning.

Fiende synlig. Anläggning i riktning mot den upptäckta fienden.

Mitt förslag till regeringsförklaring:

"Med hänsyn till omvärldens militära upprustning och terroråden i Europa, skall Sverige upprusta försvarsmakten. Förmågan att försvara Sverige ges högsta prioritet. Internationella insatser skall göras med den nationella kraft och förmåga. Ökningen av den internationella personalstyrkan till 2 000 soldater och bemanningen av EU:s battlegroup skall kunna ske med välavlönade, kontraktsanställda soldater.

Hemvärnet ges modern materiel, bland annat antiterrorrustning.

Inkallelse av hemvärnet skall kunna ske med samma lagstöd och ersättning som för deltidsbrandmän.

Försvarsmakten skall även omedelbart utveckla förmågan att kunna stödja polisen vid storskalig terrorism riktad mot Sverige.

Regeringen anser att Sverige inte skall stå oförberedd inför framtida hot."

Lars Björk

Törnsten fick svävande svar

Jag delar Sten Törnstens oro över rådets brist på agerande och funderar själv på varför rådet har varit och är så passivt i denna, under flera år, pågående debatt om vårt framtida försvar. Svaren från Rune Westergren på de framförda påståendena är ju lindrigt sagt svävande.

Jag får känslan att rådet är oense om svaren till de ställda frågorna, normalt skulle rådets ordförande eller vice ordförande ha svarat, ej den tidningsansvarige. Centrala Förtroendenämnden och dagens rikshemvärnsråd har tidigare uppvaktat både ÖB, försvarsminister och försvarsutskott, med rikshemvärnschefens goda minne och utan något formellt hinder enligt FFS

(läs gärna § 16 och § 17 i FFS 2001:1). Jag har svårt att tro att rikshemvärnschefen lägger munkavle på dagens råd.

En orsak till bristande handling kan vara att hela rådet sällan möts utan det finns ett verkställande utskott som lägger fram sina förslag till samlat råd som godkänner för att spara tid. Minns då att rådet representerar de militärdistrikt som valt dem och ej sig själva, detta kräver att rådsmedlemmarna har täta kontakter med sina uppdragsgivare för att känna av hemvärnsfolkets åsikter i olika frågor. De officiella protokollen säger inte mycket om rådsmedlemmarnas åsikter. En återrapportering bör

därför ske till uppdragsgivarna om varför vissa beslut ej kanske överensstämmer med "valkretsarnas" åsikter och önskemål.

Sören Johansson
4.bat. Östgöta hemvärn

Döp om till bortavärnet

Namnfrågan tycks ha fått sin slutgiltiga lösning. Nu verkar både försvarsledning och politiker vara eniga om hemvärnets framtida roll.

Namnet "bortavärnet" verkar vara det rimligaste alternativet.

P Sjöstedt
Åstorp hemvärnskompani

Vad menar Lars Ångström?

"Om regeringen själv skall få besluta om sina egna förslag utan att först inhämta folkföreträdarnas mening är vi inne på farliga vägar."

I tidskriften Hemvärnets nätupplaga* uttalar sig Lars Ångström (mp) i mycket positiva ordalag om regeringens försvarsproposition. De som tidigare följt Ångströms inlägg i debatten blir inte förvånade över hans åsikter om att satsa på ett yrkesförsvaret. Så kallad kvalitet går för kvantitet i den betydelse

sen att folkförsvaret byts ut mot en värvad krigsmakt som sedan skall användas i "fredsframbringande" insatser i utlandet.

Tyvärr framgår det inte i vilket sammanhang Ångström tänkt sig att svensk trupp skall användas eller konkret vad han menar med ordet "fredsfram-

bringande". Innebär det att svensk trupp skall dras hem från oroshärdar så snart fara uppstår för liv och lem. Eller innebär det att unga män och kvinnor skall offra sina liv för en sak som på ett håll tolkas som kollektiv säkerhet och på ett annat håll som nyimperialism och förtryck?

Skilnaden här ligger i betraktarens ögon. Helt klart är dock att det är lätt att tala om att skapa gemensam säkerhet genom internationellt samarbete. Det är mycket svårare att riskera livet i någon annans krig i någon annans land oavsett vilka höga mål beslutsfattarna på hemmefronten säger sig tjäna.

Vad som gör läsaren något fundersam vid läsning av artikeln är dock Ångströms uppfattning att det är helt rätt att låta regeringen själv fatta beslut om sin egen försvarsproposition då

det tydligen finns risk att delar av riksdagen kommer att göra det den är vald för – rösta som väljarna tycker och inte slaviskt följa partilinjen. Om regeringen själv skall få besluta om sina egna förslag utan att först inhämta folkföreträdarnas mening är vi inne på farliga vägar. Vilken är isåfall nästa fråga som kommer att genomdrivas utan riksdagens godkännande? Knappast ett scenario som Ångström vid eftertanke kan säga sig stödja oavsett vilket ansvar för helheten han vill ta.

**Anders Karlsson
och Bertil Kantola
Kiruna/ Männikkö**

** Intervjun finns även i detta nummer på sidan 16.*

Lars Ångström har fått möjlighet att svara men har inte hört av sig itid före pressläggningen.

Eld mot mål i utpekad riktning.

Slå vakt om traditionsarvet

"Handen på hjärtat, inte kan det väl vara förenat med så mycket kostnader att väl förvalta arvet från våra gamla fina förband?"

För några år sedan lades många regementen ner. Deras traditioner, alltså fanor, förbandsmärken och uniformsknappar övertogs då av MD-grupperna. När nu en del MD-grupper försvinner, vad händer då? Om Värmlandsgruppen tas bort, kommer hvförbanden då

att inlemmas i en annan grupp, som i sin tur är arvtagare till ett annat regementes traditioner? Kommer då de gamla förbandsmärkena och fanorna att förpassas till Armémuseums källare?

I så fall innebär ju detta att de värmländska hvförbanden förlorar sin hembygdsanknytning.

Detta tror jag inte skulle vara så lyckat. Det är viktigt att hålla fast vid de gamla landskapsregementenas traditioner när all utveckling i samhället tycks gå mot allt högre grad av likriktning och centralisering.

Handen på hjärtat, inte kan det väl vara förenat med så mycket

kostnader att väl förvalta arvet från våra gamla fina förband?

Jag uppmanar alla att i sin del av landet föra denna fråga vidare i förbandsråden så att de lokala förbanden får behålla så mycket som möjligt av sitt traditionsarv.

Lars-Eric Sundin

Insatserna kan bli för obehagliga

Är den politiska viljan och folkopinionen verkligen redo för svenska förluster i ett krig långt bort i fjärran land, frågar sig Anders Karlsson och Bertil Kantola.

I sin skrift "Vägen framåt" för Överbefälhavaren Håkan Syrén fram sin vision av hur Sverige eller åtminstone delar därav skall försvaras i framtiden. Syrén lägger värtaligt fram sina åsikter. Ändå infinner sig några frågor som nog måste besvaras innan vi tror helhjärtat på ÖB:s väg.

1/ Är den politiska viljan och folkopinionen verkligen redo för

svenska förluster i ett krig långt bort i fjärran land? Det är sant att dagens snabba mediaflöde kan ge upphov till krav på svenska insatser i alla möjliga oroshärdar. Samma snabba informationsflöde kan också ge upphov till krav på motsatsen, om det visar sig att insatsen växer sig för obehaglig för politiker och folk i allmänhet.

2/ Hur skall Försvarsmakten

Mop:arna tar över försvaret

Ska militärt ointresserade personer ta vid där folkförsvaret försvann? undrar Arvid Fallström, som retar sig på den slarviga användningen av ord som möp och Rambo-typ.

I försvarsdebatten och då särskilt i fråga om frivillig försvarsverksamhet förekommer ofta ett par begrepp som irriterar mig därför att de är odefinierade och används godtyckligt om individer och beteenden som tydligen är icke önskvärda. Vårt försvar går från ett folkförsvar till ett elitförsvar, det är ett faktum. Genom denna utveckling minskar helt naturligt folkets engagemang för försvaret och i värsta fall även för försvaret av demokratin. Att då debatterer och höga militärer använder sig av begreppen möp och Rambo-typer för att stämpla icke önskvärda personer är lite

märkligt. Vem bestämmer vem som är möp?

Snart nog kommer maximalt betydligt mindre än 1 procent av befolkningen att i krig försvara Sverige. Att då tro att de människorna, särskilt i frivilligorganisationerna kommer att vara Sven Svensson är naivt. Jag frågar alltså följande. Vad är en möp? Alltså en så kallat militärt ointresserad person och vad är en Rambo-typ? Är en person som går Nijmegen-marschen upprepade gånger en möp eller en Rambo-typ? Är en person som liksom jag förkovrar sig i militärhistoria en möp? Är en person som tillbringar en stor

Eld upphör. Armen svängs upprepade gånger fram och åter.

Överdrivet om tyska fångar

I nr 4 publicerades en insändare med rubriken "USA:s grymheter tystades ned".

I texten citeras den kanadensiske forskaren James Bacque, som i boken "Other losses", hävdar att 750 000 tyska soldater skulle ha dött i amerikansk fångenskap, främst på grund av att de medvetet utsatts för svält.

Uppgiften är synnerligen omstridd. Redan 1991 anordnades vid universitetet i New Orleans en hearing med historiker och andra sakkunniga för att utreda anklagelserna. Experterna kom fram till att Bacque sannolikt har fel. Dödstalen är alldeles för höga och bygger delvis på ett rent räknefel. Det totala antalet tyska fångar i lägren var 700 000

och av dem uppskattas tre procent ha dött i lägren. Matbristen var för övrigt inte typisk för fånglägren utan ett gigantiskt problem i hela Tyskland för alla, även civila.

Ett påstående som dock enligt historikerna har visst fog för sig är att amerikanska meniga och officerare kunde vara nästan lika brutala mot sina fångar som nazisterna.

En sammanfattning av seminariet skrevs av den amerikanske militärhistorikern Stephen E. Ambrose och trycktes i New York Times Book Review den 24 februari 1991.

Ulf Ivarsson
ansvarig utgivare

del av sin fritid helt frivilligt utan vettig lön med att sitta och frysa under granar och springa omkring i skogen med stridsutrustning släpande på vapen och ammunition en möp?

Vidare frågar jag vilka människor som de svenska militära myndigheterna tror ska beman- na det svenska försvarets lägre nivåer i framtiden? Ska mop:arna, alltså militärt ointresserade personer ta vid där folkförsvaret försvann? Är för övrigt de höga officerarna på högkvarteret militärt ointresserade personer? I så fall borde de nog byta jobb.

Vänligen definiera alltså dessa begrepp som förekommer så flitigt i debatten. Inse också att försvaret är på väg att bli ett elitförsvar. Det är inget jag önskar. Det är kanske militärt ointresserade personers önskan, och dem får ni aldrig ut i skogen för att sitta och frysa under en gran med ett vapen i handen för

att försvara ett folk som inte längre anser att det finns något värt att försvara.

Skillnaden mellan större delen av mop:arna och mop:arna är att mop:en skulle försvara både vårt land och demokratin och kanske till och med vara beredd att dö för dessa värden om läget krävde det. Det är bassen i ledet i värnpliktsarmén och i hemvärnet som är demokratin verkliga men också allt tunnare ryggrad. Detta alldeles oavsett om han eller hon är vapentekniskt intresserad, eller bara gillar utmaningar och lagspel i en organisation med enkla och tydliga mål. Ge mop:arna ett erkännande. Sluta tala över huvudet på gräsrotterna. Definiera klart och tydligt vad som är rätt och fel istället för att komma med vaga svepande formuleringar.

Arvid Fallström
journaliststudent
och möp

personalförsörjas i framtiden när man vill skrota den nuvarande anställningstryggheten och bara satsa på "projektanställda" yngre officerare som sedan snabbt faller för åldersstrecket. Självfallet måste vi ha en fältmässig officerskår men det är nog att gå för långt att tro att en officer är slut vid 40. Det är en ålder då man är mogen nog att se helheten, tänka själv,

och våga föreslå andra lösningar till sina överordnade.

3/ Var skall vi hitta viljan att försvara vårt land om inte alla svenskar känner att de är med och gör en insats. ÖB: s tal om att få in fler kvinnor i FM är positivt men försvaret måste vara en angelägenhet för hela folket, inte bara för en liten elit. Det räcker inte att genomföra någon veckas gymnasieutbildning för

att förankra försvarsviljan hos våra ungdomar. Bara den allmänna värnplikten kan ge känslan av att alla, oavsett position i samhället måste ge sitt bidrag till en gemensam sak.

ÖB har rätt i att vår försvarsmakt måste reformeras, vi måste ta vår del av det internationella ansvaret, vi måste få fram en mindre byråkratiserad officerskår och vi måste reformera

värnpliktsystemet. Men om man går så långt som ÖB vill kommer man inte att stärka försvaret utan tvärtom katastrofalt försvaga det. Den virilitet och förmåga till konstruktivt ifrågasättande som kommer av folkförsvarets mångfald håller på att gå om intet.

Anders Karlsson
och Bertil Kantola
Kiruna/Männikkö

POSTTIDNING

Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din militär-distriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.

Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Förnyat program för vassare hemvärn

En del av hösten har HvSS ledning och personal använt till att göra om kursplanerna och förnya innehållet i utbildningen för att bättre motsvara kraven på ett vassare hemvärn. Det innebär att befattningsutbildningen står mera i centrum än förut. Följden är att ännu högre krav ställs på att de blivande

cheferna ägnar tid och engagemang åt sina uppdrag. Även ledarskapsutbildningen har lyfts fram.

Utvecklingen inom hemvärnet går så fort att skolan har slopat sin tryckta kurskatalog. Ständiga förbättringar måste troligen ske och informationen uppdateras därför hela tiden på

hemsidan www.hvss.mil.se

Din kursanmälan ska sändas till din militärdistriktsgrupp, men innan dess ska din kompanichef eller bataljonschef ta ställning till om det är lämpligt att du går. Avtalspersonal anmäler sig genom MD-gruppen eller sitt förbund.

Kursanmälan ska vara HvSS

tillhanda senast tio veckor före kursstart. Åtta veckor i förväg får eleven besked om antagning och bestämmelser för kursen. För att få gå kurs på HvSS ska man vara ordinarie eller extra hemvärnsmän, reservofficer, yrkesofficer eller tillhöra någon av frivilligförsvarets organisationer.

Hvss har inte längre någon tryckt kurskatalog. Alla uppgifter finns på hemsidan www.hvss.mil.se.

Kursplan HvSS Våren 2005

Kursnummer	Kurser	Vecka	Datum
H 115 07	Seminarium för Hemvärnsbataljonchefer	506	11/2-13/2
H 112 03	Chef Hemvärnsbataljon 1, del 1 (Del 2 v.543-544)	507-508	14/2-23/2
H 112 03	Chef Hemvärnsbataljon 1, del 1 (Del 2 v.547-548)	517-518	25/4-4/5
H 192 23	Kvartermästare Hemvärnsbataljon	507-508	14/2-23/2
H 112 10	Chef Hemvärnskompani, del 1+2 (Del 2 v.537-538)	504-505	24/1-2/2
H 112 10	Chef Hemvärnskompani, del 1+2 (Del 2 v.543-544)	507-508	14/2-23/2
H 112 10	Chef Hemvärnskompani, del 1+2 (Del 2 v.547-548)	511-512	14/3-23/3
H 112 15	Chef Hemvärnskompani distansundervisning	504-515	28-30/1, 25-27/2, 15-17/4
H 192 22	Kvartermästare Hemvärnskompani (10 dagar)	504-505	24/1-2/2
H 192 22	Kvartermästare Hemvärnskompani (10 dagar)	517-518	25/4-4/5
H 112 13	Chef Hemvärnspluton 1, del 1 (Del 2 v.537-538)	517-518	25/4-4/5
H 112 13	Chef Hemvärnspluton 1, del 1 (Del 2 v.537-538)	521-522	23/5-1/6
H 115 16	Chef Hemvärnspluton 2 Trupputbildning del 1	510	7/3-11/3
H 115 17	Chef Hemvärnspluton 2 Trupputbildning del 2	515	11/4-15/4
H 115 20	Chef Hemvärnspluton 3 Insatspluton	511-512	14/3-23/3
H 115 02	Chef Hemvärnspluton 5 Ledningspluton	515	11/4-15/4
H 195 24	Stabsmedlem hvbat/hvcomp	511-512	14/3-23/3
H 195 24	Stabsmedlem hvbat/hvcomp	521-522	23/5-1/6
H 115 15	Utbleddare Hemvärnsbataljon/ Hemvärnskompani	510	7/3-11/3
H 195 26	Rekrytering och medlemsvård	516	18/4-20/4
H 195 01	Internt informationsansvarig vid Hvbat (Tidning/webbplats)	523	7/6-9/6
H 115 37	Personal-/Krishantering, Steg 1	503	17/1-21/1
H 115 37	Personal-/Krishantering, Steg 1	510	7/3-11/3
H 195 34	Utveckling grupp ledare (UGL), dubblerad	514	4/4-8/4
H 195 35	Fördjupad Utveckling av Grupp och Ledare (FUGL)	515-516	11/4-15/4, 18/4-22/4
	Utvecklande ledarskap del 1	510	7/3-8/3
	Utvecklande ledarskap del 1	512	21/3-22/3
	Utvecklande ledarskap del 2 (dubblerad)	523	7/6
H 195 25	Sjukvårdsbefäl i bataljonsstab	507-508	14/2-23/2